Савецкая Беларусь

Орган Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту Саветаў БССР.

9 ГОД ВЫДАНЬНЯ.

АДРЭС РЭДАКЦЫІ: МЕНСК, рог вуліц Ленінскай і Карла Маркса (2-гі Дом Саветаў).

ТЭЛЕФОНЫ: Рэдакцыі—№ 473. Рэдактара—№ 769.

Матэр'ял прымаецца—з 9-й да 3½ гадз.

Нявыкарыстаныя рукапісы назад аўтарам не вярочаюцца.

КАНТОРА: Менск, рог вуліц Ленінскай і Карла Маркса. Тэлефон № 244. (2-гі Дом Саветаў).

ПАДПІСНАЯ ПЛАТА: На 1 месяц — 90 к. 3 — 2 р. 70 к. 6 — 4 р. — к. 1 год — 8 р. — к. Зьмена адрасу: іншагародніх — 20 к. ...цовыя — 10 к.

ПЛАТА ЗА АБВЕСТКІ: За радок нанпарэлі насьля тэксту — р. 50 к. За радок нанпарэлі насярод тэксту 1 р. — к. За радок нанпарэлі перад тэкстам 1 р. 50 к. Сьпешныя на 50 проц. даражэй. Зьверх тарыфу бярэцца 10 проц. налогу.

ПЛАТА ЗА ПУБЛІКАЦЫІ: За 1 дакумэнт 35 кап. За кожны дадатковы 15 . Беспрацоўн. і чырвонаармейцы за дакумэнт 15 . За кожны дадатковы 5 . Публікацыі ЗАГС'у—3 руб.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ў канторы газэты, ва ўсіх аддзяленьнях Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва і ва ўсіх пашт.-тэл. канторах. АБВЕСТКІ ПРЫМАЮЦЦА канторай газэты: Менск, рог Ленінскай і Карла Маркса (2-гі дом Саветаў).

ШТОДЗЁННАЯ ГАЗЭТА

№ 46 (2234) Чацьвер, 23-га лютага 1928 г.

Мы стварылі армію, якая першы раз у гісторыі ведае—за што яна змагаецца. ЛЕНІН.

Чырвоная армія зьяўляецца жывым увасабленьнем змычкі вёскі з гарадзкім пралетарыятам ВАРАШЫЛАЎ.

Да сьвяткаваньня дзесятае гадавіны Чырвонае арміі.

Кастрычнікавае паўстаньне рабоча-сялянскіх мас патрабавала дзеля барацьбы за сацыялізм Чырвоную армію. Чырвоная армія—армія ўзброеных рабочых і сялян, захавала заваёвы Кастрычнікавае рэвалюцыі і ў сучасны момант стаіць на варце нашага мірнага сацыялістычнага будаўніцтва.

Для Савецкае Беларусі значэньне Чырвонай арміі павялічваецца тым, што ў барацьбе рабочых і сялян Беларусі за вызваленьне з пад улады акупантаў, галоўнай сілай, забясьпечыўшай перамогу, была Чырвоная армія. Выходзячы з гэтага значэньня Чырвонае арміі, савецкая ўлада прымае цэлы шэраг крокаў дзеля далейшага яе ўзмацненьня.

У сучасны момант ідуць перамовы аб усеагульным разброеньні і ў гэтых перамовах прымае актыўны ўдзел Савецкі Саюз. Цікава, у сувязі з гэтым, паставіць пытаньне аб нашых задачах і нашых абавязках адносна Чырвонае арміі, бо калі адбылося б усеагульнае разброеньне, то ўжо наперададні гэтага можна было-б паціпшыць тэмп будаўніцтва арміі наогул, а ў тым ліку і Чырвонае арміі.

Мне здаецца, што ў пытаньні аб усеагульным разброеньні ўсім працоўным трэба мець на ўвазе наступнае: першае—тое, што рабоча-сялянскія масы Савецкага Саюзу і іх савецкі ўрад шчыра дабіваюцца ўсеагульнага разброеньня; другое—тое, што ўсеагульнае разброеньне супярэчыць самой прыродзе капіталістычнага сьвету, які можа існаваць толькі на падставе прыгнечаньня і сілы, і таму размовы буржуазных дзяржаў аб усеагульным разброеньні—гэта ёсьць хітрыкі буржуазіі, якая гэтым шляхам дабіваецца, каб замацаваць сваё панаваньне.

На падставе гэтага, мы ўжо загадзя павінны падазрона сустракаць усе прапановы буржуазіі і згаджацца на падпісаньне адпаведных умоў толькі маючы цьвёрдыя гарантыі, што гэтыя ўмовы будуць выконвацца ня толькі намі, але і іншымі дзяржавамі. Можна лічыць, што адзінай вернай гарантыяй з боку буржуазных дзяржаў будзе ўстанаўленьне рабочага кантролю. Але мы ўсе добра ведаем, што на гэта буржуазныя дзяржавы ніколі ня згодзяцца і таму кожны з нас павінен разумець, што калі да нас зварочваюцца з прапановамі аб усеагульным разброеньні, то гэтым хочуць нас падманұць, каб вырваць з нашых рук зброю і зрабіць нас безабароннымі.

Вось чаму трэба весьці рашучую барацьбу супроць тых салодзенькіх, сьлюнявых і падазроных размоваў аб зьмяншэньні нашых выдаткаў на Чырвоную армію, што часта можна чуць у сувязі з весткамі аб канфэрэнцыях па разброеньні.

Спрэчкі за новы сацыялістычны парадак жыцьця будуць канчаткова вырашаны не салодзенькімі прамовамі, а ўзброенай барацьбой паміж працай і капіталам. І таму мы павінны з аднаго боку прымаць удзел у канфэрэнцыях па разброеньню, каб гэтым выкрываць хітрыкі буржуазіі, каб гэтым паказаць працоўным усяго сьвету, што капіталізм нясе новую страшную бойку для чалавецтва і каб праз гэта павялічыліся сілы працоўных у іх барацьбе супроць капіталістых, а з другога боку мы павінны зрабіць усё магчымае, каб быць дастаткова падрыхтаванымі да рашучай барацьбы з капіталістычным сьветам.

Кожны рабочы, кожны селянін і наогул усе працоўныя Савецкае Беларусі павінны ведаць, што ў выпадку вайны з капіталістычным сьветам Беларусь ізноў стане пляцдармам барацьбы, будзе зруйнавана. У выпадку перамогі буржуазіі, Беларусь будзе зьнішчана азьвярэлымі буржуазнымі бандамі і страціць сваю незалежнасьць—стане зноў нявольнікам буржуазіі.

Вось чаму нам у першую чаргу ў Беларусі трэба думаць аб тым, як жыве, як працуе і як узмацняецца Чырвоная армія.

Больш увагі пытаньням жыльлёвага становішча і наогул быту Чырвонае арміі. Больш увагі загартаваньню маладых чырвонаармейцаў і выхаваньню з іх рэвалюцыйных сьвядомых барацьбітоў. Асабліва ўважліва ўсім нам трэба адносіцца да каманднa-палітычнага складу Чырвонае арміі. Трэба выхаваць у кожнага грамадзяніна ўважлівыя адносіны да чырвонага камандзіра, бо чырвоны камандзір на вайне—гэта ёсьць тая скрэпа, якая ўзмацняе Чырвоную армію і забясьпечвае ёй перамогі.

Гэроям грамадзянскай вайны трэба больш увагі. Трэба ведаць, што іх рэвалюцыйны закал, іх баявыя здольнасьці, іх загартаванасьць у перамозе надзвычайных цяжкасьцяў грамадзянскай вайны, забясьпечылі нам перамогу над капіталістычным сьветам і ў выпадку вайны зноў будуць патрэбны для савецкае краіны.

Вось чаму цяпер нам трэба зрабіць усё магчымае і патрэбнае, каб гэроі грамадзянскай вайны былі самымі любімымі, самымі жаданымі нашымі таварышамі.

Гэта ўсё належыць да нашых абавязкаў адносна будаўніцтва Чырвонае арміі. Але гэтага мала. Паміма таго, што робіцца ў Чырвонай арміі і для Чырвонае арміі, нам трэба прыстасаваць усё нашае жыцьцё, каб у патрэбную мінуту наша краіна стала ўзброеным да зубоў лягерам, дзе кожная галіна нашай гаспадаркі і ўсяго жыцьця можа служыць мэтай абароны і дзе-б кожны працоўны адчуваў сябе салдатам адзінай Чырвонай арміі.

Вось чаму сьвяткаваньне 10 гадавіны ўтварэньня Чырвонае арміі трэба выкарыстаць дзеля таго, каб праверыць, што намі зроблена і што трэба зрабіць для ўзмацненьня баяздольнасьці нашае краіны.

А. ЧАРВЯКОЎ.

Пабеданоснаму атраду сусьветнай пралетарскай рэвалюцыі—пламеннае братэрскае прывітаньне.

Дзесяць год назад пралетарыят у саюзе з вясковай беднатой пад кіраўніцтвам партыі Леніна стварыў нячуваную ва ўсім сьвеце перамогу над буржуазіяй, скінуў урад Керанскага (урад імпэрыялістычнай буржуазіі) і абвясьціў дыктатуру пралетарыяту на адной шостай частцы зямное кулі. Але скінутыя капіталісты былой царскай Расеі і іх клясавыя саюзьнікі Заходняй Эўропы мабілізавалі ўсе цёмныя сілы і сродкі на тое, каб зноў адваяваць страчаныя пазіцыі панаваньня. Вялізарныя натоўпы чорнай сотні, арміі і дывізіі замежных войск, усе найвышэйшыя дасягненьні вайсковай тэхнікі былі накіраваны на паўстаўшы пралетарыят з тым, каб прыдушыць сацыяльную рэвалюцыю. Буржуазнай сіле патрэбна было супроцьпаставіць пралетарскую сілу. Такой сілай павінна была быць узброеная рэвалюцыйным энтузіазмам пралетарская армія. Старая армія распалася, ды яна і не магла выканаць гістарычную ролю рэвалюцыйнай арміі пралетарыяту. Камуністычнай партыі, якая кіравала кастрычнікавымі бойкамі, і савецкаму ўраду патрабавалася клясавая Чырвоная армія, якая-б здолела адбіць нападаўшага клясавага ворага і абараніць сацыяльную рэвалюцыю. Нам патрэбна была армія з сталёвай рэвалюцыйнай дысцыплінай, з магутным пралетарскім энтузіязмам і з аддапымі справе пралетарскай рэвалюцыі чырвонымі камандзірамі,—гэткі прынцып быў асноўным прынцыпам, які мог быць асноўным грунтам для арганізацыі новай пралетарскай арміі.

Выкананьня гэтай вялікагістарычнай задачы камуністычная партыя бальшавікоў дабілася на ўсе сто процантаў:—дзесяць год таму назад Чырвоная армія з сталёвай рэвалюцыйнай дысцыплінай была створана вялікім сусьветным стратэгам і палкаводцам Леніным і яго партыяй. Супроць сілы міравой буржуазіі стала моцная сіла пралетарыяту, арганізаваная ў шэрагі Чырвонай арміі. Асабліва трэба падкрэсьліць тое, што гэтай маладой арміі пралетарыяту з посьпехам удалося скарыстаць усё лепшае з астаткаў старой арміі—як тэхніку ўзброеньня, так і асабісты склад для справы абароны кастрычнікавых заветаў. Чырвоная армія, у часы грамадзянскай вайны, у тыя часы, калі савецкая ўлада знаходзілася пад націскам усіх контррэвалюцыйных сіл, як унутраных, так і замежных—экзамен цалкам вытрымала і дала адпор усім ворагам савецкай рэспублікі. Чырвоная армія вытрымала экзамен на атэстат пралетарскасьці перад сусьветным рэвалюцыйным пралетарыятам і заняла месца перадавога атраду пралетарскай арміі ўсяго сьвету. Каранаваныя генэралы сусьветнай буржуазіі са сваімі пушкамі, танкамі і ўдушлівымі газамі былі зломаны [illegible] напорам магутнага паўстаўшага [illegible]арыяту і прымушаны былі ўцякаць «ва [illegible]ваясі». Гэтая вялікая гістарычная перамога Чырвонай арміі ўжо запісана на скрыжалях сацыяльнай рэвалюцыі залатымі літарамі, нікаму ў сьвеце ня ўдасца сьцерці вялікіх гімнаў перамогі пралетарыяту.

За гэтыя гады гэройскай барацьбы Чырвонай арміі, як ніколі, працоўныя масы выявілі сваю здольнасьць. Пралетарыят разгарнуў усю сваю моц і вылучыў дзесяткі і сотні тысяч лепшых і выдатнейшых гэрояў-палкаводцаў, якіх царскі ўрад трымаў пад шпорай адміраўшай буржуазнай клясы. Вялізарныя патаемныя крыніцы пралетарскай магутнасьці разгарнуліся ва ўвесь свой рост і далі свае вынікі перамогі.

На сёньнешні дзень мы ўжо маем вельмі значную колькасьць выдатнейшых камандзіраў гэрояў, якія прайшлі школу грамадзянскай вайны і якія працуюць, не пакладаюць рук над узмацненьнем шэрагаў Чырвонай арміі.

У дзесяцігодзьдзе існаваньня і барацьбы Чырвонай арміі мы пажадаем усім гэроям грамадзянскай вайны як камандзірам, палітпрацаўнікам, так і чырвонаармейцам, далейшага посьпеху ў іх працы на карысьць пралетарыяту. Гады грамадзянскай вайны каштавалі таксама і вялікіх ахвяр. Шмат лепшых байцоў палажылі свае головы на палёх рэвалюцыйнай бітвы. Але перамога ня можа дастацца бяз страт. Таму нашым абавязкам, абавязкам савецкай дзяржавы была задача зрабіць усё магчымае дзеля забясьпечаньня матар'яльнага становішча пакінутых семьяў чырвоных байцоў, што савецкі ўрад і робіць і будзе далей рабіць.

Магутнасьць Чырвонай арміі ня толькі нам патрэбна была ў часы грамадзянскай вайны, яна патрэбна нам і цяпер, у часы мірнай працы, бо галоўным вартаўніком і абаронцай сацыялістычнага будаўніцтва зьяўляецца, бязумоўна, Чырвоная армія, якая перашкаджае ўсясьветнаму імпэрыялізму сарваць нашу працу па адбудове народнай гаспадаркі. Яе моц нам яшчэ больш патрэбна дзеля надыходзячых схватак з капіталам, які імкнецца прыдушыць першую пралетарскую дзяржаву. Вораг ня сьпіць. Ён увесь час рыхтуецца да ўзброенага нападу на нас. **Рабочыя і працоўныя сяляне заўсёды павінны аб гэтым памятаць і ў зьвязку з гэтым, яшчэ больш узмацняць абароназдольнасьць нашай краіны ўсімі шляхамі і асабліва павінны ўзмацняць магутнасьць Чырвонай арміі.**

Роля Чырвонай арміі для Беларусі, для абароны беларускай дзяржаўнасьці ўсім вядома. Толькі дзякуючы перамогам Чырванай арміі мы мелі магчымасьць вызваліць Беларусь ад буржуазнай акупацыі і ад панаваньня абшарнікаў, якія прадавалі яе царскаму ўраду за маёнткі. І толькі дзякуючы гэтым перамогам мы мелі магчымасьць стварыць Савецкую Сацыялістычную Рэспубліку Беларусі. Таму нашы задачы заключаюцца ў тым, каб мабілізаваць усю ўвагу рабочых і сялян Беларусі, а таксама ўвагу ўсёй савецкай грамадзкасьці вакол узмацненьня Чырванай арміі, памятуючы аб тым, што рабочыя і сяляне савецкай Беларусі жывуць і працуюць на мяжы з заходня-эўрапейскім капіталам і што першы ўдар капіталізму будзе накіраван на нашу сацыялістычную бацькаўшчыну. Таму рабочым і сялянам Савецкай Беларусі трэба яшчэ больш абкружыць шчырай любовью слаўную Чырвоную Армію, каб за яе абаронай спакойна працаваць на фронце сацыялістычнага будаўніцтва.

Адзначаючы вялізарную гістарычную ролю Чырвонай арміі ў барацьбе за камунізм, вітаю ўсіх камандзіраў, палітпрацаўнікоў і чырвонаармейцаў з вялікім сьвятам усясьветнага пралетарыяту — дзесяцігодзьдзем першай ва ўсім сьвеце Чырвонай арміі. Няхай жыве і ўзмацняецца сацыялізм. Няхай жыве Чырвоная армія ва ўсім сьвеце. Няхай жыве камуністычная партыя (бальшавікоў)—загартаваны кіраўнік сусьветнай пралетарскай рэвалюцыі і правадыр Чырвонай арміі.

ГАЛАДЗЕД.

ОРДЭНЫ ЧЫРВОНАГА СЬЦЯГУ АКТЫЎНЫМ БАРАЦЬБІТОМ.

У гутарцы з супрацоўнікам нашай газэты тав. Хацкевіч паведаміў, што ў зьвязку з сьвяткаваньнем 10-цігодзьдзя Чырвонай арміі Прэзыдыум ЦВК БССР пастанавіў выдаць нагароду—ордэн Чырвонага Сьцягу актыўным удзельнікам грамадзянскай вайны і партызанскага руху на Беларусі наступным т. т., якія маюць баявыя заслугі:

Кудзіну Мацьвею Арцёмаваму, селяніну вёскі Глівіна, Барысаўскага раёну, Менскай акругі.

Талашу Васілю Іванаваму, селяніну вёскі Белкі, Пятрыкоўскага раёну, Мазырскай акругі.

Ляўкову Максіму Архіпаваму, сел. вёскі Кавалі, Глускага р., Бабруйскай акругі.

Славінскаму Адаму Сымонаваму.

Гэту пастанову аб нагародзе ордэнам Чырвонага Сьцягу Прэзыдыум ЦВК Саюзу ССР зацьвердзіў, аб чым памянёныя таварышы паведамлены па тэлеграфу.

ДА РАБОЧА-СЯЛЯНСКАЙ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ

З ПОВАДУ 10-ГОДЗЬДЗЯ ЯЕ ІСНАВАНЬНЯ адозва ЦВК і СНК Беларускае ССР.

Таварышы чырвонаармейцы, камандзіры і палітработнікі!

Сёньня мінула 10 год ад таго часу, калі працоўныя нашага Саюзу ССР, дзеля абароны заваёваў Кастрычнікавай рэвалюцыі ад шматлікіх нападаў сусьветнага імпэрыялізму, павінны былі арганізаваць з лепшых сыноў сваіх—рабочых і сялян—сваю клясавую, Рабоча-Сялянскую Чырвоную Армію.

Чырвоная армія цалкам выканала тыя заданьні, якія на яе былі ўскладзены працоўнымі. Шэраг франтоў, арганізаваных капіталістамі з мэтаю задушыць рэвалюцыю і аднавіць на абшарах Саюзу ўладу абшарнікаў і капітастых—быў Чырвонай арміяй ліквідаваны.

Савецкая Беларусь, якая знаходзіцца на рубяжы Саюзу ССР з імпэрыялістычным сьветам, паўстала і існуе, дзякуючы перамозе нашай Чырвонай арміі над ворагамі.

Мы ў сучасны момант заняты мірнай працай па аднаўленьні і пашырэньні нашай гаспадаркі, палепшаньні нашага дабрабыту, падпарадкаваных канчатковай мэце нашай працы—пабудове сацыялізму. Аднак, зьвярнуўшы значную ўвагу на нашае гаспадарчае будаўніцтва, мы ні на хвіліну не павінны забываць, што вораг улады працоўных, вораг дыктатуры пралетарыяту і авангарду яго—Камуністычнай партыі—не пакінуў намераў зьніштожыць заваёвы Кастрычніка, задушыць уладу Саветаў і аднавіць уладу буржуазіі. Савецкай Беларусі пагражае пры гэтым асаблівая небясьпека. Географічнае палажэньне Савецкай Беларусі абумоўлівае яе стратэгічнае і палітычнае значэньне ў меркаваньнях варожых нам сілаў.

Моц і сіла нашай Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі заключаецца ў тым, што яна зьяўляецца часткай працоўных рабочых і сялян, якія пад кіраўніцтвам Камуністычнае партыі, ажыцьцяўляючы дыктатуру пралетарыяту, кіруюць дзяржаўным жыцьцём нашай сацыялістычнай бацькаўшчыны. Адыходзячы на пэўны час ад станка і плугу ў шэрагі Чырвонае арміі, рабочы і селянін ня спыняе свайго ўдзелу ў кіраваньні грамадзкім і палітычным жыцьцём краіны. Рабочыя і сяляне ў шэрагах Чырвонае арміі застаюцца рабочымі і сялянамі, якія толькі вучацца, як лепш абараняць сваю ўладу працоўных ад накусаў на яе з боку міжнароднай буржуазіі.

Гэтакае становішча нашай Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі адрозьнівае яе ад армій буржуазных дзяржаў, дзе армія зьяўляецца прыладай у руках буржуазнай клясы, пануючай над працоўнымі, і дзе жаўнеры—у асноўнай сваёй масе рабочыя і сяляне—абараняюць варожыя ім інтарэсы, ажыцьцяўляючы пад прымусам уладу сваіх прыгнятацеляў, накіраваную супроць рабочых і сялян.

У нас такой супярэчнасьці інтарэсаў няма і быць ня можа, і гэта зьяўляецца падставай унутранай моцы і сілы нашай Чырвонай арміі.

Стоячы на варце інтарэсаў сваёй рабоча-сялянскай краіны, чырвонаармеец ахоўвае свае ўласныя інтарэсы.

Нашая Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія ў мінулых ужо змаганьнях за Кастрычнікавую рэвалюцыю, за дыктатуру пралетарыяту, за ўладу Саветаў—выказала надзвычайную і неспадзяваную для нашых ворагаў энэргію і сілу.

Таварышы чырвонаармейцы, камандзіры і палітпрацаўнікі! Сьвяткуючы сёньня дзесяцігадовы юбілей заснаваньня Рабоча Сялянскай Чырвонай Арміі, мы ўсе павінны моцна ўсьвядоміць сабе, што міжнародныя капіталістыя—ворагі дыктатуры пралетарыяту, не адмовіліся ад сваёй мэты—зьнішчыць уладу Саветаў. Міжнародная буржуазія ўпарта рыхтуецца да рашучага нападу на нашую краіну Саветаў. Савецкай Беларусі, якая ляжыць на мяжы краіны Саветаў з буржуазным сьветам, асабліва пагражае гэтая небясьпека нападу. Вось чаму на тыя часьці Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, якія знаходзяцца ў межах Беларусі, гэтае яе прымежнае і стратэгічна-географічнае становішча ўскладае абавязак быць заўсёды гатовай выступіць на абарону нашых межаў ад нападу замежнай буржуазіі.

Слаўнае мінулае нашай Рабоча-Сялянскай Чырвонае Арміі, яе клясавая істота даюць упэўненасьць у тым, што сваю задачу—абароны нашага мірнага гаспадарчага будаўніцтва—Чырвоная армія ў кожную хвіліну гатова і можа выканаць.

Пад аховай Чырвонай арміі нашых межаў ад наскоку драпежнай буржуазіі працоўныя могуць спакойна займацца сваёй мірнай працай.

Чырвоная армія, моцная сваёй спайкай з рабочымі і сялянамі, можа быць упэўненай у тым, што ў патрэбную хвіліну, калі Чырвонай арміі прыйдзецца абараняць нас ад нападу імпэрыялістых, усе працоўныя нашай Савецкай краіны стануць у шэрагі Чырвонай арміі, каб супольнымі сіламі абараняць заваёвы Кастрычніка і нашую мірную працу па будаўніцтву сацыялізму.

Няхай жыве Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія—абаронца заваёваў Кастрычніка і нашай мірнай працы!

Няхай жыве Ўлада Саветаў!

Няхай жыве Камуністычная партыя—кіраўнік Чырвонай арміі і ўсяго сацыялістычнага будаўніцтва!

Старшыня ЦВК БССР А. ЧАРВЯКОЎ.
Старшыня СНК БССР М. ГАЛАДЗЕД.
Сэкратар ЦВК БССР А. ХАЦКЕВІЧ.

Да рабочых і сялян, да ўсіх працоўных Беларусі.

Таварышы!

За 10-годзьдзем Кастрычнікавай рэвалюцыі працоўныя Савецкага Саюзу сьвяткуюць дзесяцігодзьдзе Рабоча-Сялянскай Чырвонай арміі.

Ня толькі ваенныя, але і палітычныя і гаспадарчыя посьпехі СССР за мінулыя 10 год цесна зьвязаны з барацьбой і перамогамі Чырвонай арміі. Бяз Чырвонай арміі, як узброенай апоры пралетарскай дыктатуры, бяз **Чырвонай арміі, як клясавай арміі пралетарскай рэвалюцыі, немагчымы былі-б перамога і панаваньне пралетарскае дыктатуры** на працягу першага 10-цігодзьдзя будаўніцтва сацыялізму.

Адзінай узброенай сілай, якой распалагала пралетарская дыктатура ў першыя месяцы свайго панаваньня, былі рабочыя атрады Чырвонай гвардыі. Распыленыя па франтох грамадзянскай вайны, наспех утвораныя, слаба ўзброеныя і дрэнна абучаныя, але беззаветна адданыя пралетарскай рэвалюцыі і поўныя жалезнай клясавай волі да рашучай перамогі,—рабочыя атрады Чырвонай гвардыі мужна адбівалі наступленьні сусьветнай контр-рэвалюцыі на пралетарскую дзяржаву.

Але канчаткова перамагчы ворага, на баку якога былі гатовыя ўзброеныя сілы з большай баявой практыкай і высокай ваеннай тэхнікай,—было немагчыма.

У самы разгар грамадзянскай вайны, на палёх бойкі партыя Леніна перабудавала рабочыя атрады Чырвонай Гвардыі ў Чырвонаю армію. Яна кінула ў яе шэрагі сотні тысяч лепшых рабочых і камуністых. Атрады гэтых рабочых і камуністых прынесьлі ў Чырвоную армію сваю мужнасьць, жалезную пралетарскую дысцыпліну, беззаветную адданасьць справе пралетарскай рэвалюцыі і гэтым забясьпечылі перамогу.

Толькі на аснове баявога саюзу пралетарыяту і працоўнага сялянства магла Камуністычная партыя, якая апіралася на паліторганы, камісараў і ячэйкі ў арміі згуртаваць рабоча-сялянскую Чырвоную армію ў непераможную сілу.

Па сканчэньні грамадзянскай вайны, Чырвоная армія пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі робіць пераход ад вайны да міру, ператвараючы баявыя часьці ў Працоўныя Арміі і прымае ўдзел у працы па аднаўленьні зруйнаванае белагвардзейцамі гаспадаркі.

Зарадзіўшыся ў агні рэвалюцыі, створаная партыяй дыктатуры пралетарыяту для барацьбы супроць памешчыкаў і буржуазіі, да сучаснага моманту Чырваная армія для соцен тысяч рабочых і сялян зьяўляецца ня толькі **школай вайсковае справы, але ў той жа час і школай пралетарскага кіраўніцтва і сацыялістычнага будаўніцтва.**

Чырвоная армія, пабудаваная на братэрстве працоўных усіх нацыянальнасьцяй, праводзячы ў спэцыяльна-арганізаваных нацыянальных часьцях вайсковае навучаньне, палітычнае выхаваньне і культурную працу на роднай мове чырвонаармейца—зьяўляецца школай інтэрнацыянальнага выхаваньня працоўных розных нацыянальнасьцяй.

Будаўніцтва і жыцьцё Чырвонай арміі самым цесным чынам зьвязаны са ўсім жыцьцём і ростам Савецкага Саюзу. Сацыялістычнае будаўніцтва СССР, узмацняючы нашу эканамічную моц, зьмягчае ваенную небясьпеку. Чым вышэй дасягнуты посьпехі ў галіне гаспадарчага і культурнага разьвіцьця, тым больш магчымасьцяў, у выпадку патрэбы, забясьпечыць абарону краю і абслужыць Чырвоную армію ў справе абароны краіны Саветаў.

Рабочыя і сяляне Савецкай Беларусі, якая знаходзіцца на рубяжы з капіталістычным сьветам, павінны асабліва сур'ёзную ўвагу зьвяртаць вартаўніку пралетарскай рэвалюцыі—Чырвонай арміі, якая ахоўвае мірную працу рабочых і сялян ад нападу імпэрыялістаў.

Для гэтага трэба ўпарта і бязупынна ўздымаць прамысловасьць і сельскую гаспадарку, разьвіваць машынізацыю, каапэраваньне і калектывізацыю ў вёсцы, зьнішчаць разгільдзяйства і расхлябанасьць, змагацца з бюракратызмам, павялічваць культурнасьць ва ўсёй працы. Бяз гэтага нельга дабіцца ні баявой моцы Чырвонай арміі, ні абароназдольнасьці краю ў цэлым.

Поруч з гэтым, перад рабочымі і сялянамі Савецкай Беларусі стаіць задача праз гурткі вайсковых ведаў ТДА-Авіяхіму ліквідаваць пачатковую вайсковую няпісьменнасьць. Кожны працоўны павінен умець уладаць вінтоўкай і павінен ведаць, што яму рабіць для ўзмацненьня ваеннай моцы Савецкага Саюзу.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі Чырвоная армія ператварылася ў непераможную сілу, зрабіла пераход ад вайны да міру і ўдасканальвае сваю баявую падрыхтоўку.

Няхай жыве камуністычная партыя (бальшавікоў)—правадыр і арганізатар Чырвонай арміі!

Няхай жыве Чырвоная армія, якая ахоўвае мірную працу рабочых і сялян.

Цэнтральны Камітэт камуністычнай партыі (б) Беларусі.

Вітаю Чырвонай арміі, якая ў вялікіх бойках адстаяла заваёвы Кастрычніка!
Слава загінуўшым за пралетарскую справу байцам!
Слава байцам, якія стаяць на варце вялікай справы сацыялістычнага будаўніцтва. СТАЛІН.

З БАЯВОГА МІНУЛАГА.

Старыя байцы, вэтэраны і гэроі Чырвонай арміі апавядаюць моладзі пра незабытныя часы вялікай барацьбы за ўладу працоўных. Няхай гэтыя ўспаміны пра баі, пра гэраічныя ўчынкі байцоў і камандзіраў запаляць у нашых сэрцах полымя гатоўнасьці змагацца і перамагаць, як біліся і перамагалі салдаты рэвалюцыі на палёх грамадзянскай вайны.

На золаку барацьбы за ўладу саветаў.

(З успамінаў чырвонагвардзейца).

Канец бурнага 1917 году. Ужо там у цэнтры—ў Ленінградзе, у Маскве, як і ва ўсіх буйных гарадох тагочаснай Расеі адбыўся вялікі Кастрычнікавы пераварот, была скінута ўлада абшарнікаў і капіталістаў, і рэвалюцыйны пралетарыят сьмела ўзяў кіраўніцтва краінай у свае мазолістыя рукі.

Але ў глухіх вясковых кутох яшчэ дзе-ні-дзе ня ведалі аб бальшавіцкім перавароце, жылі як і раней, па-старому, як і раней служылі і плацілі падаткі мясцовым абшарнікам і капіталістам. А між тым, прышоў час падумаць і аб абароне гэтай новай улады, бо банды белагвардзейшчыны ўсіх масьцяў і адценьняў пачыналі арганізоўвацца па ўсёй краіне, рабуючы насельніцтва і ўсімі сіламі перашкаджаючы рабочай уладзе ўзмацняцца.

Нічога ня ведаў аб Кастрычнікавым пераароце і малады Місюля—уцякач з Віленскай губэрні і служыў сябе, бынцам нічога ня здарылася, фурманам у мясцовага быхаўскага абшарніка Славінскага, які эксплёатаваў яго і над ім зьдзекваўся.

Але гэткае становішча рэчаў доўга, зразумела, цягнуцца не магло. І вось аднойчы, прыехаўшы са сваім «панам» у суседняе мястэчка, Місюля даведваецца, што ў Быхаве арганізоўваецца атрад Чырвонай гвардыі для барацьбы з абшарнікамі і іх паслугачамі, для абароны рэвалюцыі.

Змагацца з абшарнікамі, якія эксплёатуюць яго і іншых, бараніць рэвалюцыю, якая вызваліла яго і іншых ад гэтай эксплёатацыі—усё гэта было блізкім маладому Місюлі, а таму на другі-ж дзень, узяўшы клумак на плечы, ён пайшоў пехатою за шмат вёрст у горад Быхаў, каб запрапанаваць свае паслугі савецкай уладзе, каб безкарысна стаць на абарону маладой рэспублікі працоўных.

„Мы яшчэ з табой спаткаемся, пан Славінскі»—скрозь сьціснутыя зубы прашаптаў ён, пакідаючы пракляты панскі маёнтак, «мы яшчэ з табой спаткаемся»!

* * *

— Ці тут прымаюць у Чырвоную гвардыю?—саромліва спытаў малады селянін,—уваходзячы ў памяшканьне ранейшага быхаўскага вайсковага кіраўніцтва, дзе зараз знаходзіцца штаб рэвалюцыйнага атрада.

— Тут, адказалі яму,—а вы што-б хацелі таварыш?

— Ды вось я, значыцца, хацеў-бы таксама ўступіць у вашы шэрагі.

Каранасты мужчына сярэдняга веку і з даўно няголенай барадой, як потым даведаўся Місюля, тав. Каржоў—селянін суседняй вёскі і арганізатар атраду, уважліва паглядзеў на прышоўшага, праверыў яго паперы і сказаў:

— Вы ведаеце, таварыш, з якой мэтай мы тут сабраліся, і што служба ваша ня лёгкая?

— Бядома, ведаю—адказаў яму Місюля, інакш я ня быў-бы тут.

— Добра!—каротка сказаў Каржоў і моцна сьціснуў руку маладога селяніна. А праз некалькі дзён невялікі атрад Каржова ўжо выступіў цёмнай ноччу з Быхава, каб спрабаваць захапіць абоз белапольскага легіёна заняўшага гэты раён.

Апэрацыя ўдалася, бо сялянства суседніх вёсак дапамагала чырвонагвардзейцам, служачы ім праваднікамі, а часамі дык проста дапамагаючы ім жывой сілай у іх упартай барацьбе з ненавіснымі белабандытамі.

Палякі, захопленыя зьнянацку каржоўскім атрадам, навалі ў палон да нашых адважных чырвонагвардзейцаў з усім іх абозам' запасамі харчоў, амуніцыяй і зброяю.

* * *

У хуткім часе пасьля гэтага ліхога наскоку польскія легіёны, арганізаваныя ў часы ўраду Керанскага на тэрыторыі Беларусі, занялі горад Быхаў, і каржоўскаму атраду з боем прышлося адступаць да гораду Мсьціслава. Атрад ужо складаўся з

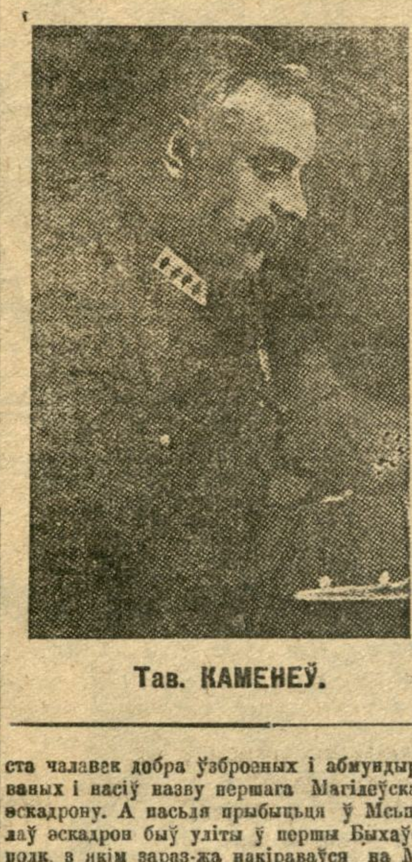

Тав. КАМЕНЕЎ.

ста чалавек добра ўзброеных і абмундыраваных і насіў назву першага Магілеўскага эскадрону. А пасьля прыбыцьця ў Мсьціслаў эскадрон быў уліты ў першы Быхаўскі полк, з якім зараз-жа накіраваўся на Магілеў, для абароны сялян ад чачэнскіх наскокаў.

Грозныя адзнакі надыходзячай крывавай грамадзянскай вайны ўсё больш і больш давалі сябе адчуваць у раёне. Разьюшаная белагвардзейшчына, арганізоўваючыся ў атрады, нападала на гарады і сёлы, паліла і рабавала іх, біла шомпаламі сялян, прасьледвала і вешала ўсіх падазроных у камунізьме,ці хоць у спачуваньні савецкай уладзе.

Асаблівым зьверствам у адносінах да мясцовага сялянства адзначаліся чачэнцы. Вось з гэтымі чачэнцамі і прыйшоў змагацца эскадрон т. Каржова.

З радасьцю, з энтузіязмам спаткалі сяляне атрад Каржова. Давалі яму харчы, дзяліліся з ім па братэрскі апошнім, што мелі, масамі ўступалі ў яго слаўныя шэрагі. І чырвоныя кавалерысты выканалі ўскладзеную на іх задачу. Яны разьбілі чачэнцаў, адбіўшы ў іх назаўсёды ахвоту сваімі наскокамі парушаць спакой і мірную працу савецкіх грамадзян.

Так паступова, невялікімі атрадамі ва ўсіх кутках Савецкага Саюзу арганізоўваліся воляю самых працоўных мас гэтыя гэраічныя часьці Чырвонай гвардыі, якія, зьліўшыся ў адно, стварылі сабою нашу непераможную рабоча-сялянскую Чырвоную армію.

Н. А.

ГЭРОІ—СЯЛЯНЕ.

ТАЛАШ БАЗЫЛЬ ІСАКАЎ,

Селянін вёскі Белкі, Пятрыкоўскага раёну, Мазырскай акругі, 78 год. У 1920 годзе перабраўся праз польскі фронт на савецкую тэрыторыю і арганізаваў партызанскі атрад у 300 чалавек. Гэты атрад, камандзірам якога быў Талаш, выбіў палякаў з вёскі Навасёлкі і забраў кулямёт.

Пасьля гэтага Талаш са сваім сынам супольна з атрадам рабіў наскокі на атрады палякаў, а пасьля расфармаваньня атраду перайшоў у Чырвоную армію, дзе быў разьведчыкам у 417 палку, у 47 дывізіі, да канчатковага вызваленьня Мазырскай акругі ад белапалякаў.

КУДЗІН МАЦЕЙ АРЦЁМАЎ.

Нарадзіўся ў вёсцы Глівіна, Барысаўскага раёну. Маю 57 гадоў. Гаспадарка складаецца з 3 з пал. дзесяцін зямлі агулам, аднаго каня і аднае каровы. Сям'я—4 чалавекі, з іх працаздольны—1. Да 1917 г. удзелу ў рэвалюцыі ня браў. У часе белапольскае акупацыі за спачуваньне савецкай уладзе падпадаў рэпрэс[illegible] Спачуваньне маё выявілася ў на[illegible] у часе адступленьня Чырво[illegible] ў 1919 г. у вёсцы засталіся тр[illegible] [illegible]наармейцы. Я іх схаваў, харч[illegible] каля 2-х тыдняў і потым пераправіў праз рэчку Бярэзіну на савецкі бок. Пераправіў на савецкі бок і таварыша Шчадронава, ранейшага народнага судзьдзю г. Барысава, пры дапамозе якога заснаваў шчыльную сувязь з чырвонымі войскамі, якім перадаваў весткі аб складзе і разьмеркаваньні польскага войска.

Пераправіў на савецкі бок 26 сялянскіх коняй, забраных там белапалякамі. Сувязь з Чырвонымі часьцямі падтрымліваў да самага наступу 1920 г.

У 1920 годзе ўночы, калі інжэнэрнае войска наладжвала пантонныя масты для пераправы Чырвонае арміі

праз рэчку Бярэзіну ніжэй г. Барысава, амаль на вачох бела-польскае артылерыі я перайшоў у брод рэчку Бярэзіну на савецкую тэрыторую паведаміў камандваньне Чырвонае арміі аб падрыхтаваньні белапольскае артылерыі да абстрэлу мастоў нашае пераправы і тым самым папярэдзіў Чырвоную армію аб падрыхтоўваемай для яе небясьпецы.

У меня была ўмова з чырвоным камандаваньнем, што на выпадак наступу яны дадуць выстралы з гарматы праз мой двор, прычым колькасьць іх павінна была азначаць, праз колькі дзён будзе распачаты наступ.

Умова была для таго, каб у вызначаны тэрмін зьнішчыць тэлефонную сувязь між польскімі часьцямі. Ня памятую, у які дзень было дадзена праз мой двор тры выстралы.

Мною была арганізавана партыя з хлапцоў, і мы ўзяліся за зьнішчэньне тэлефоннае сувязі. Праз тры дні чырвоныя часьці перайшлі ў наступ. Пераправіўшыся ў брод праз Бярэзіну проці вёскі Ухолоды, чырвонае войска, пацярпеўшы вялікія страты, прымушана было адступаць. Тады я ўночы пераправіўся праз знаёмы мне брод у другім месцы, пакінуўшы ў рэчцы тычкі, паведаміўшы аб падрыхтаваньні палякаў, перавёў з сабою чырвонаармейскую частку з кулямётамі і правёў іх да самае вёскі Глівіне. Частка атраду накіравалася разам з прыстаўленым мною хлапцом у абход вёскі і, такім чынам, захапіла ў палон пасьля невялікага бою амаль каля 3-х рот белапалякаў. У часе гэтага бою чырвонаармейцы адчувалі недахват у патронах, якія я ім даставіў. Патроны былі мною падабраны ў часе адступленьня ў 1919 г. і закапаны пад пуняй у колькасьці аднае скрынкі ў 1000 штук, 12 вінтовак падабраных мною—я перадаў Валасному Рэвалюцыйнаму Камітэту.

Пасьля спамянёнага бою па зазначанаму мною броду пераправіліся астатнія часьці Чырвонае арміі і праз два дні ўзялі Менск.

Тав. ВАРАШЫЛАЎ.

ЗАГАД

войскам Беларускага Ваеннага Вокругу.

Зьмест: абвяшчэньне падзякі начскладу Вокругу—вэтэранам Рабоча-Сялянскай Чырвонай арміі.

23 лютага 1928 г. № 59. г. Смаленск.

Надыйшла дзесятая гадавіна Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі.

Мінула 10 год з дню арганізацыі ўзброеных сіл Савецкага Саюзу, 10 год барацьбы, бязупыннай вучобы, працы па ўзмацненьню баявой магутнасьці Савецкіх Рэспублік. Чырвоная армія ўпісала слаўныя старонкі ў гісторыю рэвалюцыйнай барацьбы за вызваленьне працоўных і прыгнечаных усяго сьвету.

Вайсковыя часьці, уваходзячыя ў склад Беларускага Ваеннага Вокругу, маюць слаўныя традыцыі баявога мінулага. Начальніцкі склад Вокругу налічвае ў сваіх шэрагах 2657 вэтэранаў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі і 162 чырвонаармейцы, якія прайшлі ўсю грамадзянскую вайну, аддалі ўсе свае веды, сілы і энэргію для арганізацыі моцнай дысцыплінаванай, палітычна сьвядомай апоры Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

З ліку гэтых вэтэранаў 363 чал. зьяўляюцца піянэрамі ў справе арганізацыі і групаваньня ўзброеных сіл пралетарскай дыктатуры, якія перайшлі ў шэрагі Чырвонай арміі непасрэдна з Чырвонай гвардыі, рэшта працуюць па ўзмацненьню Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі з моманту яе арганізацыі.

Рэвалюцыйны Вайсковы Савет Вокругу, адзначаючы бязупынную карысную творчую працу вэтэранаў РСЧА і баявыя заслугі перад рэвалюцыяй чырвонаармейцаў, ад імя службы абвяшчае ім падзяку.

Адначасова РВС Вокругу загадвае ўсім камандзірам і начальнікам вайсковых часьцей, устаноў і арганізацый пэрсанальна выявіць усіх нястомных працаўнікоў па арганізацыі ўзброеных сіл дыктатуры пралетарыяту і маючых баявыя заслугі, а таксама пачаўшых службу ў Чырвонай гвардыі і ўступіўшых у шэрагі РСЧА з 1918 г., якія ўвесь час удзельнічаюць у будаўніцтве Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, а таксама вызначыць начальніцкі і радавы склад, хоць ён і не праслужыў 10 год у арміі, але актыўна ўдзельнічаў у будаўніцтве РСЧА, грамадзкай працы і добрых стралкоў; сьпіс гэтых асоб абвясьціць у загадах па часьці, давёўшы апошнія да ведама шырокіх чырвонаармейскіх мас.

Гэты загад прачытаць ва ўсіх часьцях, установах і арганізацыях, ротах, эскадронах і батарэях.

Камандуючы Войскамі Вокругу А. ЯГОРАЎ. Член РВС ЛАНДА.

Барацьба за гор. Слуцак.

(Успаміны ўдзельніка).

Ціхая ліпнёвая ноч. Нават, птушачкі напужаныя грукатам гармат і траскатнёю кулямётаў баяцца парушыць гэтую цішыню. А людзі, людзі? Яны хоць і баяцца, але поўзаюць ад куста да куста. Гэта к раніцы рыхтуецца схватка паміж белым ожолкем і чырвонаю зьвяздой. Раніцою, чуць золак, першага ліпеня наш 1-ы батальён павёў наступ на вёску Калёнія, Новы-Двор, Агароднікі з мэтаю вырваць з кіпцюроў белага арла горад Слуцак. Чырвоныя арлы палалі адною думкаю; «даеш, пан, Слуцак». Увесь камсклад і чырвонаармейцы рвуцца ўперад. Па ўсяму вучастку батальёна загрукацелі гарматы, і заліўся сваею жудаснаю песьняю кулямёт. Нам на подмогу прышоў бранявік «Камунар». Байцы звычнымі крыкамі віталі стальное чудзішча—Даёш „Сланя» ўперад! Няхай паноў папужае!—Слонь-бранявік крануўся ўперад, але дрэнны грунт прымусіў вярнуцца назад. Прышлося штурмаваць ворага аднэй пяхотаю. Першая рота, цяперашняга 5-га стр. полка, перайшла ў наступ пад вёскаю Агароднікі і сваімі рашучымі ўдарамі зьбіла супраціўніка на заходні бераг рэчкі Случ, бяз ніякіх ахвяр са свайго боку. Далей, разьвіваючы свой посьпех, рота націснула на левы бок ворага на вёску Н. Двор і Калёнія. Такім чынам, усе часткі ворага былі адкінуты на заходні бераг р. Случ, дзе загадзя былі ўмацованы акопы і ўстаноўлены кулямёты. Пасоўвацца ўперад ня было ніякай магчымасьці. Бокам абабсьці—балота, рэчка. Адзін выхад толькі праз мост, які надта добра абстрэліваўся кулямётамі праціўніка. Паўторны загад камандзіра полка, захапіць мост—быў выканан. Усё гэта так шпарка было зроблена, што паны і апамятацца ня ўсьпелі, як мы ўжо апынуліся на паўночным краі Слуцка. А бранявік стаў на заходня-паўночным рагу гораду і растрэльваў адступаючыя часткі ворага. Наша рота панесла страту 8 чалавек раненых.

Удзельнік бою Хаецкі.

За Беларусь Савецкую

(Успаміны).

Як ясны сон пазаўчарашняй ночы помніцца адыход з Беларусі нямецкай арміі. Зіма марозная восень глыбокую зьмяняла і сьнегам зямлю заслала.

Па шляху з усходу на захад цягнуцца абозы, гарматы. Пасьпешнымі крокамі ідуць адна за другой кучкі салдат.

Усходнім паветрам на зямлю беларускую дыхнула, і немцаў у плечы падганяе...

Думкамі веснавыкі ў галаве сялянскай запалыхала... Зямля панская ўпяршыню мужыцкай будзе звацца.

У звычайныя працоўныя дні сьвята на вуліцы.

Вёска Кастрычнік беларускі ўрачыста сустракае. Сілай пралетарскаю з усходу ён коціцца, сьветлаю зданьню адвечныя хмары разганяе, што панад зямлёю беларускаю зьвісьлі.

Апошнія нямецкія салдаты прайшлі. Былі без пагонаў. Нібы крыху лепшымі выглядалі.

Хлопцы парашылі: «Аружжа адабраць, але салдатаў не забіваць».

Ноччу апошні напад на абоз зрабілі, некалькі стрэльбаў здабылі і кулямёт адабралі.

* * *

Сьнежнай завеяй сьвежыя нямецкія сьляды замятае.

Празрыста стала наўкола, нібы сьвет зьмяніўся.

Хлопцы кучкаю праз усю вёску прайшлі, упяршыню з гучнымі сьпевамі: «Адвеку мы спалі».

Пад вечар у хаце сабраліся. Сьмелая гутарка. Гучна адозва чыталася, што з гораду даставілі. Падпісана была камітэтам камуністых-бальшавікоў Заходняй вобласьці.

З адзінай думкаю разышліся—у Чырвоную армію ісьці! Бо ведалі, што ўперадзе вялікае змаганьне. Аб гэтым у адозьве чыталі. І пра драпежніцтва і зьдзекі польскіх легіянэраў у Бабруйшчыне ўсе чулі.

Праз два дні сход сабраўся. Камітэт абралі. Новага свайго старшыню вызначылі. Старога «солтыса» са сходу прагналі.

У горадзе ўлада арганізавалася.

Паноў ня стала, але кліч нясецца, на абарону заве.

Вышлі на вуліцу пасьля сьнеданьня. На месцы сьпелі «Адвеку мы спалі».

Паветра гамонкаю поўніцца вясёлаю... Вёска праваджае першых дабраахвотнікаў у Чырвоную армію.

На шлях выйшлі, і туды, у горад пусьціліся з гучнаю песьняй пад гармонік.

З вуліцы разыходзіліся жыць новым савецкім жыцьцём.

* * *

Па поўначы, на ўсходзе, на поўдні Чырвоная армія змагаецца з панамі, з генэраламі... Не па жарты барацьба разыгралася.

У вёсцы зямлю панскую ўсю разьдзялілі.

З гэтым новым жыцьцём паны згадзіцца не хацелі. Легіянэраў польскіх з захаду пусьцілі. Уладу, зямлю і фабрыкі адабраць назад задумалі.

Весткі даходзяць, што каля Навагрудка, каля Баранавіч легіянэры кружаць; пад Нясьвіж падбіраюцца і далей к Слуцку свае разьезды пусьцілі. Сялянства драпежаць пастараму, як калісь у Бабруйшчыне пры немцах.

Уначы хлопцам ня сьпіцца. Нутро ваяцкае бушуе...

Кожны ружжо сваё без загаду пачысьціў. Патронаў далі, колькі хто ўзяць мог.

На фронт! На фронт! Супроць паноў.

На прадвесьні раніцай рота з песьнямі пад музыку вышла за горад, села на хурманкі і на захад, туды, адкуль паказалася панскае войска, легіянэры.

* * *

Аднэй раніцай у чэрвені польская кампанія кінулася праз Нёман на нашу роту ў наступленьне. Польскія салдаты, відаць, п'яныя былі. Па масту на кулямёт у атаку пайшлі.

Запусьцілі мы кулямёт па свайму звычаю. Шмат з іх больш сьвету не пабачылі... Чалавек пяць да самых нас дабеглі, але ачунелі крыху, рукі ўгару паднялі, стрэльбы пакідалі. Палоннымі засталіся. Меншая палова кампаніі назад уцякла.

Праз два дні на роту дзьве кампаніі легіянэраў у наступленьне пайшлі. Мусіць надта раззлаваліся за мінулае.

Адна кампанія праз Нёман у абход пайшла. Другая проста праз мост.

Варта, што ў баку стаяла, папярэдзіла роту. Пакінулі каля мосту заслону, а ўсёй ротай туды, адкуль утварыўся абход. Залеглі ланцугом па лесе, бачым, мільгаюць палякі каля берагу, апошніх праз раку перапраўляюць. Пачакалі некалькі хвілін. Каля мосту чутно страляніна паднялася... І гэтыя сьпяшацца пачалі. Проста на нас густым ланцугом падбягаюць. Падпусьцілі мы іх крокаў на дзьвесьці. Першымі кулямёты засакаталі і з ружжаў па патрону, па два выпусьцілі. Сярод легіянэраў падняўся перапалох. Як пчолы замітусіліся. Некалькі стрэлаў у наш бок зрабілі. А рота ўся паднялася, гучным «Ура-а-а!» лес і пакосіцу агаласіла і бягом упярод. Прыціснулі да Нёмну ўсю кампанію. Некаторыя легіянэры ў раку кінуліся, а некаторыя здаліся. Афіцэр, відаць, сам застрэліўся: рэвальвэр у руцэ трымае і галава навылет прабіта.

Прыставілі варту да палонных, камандзір загадаў у тыл іх гнаць. А ротай—да мосту.

Разьведку выслалі. Даносіць, што заслона наша зьбіта з мосту. Страляніны ня чуваць. Па даносу, легіянэры дзьве вярсты ад Нёмна прайшлі і гурталіся каля хаты былога лясьніка.

Па загаду камандзіра, рота ў адну хвіліну ў ланцуг расьцягнулася і панад Нёмнам—проста да мосту: пераправу заняць, што-б там ні сталася.

Польская варта прымеціла нас і страляніну ў наш бок распачала. А потым уцякла за мост.

Чырвонаармейцы са ўсёй сілы пусьціліся да маста. Занялі свае акопчыкі, тварам на ўсход фронт абярнулі. Дазорных выслалі па бакох і к Нёмну.

Хвілін дваццаць праляжалі. Высыпаліся легіянэры з-пад хаткі лясьніковае на край лесу і таксама ў ланцуг расьцягнуліся, на паўвярсты ад нас. Між намі і імі гладкая пакосіца. З пачатку ніхто не страляў, нібы ўмовіліся.

Чырвонаармейцаў нецярплівасьць узяла. А загад—не страляць. Пачалі шапкі свае з акопаў паказваць...

Затарахцелі польскія кулямёты і стрэльбы. Глушыць. Лес аж трашчыць, нібы просіцца і рагоча, стогне і сваркаю пагражае. Кулі над галавамі сьвішчуць, у зямлю пахкаюць. Енчыць паветра.

Хвілін дзесяць без перапынку палілі палякі. Потым прыціхлі крыху, усе на месцы ляжаць. І мы моўчкі ляжым. Нашто дарма патроны псаваць: іх і так у нас нямнога.

Зноў палякі страляць пачалі, толькі крыху радзей. «Мусіць і ў іх патроны выходзяць» — пераклікаюцца чырвонаармейцы.

Пастралялі яшчэ хвілін дзесяць і пад страляніну ў рост падняліся. Страляюць і на нас ідуць. «Ура» крычаць. Крокаў трыста прайшлі, на пакосіцы зноў залеглі.

Мы маўчым ды шапкамі з акопаў іх дражнім...

І дакаралі такі іхнюю цярплівасьць...

Бачым—уцякаць назад рынуліся.

Прыцэліўся тады наш кулямёт і давай падганяць ззаду. Два ўзводы ў дагонку паслалі.

Каторыя цэлымі засталіся,—у балота забіліся каля Кромані (возера такое).

Вярнуліся мы назад, зайшлі да хаткі лясьніковае, а там дзед гадоў пяцьдзесят вышаў і проста галосіць, нібы дзіця. Пытаемся—чаго? А ён слова выгаварыць ня можа. Потым расказаў, як два легіянэры да яго ў хату ўскочылі, да дачкі кінуліся, стрэльбы наставіўшы; патрабавалі «бальшавікоў падаць». Тая спужана пабажылася, што бальшавікоў няма, дык адзін з іх выстраліў і проста дачцэ ў грудзі. Толькі і жылі мы тут удваіх з дочкаю. Ёй было, кажа, дваццаць гадкоў.

* * *

Асобныя роты і батальёны, што з ранейшых пазіцыяў за Бярозу адышлі, у палкі і дывізіі былі злучаны. Новыя, сьвежыя палкі і дывізіі падышлі. Больш моцны фронт сфармаваўся.

Колькі ні біліся палякі, колькі ні спрабавалі наступаць, колькі ні пёрліся, але за Бярозу далёка ісьці ім не давалі.

У нас таксама сілы не хапала, каб наступаць. Чырвоная армія тады на поўдні, на поўначы, пад Ленінградам, на ўсходзе змагалася.

У студзені палякі на наш полк у наступленьне пайшлі па Рагачэўскаму шасэ. Свой 3-ці пазнанскі полк пусьцілі. А мароз за дваццаць градусаў быў.

Адышлі нашыя заслоны. А яны па сьнежнаму полю на нашы галоўныя акопы лезуць, пазнанкі папапіваліся.

Зусім блізка падышлі ланцугом.

Нашы вінтоўкі і кулямёты хоць ты рады дай—не страляюць ад марозу. Аж злосьць на іх бярэ.

Праўда, і іхныя не страляюць. Але іх шмат больш было, чым нас.

Адышлі.

Пазнанцы занялі нашу пазіцыю. А гэта з вечара на ноч было.

Памерзьлі, хоць і п'яныя.

У вёску вышліся, варту паставілі, а самі ў хаты забраліся спаць. Мусіць думалі, што мы ўжо за Дняпрэ ўцяклі.

Пачакалі мы дзьве гадзіны, потым ціха да вёскі падкраліся. Варту бомбамі закідалі. І на вуліцу. Пазнанцы—хто куды. Некаторыя ў бялізьне выскачылі. А мы ім падсыпаць пакрысе, пахмельле выганяць...

Зноў занялі свае акопы што ўперадзе вёскі былі.

* * *

З вясною думка мацней шавяліцца пачала.

Гутарылі чырвонаармейцы паміж сабою аб тым, што за Бярозаю палякі вытвараюць.

Газэты нарасхват чыталі. Радаваліся перамогамі на іншых франтох. Аб падыходзе новых дывізій перадавалі адзін другому.

І жылі толькі аднэй думкаю:

— Хутчэй бы наступаць!

Нецярплівасьць з кожным днём узрастала.

Напрадвесьні агітатар прыехаў. З цэнтру.

Мітынг сабралі.

Гаворыць агітатар, што Савецкая ўлада мір хоча ўтварыць з Польшчаю. Але што Польшча хоча, каб ёй Беларусь аддалі па Дняпро.

Гамонка паднялася...

На памост чырвонаармеец узьлез, гаварыць пачаў.

«Не дамо свае краіны панам рабаваць... Загадвайце нам у бой ісьці... Сягоньня-ж пойдзем!».

У канцы са ўсёй моцы крыкнуў:

— Змагацца да канца, таварышы... памерці ці вольнаю Беларусь зрабіць!

Гэта прамова ўсім была зразумелаю, сваёю.

Громам воплескі загрымелі.

— Ура! ура! ура!—без перапынку.

Прамоўцу «на ура» закалыхалі.

* * *

Паліць сонца. Дыша паветрам ліпнёвым яловы лес. Рагі поту цякуць па твары асмаленым. Напалову разутыя ногі пячэ дарожны пясок.

За два дні больш сотні вёрст прайшлі.

Былі на рагачэўскім шасэ, цяпер уначы празрыстай супроць Менска на над самаю Бярозаю супыніліся ў кустох яловых.

Цэлы полк у мейсцы.

Сэрца б'ецца мацней, уздрыгвае цела А ў думках вобразы палеткаў і вёсак малююцца, што перад імі паўстануць з усходам сонца, або і раней.

Адна за другой кучкі чырвонаармейцаў сьмела пераяжджалі Бярозу паплыту. Разыходзіліся на берагу і лажыліся ў ланцуг.

Усё больш бляднее паўночны ўсход.

Ціха прайшлі пакосіцу да палетка.

У правым баку два стрэлы пачуліся.

Відаць, суседні полк з польскаю вартаю сустрэўся.

Бегам пусьціліся ўпярод па полі.

Затрашчэлі кулямёты і стрэльбы польскія з прысадаў. Сыплюць на нас дажджом...

Залеглі. Сьвітаць пачало.

Гарматы з-за Бярозы па прысадах грохнулі. Раз, другі, трэйці...

Дзьве роты паўколам абнялі прысады, у якіх ужо відаць быў польскі маёнтак і адкуль без перастанку трашчэлі польскія кулямёты і стрэльбы.

Разам са стрэльбамі густа засакаталі і нашы кулямёты.

Хвілін пяць страляніна цягнулася з абодвых бакоў і потым—

— Ура-а-а?—на маёнтак.

Пад дажджом куль ня было меры адвагі чырвонаармейцаў.

У ўпор стралялі адны ў другіх, калоліся штыкамі, зьбівалі прыкладамі польскіх кулямётчыкаў.

Палякі здаліся, і ўсё сьціхла.

Рота зганяла ў кучу палонных, на поўначы і на поўдні дудукалі кулямёты на выперадкі адзін перад другім; ад іх не адставалі стрэльбы, гудзелі гулам гарматы. З кожнай хвілінай трэск і грымоты падаваліся ўпярод і ўпярод; яны будзілі і клікалі на бойку Беларусь працоўную, якая ў дыму пажарышч гатова была да спатканьня праменьняў усходняга сонца.

Гэта было 8 ліпеня 1920 [illegible] першы дзень наступленьня [illegible] арміі, на дапамогу якой у [illegible] польскай арміі вышлі парт[illegible].

[illegible]ульянін Сьцяпан.

Мы перамаглі больш моцнага ворага тым, што „у арганізацыі Чырвонай арміі была праведзена пасьлядоўнасьць, цьвёрдасьць пралетарскага кіраўніцтва ў саюзе рабочых і працоўнага сялянства проці ўсіх эксплёататараў“. ЛЕНІН.

Чырвонаштандарныя палкі.

ГРАМАТА АБ УЗНАГАРОДЗЕ ГАНАРОВЫМ РЭВАЛЮЦЫЙНЫМ ЧЫРВОНЫМ СЬЦЯГАМ.

[illegible]

Па бакох былыя штандары двох конных палкоў, пасярэдзіне—штандар ангельскай кампартыі, падараваны № коннаму палку

[illegible]

Намесьнік Стар. Рэв. Ваен. Савету СКЛЯНСКІ.

Масква, 15 лістапада 1919 г.

ГАНАРОВАЯ ГРАМАТА АБ УЗНАГАРОДЗЕ № КОННАГА ПАЛКА РЭВАЛЮЦЫЙНЫМ ЧЫРВОНЫМ СЬЦЯГАМ.

[illegible] ...шыся пад вёскай Алевічава на пазыцыі № палка, зрабіў прарыў і абышоў у тыл два яго левафлянговыя эскадроны разам з 4 ротамі пяхоты.

Ня гледзячы на цяжкія абставіны і нязручныя тапаграфічныя ўмовы, часьці № конпалка [illegible] адбіліся ад націску ворага і ня толькі адновілі сваё пачатковае становішча, але і самі перайшлі ў контратаку.

[illegible] ходная калёна ворага была канчаткова разьбіта.

У часе гэтай апэрацыі полк узяў: палонных—150 чалавек і 3 афіцэры, у ліку якіх адзін падпалкоўнік; 4 кулямёты; 150 вінтовак і шмат іншай зброі і вайсковай маёмасьці.

Нам. Стар. Рэв. Ваен. Савету Рэспублікі СКЛЯНСКІ.

Масква, 15 лістапада 1919 г.

А. І. Ягораў.

Зараз-жа пасьля Лютаўскай рэвалюцыі тав. Ягораў разгарнуў рэвалюцыйную дзейнасьць на фронце і арганізаваў палкавы, дывізіённы, корпусны і армейскі выканаўчыя камітэты.

Быў членам калегіі камісарыяту па дэмабілізацыі старой арміі. Прымаў актыўны ўдзел у арганізацыі атрадаў Чырвонай гвардыі і Чырвонай арміі.

Працуючы ў НК па вайсковых справах, тав. Ягораў выконваў абавязкі: першага камісара Усерасейскага Галоўнага Штабу; старшыні і камісара вышэйшай атэстацыйнай камісіі па адбору афіцэраў для Чырвонай арміі і старшыні Цэнтрапленбежу.

У 1918 годзе па асабістаму жаданьню адправіўся на паўднёвы фронт, дзе з партызанскіх атрадаў Кіквідзэ, Сыверса, Міронава і іншых сфармаваў 9-ю Чырвоную армію і кіраваў ёю ў баёх супроць генэрала Краснова. Каля Царыцына камандаваў 10-й Чырвонай арміяй, якая разьбіла контр-рэвалюцыйныя казачыя часьці.

У 1919 годзе тав. Ягораў, камандуючы арміяй, павёў конны корпус імя Будзёнага ў бой, у якім быў ранен. Пасьля выздараўленьня быў назначан намесьнікам камандуючага арміямі Паўднёвага фронту і членам РВС гэтага фронту. Пагнаў Дзянікіна ад Арла да Растова на Доне.

У 1920 годзе пачынаецца вайна з белапалякамі. На камандаваньне гэтым фронтам па Украіне назначаецца тав. Ягораў. Па скончаньні гэтай кампаніі тав. Ягораў быў назначан на камандаваньне войскам па ліквідацыі пятлюраўскіх бандаў, якія ў канцы 1920 году былі канчаткова разьбіты.

У 1924 годзе быў назначан на пасаду камандуючага ўсімі ўзброенымі сіламі Украіны і Крыму з выкананьнем абавязкаў упаўнаважанага НК па вайсковых і марскіх справах пры СНК УССР і члена РВС СССР.

Каля аднаго году тав. Ягораў быў ваенным аташэ пры Паўнамоцным Прадстаўніцтве ў Кітаі. У маі 1927 г. назначан камандуючым войскамі Беларускай Вайсковай Акругі з выкананьнем абавязкаў упаўнаважанага АК па В. і М. справах пры ўрадзе БССР.

За баявыя заслугі і працу ў Чырвонай арміі тав. Ягораў нагароджан трыма ордэнамі Чырвонага Сьцягу, ганаровай рэвалюцыйнай зброяй, баявымі падарункамі і залічан у сьпісы асоб Генэральнага Штабу.

У 10-ю гадавіну ад імя чырвоных узброеных сіл СССР вітаю працоўныя масы нашага Саюзу, усіх тых, хто будаваў Чырвоную армію і хто змагаўся за справу рэвалюцыі ў яе шэрагах.

Вітаньне ўсім гэроям грамадзянскай вайны—інвалідам, байцам, камандзірам і палітпрацаўнікам запасу.

ВАРАШЫЛАЎ.

Беларуская імя Фрунзэ дывізія.

[illegible] ...мястэчка Радашковічы. Акружаная з усіх бакоў пераважнымі сіламі ворага, часьці брыгады сьціскаюцца ў адзіны баявы кулак, наносяць моцны ўдар польскім войскам і прабіваюць сабе шлях да злучэньня з сваімі часьцямі. Гэтым прарывам была аказана вялікая ўслуга працоўным Беларусі тым, што ён (прарыў) перашкодзіў польскай арміі заняць сталіцу Беларусі—Менск. За гэта брыгада атрымала ад ЦВК Чырвоны Штандар.

Самы шлях дывізіі і яе бойкі з бела-польскай арміяй ужо гістарычна звязала дывізію з працоўнымі Савецкай Беларусі. Вось чаму дывізія мела ўсе падставы, каб потым, у 1923 годзе стаць Беларускай нацыянальнай дывізіяй. Гэта было зроблена па загаду Рэввоенсавета Рэспублікі і канчаткова змацавана прынацэм 11 ліпеня 1924 году Савнаркомам БССР шэфства над дывізіяй.

БЕЛАРУСКАЯ ДЫВІЗІЯ ЯК НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ФАРМАВАНЬНЕ ЧЫРВОНАЕ АРМІІ.

Як па прынцыпу яе будаўніцтва, так і па ўнутранаму жыцьцю Чырвоная армія яскрава адбівае ў сабе палітыку камуністычнай партыі і савецкай улады. Найбольш яскравым выражэньнем нацыянальнай палітыкі партыі і ўлады ў сакой Чырвонай арміі зьяўляюцца нацыянальныя фармаваньні адзінай Чырвонай арміі з яе моц- [illegible]

Тав. УНШЛІХТ—член Рэвваенсавету СССР і Нам. Наркамваенмора.

Беларуская ня толькі па назве.

Весь чырвонаармейскі і начальніцкі склад часьцей дывізіі, вайсковая і палітыка-выхаваўчая вучоба і работа, усё унутранае жыцьцё казармы, усё гэта яскрава адбівае сабою нацыянальны і ў першую чаргу беларускі характар дывізіі. У сваёй дывізіі кожны год абучаюцца тысячы беларускай працоўнай моладзі і моладзі ўсіх нацыянальнасьцяў, якія жывуць у Савецкай Беларусі. Кожны год сотні рабоча-сялянскай моладзі Беларусі вывучаюцца на малодшых камандзіраў у школах часьцей дывізіі.

БЕЛАРУСІЗАЦЫЯ.

Цяпер у дывізіі мала якая галіна вучобы не беларусізавана.

Чырвонаармейцы большасьць вайсковай вучобы праходзяць на беларускай мове. Дзеля гэтага выдана больш дзесяці названьняў статутаў на беларускай мове.

На паверках раніцай і вечарам кожнага чырвонаармейца выклікаюць на яго сапраўднаму імяні, якім яго звалі дома.

«Зьмітрок»..., «Кастусь»..., «Алесь»... на што чырвонаармеец адказвае:

«Ёсьць!».

Кожны камандзір прывітае чырвонаармейцаў:

«Добры дзень, таварышы!» і атрымлівае адказнае прывітаньне: [illegible]

РАБОТА СЯРОД НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЬЦЯЎ.

У складзе дывізіі [illegible] працоўная [illegible] нацыянальнасьцяў, якія [illegible], акрамя беларускай: [illegible] польская і руская.

Кожны чырвонаармеец з гэтых нацыянальнасьцяй свабодна гутарыць, чытае кніжкі, газэты і часопісі на сваёй мове. Тут і ў паміне няма зьдзекаў над іх мовай, як гэта было ў старой царскай арміі, альбо як гэта ёсьць і цяпер у арміях буржуазных дзяржаў, у прыватнасьці ў польскай.

Казарма дывізіі, як і казарма ўсяе Чырвонае арміі, зьяўляецца роднай для чырвонаармейцаў усіх нацыянальнасьцяй. Ідэі брацтва і салідарнасьці народаў Саюзу пануюць у жыцьці казармы і пранізваюць сабою ўсю выхаваўчую работу. Гэта тым больш узмацняе баявую магутнасьць дывізіі.

Пры непасрэдным кіраўніцтве камуністычнай партыі (б) Беларусі і яе ЦК і пры ўдзеле працоўных Савецкай Беларусі, Беларуская дывізія правяла і праводзіць вялікую работу па свайму нацыянальнаму будаўніцтву і па ўзмацненьню сваёй баяздольнасьці і баявой рыхтоўнасьці.

Сваю баявую рыхтоўнасьць дывізія дэманструе перад працоўнымі Савецкай Беларусі ў 10-ю гадавіну Чырвонай арміі. Сваю баявую здольнасьць дывізія выкажа і на дзеле тады, калі патрабуецца бойкамі абараняць межы Савецкага Саюзу альбо іх пашыраць.

На то яна носіць назву імя Фрунзэ.

С. ШНЭК.

Так было.

Год 1918.

Зіма.

«Усе сілы на абарону першай у сьвеце савецкай дзяржавы!»—кідае партыя лёзунг і лепшых сваіх выхаванцаў у бой пасылае.

...«Стварыць Рабоча-Сялянскую Чырвоную армію...»—ухваляе Савецкі ўрад.

23 лютага 1918 году нарадзілася новая Чырвоная армія, якой сьвет яшчэ ніколі ня бачыў.

* * *

Голад пануе ў краіне. Народ працоўны ў цяжкіх умовах творыць, творыць новую сваю дзяржаву.

Памяшканьне 1-га эскадрону № коннага палка

Вайна зрабіла сваё: той, хто ўсчаў яе, гніў у зямлі. Але-ж дрэнь розная са сьвету яшчэ не зьвялася. Гладзіць апалае пуза буржуй, зіхацяць на марозе пагоны «защитников царя и отечества», скрыгоча зубамі, вострыць кіпцюры капітал расейскі і замежны.

Няма спакою на сьвеце.

Не даюць вольнаму працоўнаму народу цьвёрда стаць на ногі.

Цяжка. Як цяжка было тады жыць.

Зруйнавана краіна. Скрыпіць, надломваецца завод. Схіліўся, у зямельку ўглядаецца конік сялянскі. Зарастаюць мохам загоны.

А тут гарматы, стрэлы сэрца рвуць на часткі.

Сьмерці, сьмерці як болей хочуць яны. Сьмерці таго народу, які пабачыў волю, які хоча стаць таксама людзьмі.

— Далоў «чэрнь»!—хрыпіць капітал з-за вуглоў.

— Адплата, сьмерць буржуазеі!—гукнулі мільёны працоўных і ў бойку, сьмяротную бойку сьцяною пайшлі.

— Жыцьцё, або сьмерць!

* * *

Сьмела мы пойдзем у бой
За нашу ўладу
І трэба, дык напром,
Але адплацім кату!

—пяяла загартаванае сэрца барацьбітоў-чырвонаармейцаў, абаронцаў новай пралетарскай дзяржавы.

Гэтыя словы ліліся з вуснаў усіх працоўных, злучаных з арміяй адзінаю думкаю: вольна жыць і самім гэтым жыцьцём кіраваць.

Ім ужо косьці праеў ранейшы ўціск уладароў. Кожны яго на сабе спрабаваў. Зноў нам на шыю ня сесьці!

Бяз жалю ціснуць марозы.

Косіць слабых галадоўка.

Але што холад, голад!

Гэта яшчэ больш абурае адданых ваяк супроць ворагаў спрадвечных.

Чырвоны сьцяг камунізму жаданага сілы хіба не дае?

О, гэты сьцяг! З ім і памерці ня страшна.

Прэч думка аб слабасьці нашай!

Прэч баязьлівасьць няўдач!

Сталёвую волю народу працоўнага хто мог затрымаць?!

Беднасьць можа хіба перашкодзіць, неадукаванасьць вайсковая перамогі ня дасьць?

Ды не! Сіла ня ў гэтым.

Рэвалюцыйная цьвёрдасьць, сьвядомасьць пралетарская натхненьне і сілу дае!

З гэтым у бойку пайшлі і гэтым перамаглі...

* * *

Ваявала новая армія.

Бараніў працоўны народ «сябе» і «сваё».

Дарогу, спарахнелая морда!

Прэч, гнілое пагаяньнё! У моры месца табе! Хоць для рыбы будзе пажыва.

Пара гадоў—і палякам канец. Другая пара—астатнія шчэпкі буржуйскія ўшчэнт патрушчыла армія.

Вольна ўздыхнула краіна.

Радасна сустракае сваіх абаронцаў—Чырвоную армію.

Чырвоныя паказалі сябе. І сёньня помніць яшчэ іх не адзін генэрал і буржуй, якіх куля чамусьці мінула.

Так было.

Але ці так яшчэ будзе?!

Але-ж 10 гадоў жыве ўжо Чырвоная. Гэта помніць няхай капітал!

Чырвоная гатова заўсёды!

Міх. Калента.

Сотні тысяч змагаліся за зямлю і волю.

З ЧАСОЎ НЕЗАБЫТНАГА ГЭРАІЗМУ.

Нова-Быхаў і Лазаравічы 10 год таму назад.

Нешта раптам ўзбунтаваліся польскія палкі, што стаялі ў Старым Быхаве. Злучыліся з палкамі быўшымі ў Рагачове. А потым і пачалася бойка...

Чырвоных войск было мала. Нейкі латыскі полк, 1 кав. эскадрон, атрад матросаў у 200 чал., бронецягнік з 2 вагонамі, астаткі нейкага стралковага палка. А палякаў цэлы корпус...

Адна за другой пераходзілі ў рукі палякаў вёскі паміж Рагачовам і Быхавам па лініі паміж чыгункай і Дняпром.

27 лютага... Крывавая бойка пад ст. Тошчыца. У Новым Быхаве з самай раніцы на вуліцы каля будынку валасьці, сотні моладзі мясцовай і з суседняй вёскі Лазаравіч. Некаторыя чытаюць адозву начальніка Быхаўскай Чырвонай абароны. Там каротка і ясна: „Грамадзяне! уступайце ў Чырвоную Гвардыю! Вораг блізка! Не дазволім патрывожыць мірную працу земляроба!"

Толькі з аднаго Н. Быхава ды Лазаравіч запісалася да 500 чал. Толькі з іх і склалася 28 лютага „1-я Нова-Быхаўская баявая рота". Ёй потым прыйшлося ў агні і дыму грамадзянскай вайны адыграць вялікую ролю. З яе потым стварыўся вядомы кожнаму селяніну паўднёвай Магілеўшчыны—6-ы Быхаўскі атрад, а пасьля 1-ы батальён 152 стр. палка. Гэты-ж апошні прайшоў усе этапы вайны з белапольскай бандай.

З гэтай жменькі герояў-барацьбітоў, трэба адзначыць перш за ўсё—правадыра іх, надзіва адважнага ў бойках і бязьлітаснага ў расправах з ворагамі тав. Сьвірыда Карпавіча Дзяргачова. Імя яго і цяпер вядома добрай палове сялянства нашай акругі. У той час гэта быў і дарагі для свайго атраду камандзір, і справядлівы судзьдзя для сялян, якія да яго зьбіраліся на нараду з цэлай акругі.

Тав. Дзяргачоў пакуль хвароба (раматус) ня вывела яго з шэрагаў арміі, быў увесь час на чале сваіх новабыхаўцаў і лазараўцаў. 28 лютага ён стаў камандзірам Нова-Быхаўскай роты, потым 6 Быхаўскага атраду, 1 роты, 152 стр. палка і ўрэшце ваенкомам гэтага палка.

З боек гэтага атраду, які зьдзіўляў сваёй адважнасьцю, можна адзначыць бойку з тэкінцамі пад Сухарамі і Лупалавым і надзвычайна адважную вылазку атрада праз Дняпро ў занятую палякамі в. Лазаравічы. Ад гэтай вылазкі палякі пацярпелі вялікія страты,—многіх з іх забілі, у большасьці захапілі коняў.

У той час, калі сыны Нова-Быхаўскага і Лазаравіцкага сялянства, абаранялі савецкую зямлю і волю для сялян, і самі іх бацькі ды браты дзейнічалі ў тым-жа напрамку.

У Н. Быхаве існавала пэўная група падпольных працаўнікоў з моладзі, якія наладжвалі сувязь з чырвонаармейскімі атрадамі за Дняпром і дастаўлялі ім усякія патрэбныя весткі. Група была вядома сялянству, але ніхто і не падумаў ніколі выдаць іх. Наадварот, самі сяляне сачылі за палякамі, перадавалі падпольнікам весткі і чуткі. Пры іх дапамозе наладжана была пераправа атраду з Дзяргачова ў Лазаравічы, па іх указаньню былі абстраляны чырвонай артылерыяй акопы палякаў у м. Новым Быхаве (14 красавіка 1918 г.).

Найлепшы працаўнік-падпольнік П. Дзяргачоў быў палякамі растрэлян, 2-і К. Скобаў ад растрэлу пазбавіўся проста нейкім цудам. Апрача гэтых у групе было шмат хлапцоў з Нова-Быхава і іншых вёсак. Была падпольная арганізацыя, здаецца, ня зьвязаная з Нова-Быхаўскай, у Тайманаве.

Трэба зазначыць, што і жанчыны (бабы і дзяўчаты) таксама вялі сваю падпольную працу. І Нова-Быхаў і Лазаравічы ляжаць на беразе Дняпра. Жанчыны часта адпрашваліся ў палякаў (пазьней у немцаў) пераехаць на той бок Дняпра „нарваць травы цялятам“. Іх абшуквалі і пускалі. А там ужо ў траве падпаўзаў да іх чырвонаармеец, якому яны і расказвалі ўсе весткі. Досыць часта больш рашучыя з іх перавязджалі туды патаемна, калі трэба было перадаць якія небудзь дакуманты. Выявіла больш адважнасьці і дала больш карысьці Чырвонай арміі дастаўленьнем вестак сялянка м. Н. Быхава Аўдоцьця Кавалёва. Яна-ж і на польскім баку дзейнічала, усталёўваючы сувязь з хлапцамі падпольнікамі з в. Віляхоўкі.

Так змагаліся з панамі сяляне гэтых 2-х вёсак. А колькі іх гэткіх вёсак на Беларусі, колькі было арганізавана партызанскіх атрадаў. Колькі старых бацькоў ды матак, маладых жонак ды сясьцёр, нічога не баючыся зьвязваліся з гэтымі атрадамі, дапамагалі ім! Багата! Вельмі багата! Гэтых вядомых і невядомых герояў—сотні тысяч! Гэта ўся наша Беларусь, якая ў апошнім напружаньні волі, сілы і жаданьня вырывала з горла хціўных паноў сабе зямлю і волю.

М.

А. І. Тадорскі.

З 1914 да 1918 году быў на фронце. Пасьля Кастрычніка—першы выбарчы камандзір 5 Сібірскага корпусу.

У ліпені 1918 году ўступіў у шэрагі УсеКП(б). Каля аднаго году быў на савецкай і партыйнай працы у Цьвярской губ.

У першую гадавіну Кастрычніка напісаў кніжку „Год с винтовкой и плугом“, якую хваліў тав. У. І. Ленін у сваёй прамове на XI партзьезьдзе і ў асобным артыкуле.

У Чырвонай арміі з 1919 году. Пры наступленьні на Дэнікіна камандаваў стралковай брыгадай. Пасьля—Каўкаскімі і Туркестанскай дывізіямі, а таксама першым у Чырвонай арміі стралковым корпусам.

У 1927 годзе скончыў ваенную акадэмію. Цяпер—камандзір і камісар 5 стралковага корпусу, член ЦК КП(б)Б.

У дзень дзесяцігодняга юбілею я хацеў-бы Чырвонай арміі выказаць тры пажаданьні:

1. Захаваць баявы вопыт, мужнасьць, гэраізм і захаленьне байцоў пэрыяду грамадзянскай вайны.

2. Палепшыць тэхнічную падрыхтоўку і арганізацыйную згуртаванасьць Чырвонай арміі зьверху данізу.

3. Праводзіць і ў далейшым усю сваю працу на аснове арганічнага і непарыўнага адзінства Чырвонай арміі з усім жыцьцём і будаўніцтвам працоўных рэвалюцыйных мас.

РЫКАЎ.

Гістарычная спраўка.

Арганізацыя Чырвонае арміі.

Дэкрэт аб арганізацыі рабоча-сялянскае Чырвонае арміі, ухвалены Саветам Народных Камісараў 28-га студзеня 1918 г., быў агалошаны і набыў моц 23-га лютага таго-ж году.

9-га сакавіка 1918 г. быў заснаваны Вышэйшы Ваенны Савет, які злучыў усю працу па будаўніцтву Чырвонае арміі. 8-га красавіка 1918 г. быў выдадзены дэкрэт аб заснаваньні губвайсковых камісарыятаў, замест існуючых пры саветах вайсковых аддзелаў. Заснаваньнем апарату вайсковых камісарыятаў быў пакладзены пачатак будаўніцтва рэгулярнае Чырвонае арміі на падставе вайсковае павіннасьці працоўных і ўсеагульнага іх вайсковага навучаньня. 29-га красавіка 1918 г. быў выдадзены дэкрэт УсеЦВК аб новым парадку замяшчэньня вайсковых пасад Чырвонае арміі. Гэты дэкрэт паклаў канец выбарнасьці каманднага складу і дазволіў увайсьці ў Чырвоную армію ваенным спэцыялістам.

Да лістапада 1918 г. лік прызваных у Чырвоную армію рабочых і сялян ужо склаў 164 тысячы радавых, 110 тысяч ранейшых унтэр-афіцэраў, каля 23 тысяч ранейшых афіцэраў і вайсковых чыноўнікаў.

1918 год.

Чырвоная армія была яшчэ маламоцная і маладжкавая, калі ў маі 1918 г. ёй прышлося выступіць проці паўстаньня чэхаславацкага корпусу. Хутка пасьля гэтага, у жніўні 1918 г. на поўначы англа-амэрыканскае войска акупавала Кем, паўночную частку Мурманскае чыгункі і Архангельск. Савецкая Расея ў той час была абкружана на захадзе нямецкім войскам, на поўдні—гэтманскай Украінай, якую падтрымлівала нямецкае войска, па Доне—генэралам Красновым, сфармаваўшым пры падтрыманьні немцаў магутную шматлікую армію і меўшым імкненьне злучыцца з чэхаславацкімі і іншымі антысавецкімі ваеннымі сіламі.

Самым магутным і небясьпечным ворагам Савецкае рэспублікі зьяўляліся чэхаславакі. На іх былі накіраваны першыя ўдары ўмацаваўшайся Чырвонае арміі. 8-га верасьня 1918 г. чырвонае войска пераходзіць у наступ на ўсходзе. 10-га верасьня чырвоныя часьці занялі Казань. Пасьля гэтай вялікай першай перамогі на фронце наступае перралом. Чырвоная армія бязупынна б'е чэхаславакаў і белагвардзейскія часьці эсэраўскага ўраду.

Адначасова Чырвоная армія прасоўваецца ўсьлед за нямецкім войскам, падтрымліваючы рэвалюцыйныя паўстаньні рабочых і сялян. Да пачатку 1919 г. Латвія, Эстонія і Беларусь становяцца Савецкімі рэспублікамі. Паўстаньне ўкраінскіх рабочых і сялян падтрымліваюць наступаючыя часьці Чырвонае арміі. Наступ, які распачаўся ў сьнежні 1918 г. хутка разьвіваецца. Да мая 1919 г., чырвоныя часьці па ўсёй лініі вышлі да Чорнага мора.

1919 год.

Да пачатку 1919 г. Чырвоная армія з посьпехам перамагла ўсіх шматлікіх ворагаў Савецкіх рэспублік. Да гэтага часу Чырвоная армія, загартаваўшыся ў бойках, яўляла сабою вялікую сілу: яна налічвала ў сваім складзе звыш 1 мілёну 500 тысяч байцоў.

1919 год распачаўся перамогамі Чырвонае арміі. Дзякуючы гэтым перамогам, былі вызвалены ад белых Паваложжа, Урал, Украіна, Беларусь, Латвія, Эстонія. Раньняй вясною, на ўсходзе, дзе толькі нядаўна Чырвоная армія разьбіла чэхаславацкае і белагвардзейскае войска, разгортваецца новы наступ арміі Калчака, якой узмоцнена дапамагалі французы, ангельцы, японцы і амэрыканцы.

У лістападзе 1919 году Чырвоная армія бязупынна пасоўваецца наперад па Сібіры. 7-га лістапада 1920 г. быў узяты Краснаярск. 7-га лютага 1920 г. адмірал Калчак быў растраляны па прысудзе Рэвалюцыйнага Ваеннага Трыбунала. Яшчэ ў жніўні і верасьні 1919 г. прабраўшыся ў Сібір і праследуючы адступаючую паўднёвую армію Калчака, чырвонае войска заснавала сувязь з савецкім Туркестанам. Кіруючую ролю ў справе ліквідацыі белагвардзейшчыны на Туркестанскім фронце адыграў камандуючы гэтым фронтам т. Фрунзэ. Да гэтага часу т. Фрунзэ быў кіраўніком баявых апэрацый на найбольш важных вучастках Усходняга фронту проці Калчака.

У сярэдзіне мая 1919 г. армія Юдэніча пачынае свой наступ, імкнучыся хуткім ударам заўладаць Пецярбургам. 24-га мая 1919 г. Юдэнічам было захоплена мястэчка Капор'е і ён шчыльна наблізіўся да Арыенбаума і да маючага вялікае ваеннае значэньне форту «Чырвоная Горка».

У той жа час 5-га чэрвеня 1919 г. зусім нечакана распачало ваенныя дзеяньні проці Чырвонае арміі фінляндзкае белагвардзейскае войска.

Становішча Петраграду было вельмі цяжкае, бо адначасова з наступам бела-фінскіх войск у форце «Чырвоная Горка» выбухнула контр-рэвалюцыйнае паўстаньне. Гэтае паўстаньне было канчаткова зьліквідавана 16-га чэрвеня 1919 г., а таксама наступу белых быў аказан адпор з боку чырвоных часьцей. 11-га кастрычніка 1919 году армія Юдэніча пры дапамозе ангельцаў зноў пераходзіць у наступ. Гэты наступ падтрымлівалі ангельскія вайсковыя судны, якія абстрэльвалі «Чырвоную Горку» з далёкабойных марскіх гармат. 21-га кастрычніка Юдэніч распачаў рашучую атаку на Пулкаўскія вышыні—апошнюю абаронную пазыцыю Петраграда. Атака гэтая была адбіта і ў той жа дзень чырвоныя часьці перайшлі ў контр-наступ. Юдэніч быў разьбіты і на гэты раз.

На поўдні ў гэты-ж момант пад камандаю Дэнікіна згуртоўваліся вельмі буйныя ваенныя сілы. У самы разгар суровых баёў з наступаючым войскам Дэнікіна Чырвоная армія на Украіне атрымала нечаканы ўдар з боку паўстаўшага проці савецкае ўлады атамана Грыгор'ева. Дэнікін разьвівае свой наступ. Ён займае шмат гарадоў Украіны. 20-га верасьня 1919 году ён захапляе Курск, 13-га кастрычніка—Арол і пагражае непасрэдна Туле і Маскве. 19 кастрычніка 1919 году пад Варонежам маладая, толькі што сфармаваная чырвоная коньніца, пад кіраўніцтвам т. Будзёнага ўшчэнт разьбіла лепшыя конныя сілы белых (Мамантава і Шкуро) Чырвоныя часьці прарываюцца на Украіну і паўночны Каўказ. Дэнікіншчына была поўнасьцю зьліквідавана.

У 1919 г. Чырвонай арміі прышлося змагацца ня толькі на ўсходзе, захадзе і поўдні, але і на поўначы. 5-га лютага 1920 г. чырвоныя часьці пераходзяць у рашучы наступ, 21-га лютага яны займаюць Архангельск і 3-га сакавіка—Мурманск.

1920 год.

Пакуль Савецкая рэспубліка, сабраўшы ўсе свае сілы, біла ворагаў на ўсходзе, на поўдні, на поўначы,—панская Польшча пры дзейным падрыманьні і пад кіраўніцтвам Францыі і Англіі,—энэргічна рыхтавалася да вайны. 25-га красавіка 1920 г. польскае войска пераходзіць у рашучы наступ на паўднёва-заходнім фронце, імкнучыся заўладаць Кіевам. Разам з палякамі ідзе ў наступ Пятлюра з сваімі гайдамацкімі атрадамі, 6-га мая 1920 году палякам удаецца заняць горад Кіеў. Яшчэ раней палякі згуртавалі вялікія сілы на Заходнім фронце і заўладалі ў пачатку сакавіка 1920 году Мазыром і Рэчыцай. Новая грозная небясьпека навісла над Савецкімі рэспублікамі. Гэтая небясьпека патрабавала новага вялікага напружаньня. Тав. Ленін у гэтыя дні рашуча высоўваў неабходнасьць мабілізацыі ўсіх сіл Савецкіх рэспублік для барацьбы з ворагам. 14-мая 1920 г. чырвонае войска распачынае наступ. Пасьля ўпартых суровых баёў яно прасоўваецца наперад. Разам з тым падрыхтоўваліся сілы для контр-наступу на Паўднёва-Заходнім фронце ў раёне Кіева, 30-га мая 1920 году разгортваецца наступ чырвонага войска і ў гэтым раёне.

У выніку пераможнага, рашучага наступу чырвоных часьцей, якія бязупынна прасоўваліся наперад у працягу 3-х з паловаю тыдняў, польскае войска было выгнана з Беларусі і Літвы. Як на Заходнім, так і на «Паўднёва-Заходнім фронтах чырвонае войска ня толькі шчыльна падышло да граніц Польшчы, але глыбока ўрэзалася ў яе межы, пагражаючы важнейшым яе цэнтрам.

Гэты страшэнны наступ Чырвонае арміі меў вялізнае значэньне. Пад уражаньнем гэтае грознае хмары,—піша аб гэтым наступе Пільсудзкі—хісталася дзяржава, ваганіся характары, зьмякчаліся сэрцы салдат».

Аднак, чырвоным часьцям, з кожным крокам наперад рабілася ўсё цяжэй і цяжэй. Прыходзілася ваяваць не атрымліваючы папаўненьня, адчуваючы вострыя недахоп у патронах, і снарадах, амуніцыі. Моцна таксама перашкаджала барацьбе чырвонага войска на польскім фронце, гэта распачаты адначасова з прасоўваньнем войска на захад, наступ барона Урангеля.

Заняўшы 1-га жніўня Берасьце-Літоўск і наступаючы ўздоўж Варшаўскае чыгункі, чырвоныя часьці спаткалі суровы адпор праціўніка, які ўводзіў у бой шматлікую артылерыю, панцырнікі і танкі. Пры ўдзеле і пад кіраўніцтвам французскага ваеннага камандаваньня быў складзены плян контр-удару проці чырвонага войска, пагражаўшага Варшаве. Расцягнутасьць часьцей Заходняга фронту і немагчымасьць перакінуць у раёны рашаючых апэрацый першую конную армію стварылі спрыяючыя ўмовы для контр-наступу польскага войска. Польскі наступ скончыўся 13-га кастрычніка 1920 г. узяцьцем гораду Менску, але 17-га кастрычніка чырвоныя часьці зноў заўладалі Менскам.

12-га кастрычніка 1920 г. быў падпісан між савецкімі рэспублікамі і Польшчаю дагавор аб замірэньні.

Вынікі баёў на польскім фронце дазволілі Савецкім рэспублікам згуртаваць досыць сілы на паўднёвым фронце проці Урангеля. З 15-га кастрычніка 1920 г. ініцыятыва дзеяньняў перайшла ў рукі чырвонага войска. 26-га кастрычніка 1920 г. часьці Чырвонае арміі пераходзяць у рашучы наступ проці Урангеля. З 1-га па 7-ае лістапада чырвонае войска вяло пляномерную падрыхтоўку да рашучага штурму Перакопскіх умацаваньняў.

7-га лістапада чырвоныя часьці, маючы наперадзе ўдарныя групы камуністаў, пачалі пад страшэнным агнём праціўніка пераправу праз Сівашскую затоку. Да 7 гадзін 8-га лістапада чырвоныя часьці прарвалі ўмацаваную паласу, заўладалі ўмацаваньнямі праціўніка і распачалі хутка займаць паўвыспу. У той жа час другія часьці на золаку 8-га лістапада распачалі зруйнаваньне драцяных перашкод Перакопскага вала і, нястрымана прасоўваючыся пад агнём праціўніка, заўладалі да 4 гадзін дню 9-га лістапада гэтай пазыцыяй.

Ні на хвіліну ня спыняючыся, упарта прасоўваючыся наперад, да 15-ці гадзін гэтага-ж дню чырвоныя часьці дасягнулі першых ліній Юшуньскіх пазіцый. Да вечара 9-га лістапада яны заўладалі ўсім Перакопскім умацаваным раёнам.

Пасьля разгрому Урангеля для Чырвонае арміі настаў пэрыяд пераходу на мірнае становішча. Ваенныя дзеяньні ў асобных частках рэспублікі яшчэ ня спыняліся (контр-рэвалюцыйныя наступы ў Кранштадзе і г. д.), але галоўныя баявыя дзеяньні Чырвонае арміі скончыліся перамогаю над Урангелем.

Трапна страляць, уладаць стрэльбаю і кулямётам, умець карыстацца процігазам—гэтаму павінны навучыцца ўсе працоўныя Савецкай краіны. Няхай ня будзе ніводнага рабочага і селяніна, які ня ўмее бараніць са зброяй у руках сваю рабоча-сялянскую дзяржаву.

Фабрыцыус.

У 1904 г. за рэвалюцыйную працу асуджан на 4 гады катаргі і 6 год высылкі ў Сібір.

З першых дзён Кастрычнікавай рэвалюцыі прымаў актыўны ўдзел у арганізацыі ўлады і ўзброеных атрадаў для абароны рэвалюцыі.

У 1918 г. пад яго кіраўніцтвам у лістападзе м-цы часьці Пскоўскага баявога ўчастку вызваляюць г. Пскоў ад белагвардзейцаў і немцаў, у сьнежні Ізборск, Пячору і інш., у студзені—Рыгу.

У 1919 г. тав. Фабрыцыус на паўднёвым фронце пасьпяхова змагаецца з атрадамі генэрала Мамантава і інш.

У кастрычніку гэтага-ж году тав. Фабрыцыус—камандзір 43 стр. брыгады 16 стр. дывізіі. А затым яго назначаюць камандуючым войскамі Таманскай паўвысьпы.

У барацьбе з белапалякамі тав. Ф. прымаў актыўны ўдзел і выявіў надзвычайныя здольнасьці перамагаць ворага.

У 1921 г. прымае ўдзел у барацьбе за Кранштадт.

У 1924 г. скончыў акадэмічныя курсы вышэйшага камскладу РСЧА і назначаецца камандзірам і камісарам № стр. корпусу.

Тав. Фабрыцыус—член УсеКП(б) з 1903 г., член ЦКК УсеКП(б), член ЦВК СССР і ЦВК БССР.

За свае гэраічныя ўчынкі атрымаў ад РВС СССР чатыры ордэны Чырвонага Сьцягу, залатыя гадзіньнікі і шаблю ад рабочых Ленінграду.

ЧЫРВОНЫ ОРДЭН.

Мінулага паўсталі успаміны:
У начную ціш шанталі хутары.
Нямая ціш .. Пад вокнамі асіны
Цалункі зорных губ трымалі да зары...

А за палямі пошчакам расстрэлаў
Трашчаў знаёма недзе кулямёт.
Другую ноч часьць наша цяла,
Трывожна слухала, як сэрца гукі мёт.

А рэвалюцыі—пах вытрымала сэрца
Няйшла за вёску сама адпачываць...
Хістаў аўсы ціхі вецер.
Забітых слухала крывавая рака...

Пыталася падзей аповіта
Дзе сын? І гаварылі ёй—

Што сын адважна разьбіваў бандытаў,
І недзе застаўся на раўніннай зарой...

Шукала і знайшла.
На твары горда
Застыла помста, злосьць і боль...
І на грудзях—палае Чырвоны ордэн
Да толькі прыгадаць нядаўных больш...

Хутары маршэ...
І песьня радасьць засьцілі,
І успамінаны мінулае само:
Чырвоны ордэн сьвеціць мацей...
І ці візіткі перамог.

СЯРГЕЙ ФАМІН.

Навучыцца метка страляць—баявая задача моладзі.

Кожны вайсковы гурток павінен прыдбаць вучэбную стрэльбу.

Шмат вайсковых куткоў створана на вёсках Беларусі, а яшчэ больш іх створана за час правядзеньня дапрызыўнай падрыхтоўкі. Але пытаньне аб вайсковых кутках не вырашаецца адным толькі стварэньнем вайсковых куткоў і стварэньнем [illegible] дапрызыўную працу, дай ёй [illegible].

Некаторыя вайсковыя гурткі набылі сабе стрэльбы наступным парадкам: 1) дабраахвотным зборам з сярод сяброў гуртка, так і сярод сялянства,

Чырвоная кавалерыя на вучобе.

2) выручкі ад пастаноў спэктакляў. Ці ёсьць магчымасьць і апошнім гурткам гэткім спосабам набыць стрэльбы? Хоць цяжкавата, але можна. У раённых цэнтрах гэтую справу лёгка правесьці. Больш цяжка зрабіць гэта на вёсцы. Але і там можна знайсьці выхад, сур'ёзна ўзяўшыся за справу. Ім у гэтым могуць дапамагчы раённыя цэнтры.

Усё можна зрабіць, але нас пакуль трымае старына: «як-небудзь пражывём і бяз гэтага». Далей такое становішча немагчыма. За гэта трэба сур'ёна ўзяцца раённым арганізацыям. Баявым лёзунгам ваенізацыі на бліжэйшы час павінен быць:

«Няма вайсковага гуртка бяз дробна-калібравай стрэльбы».

Вайскор.

гурткоў пры іх на паперы. Большасьць гурткоў вайсковых ведаў лічацца толькі на паперы, а працы ніякай не праводзяць. Чым-жа тлумачыцца малая працаздольнасьць нашых гурткоў? А вось чым. Папершае, вайсковыя часьці ня могуць забясьпечыць неабходнымі прыладамі і падручнікамі поўнасьцю вайсковых куткоў і падругое, што мала ініцыятывы праяўляюць як мясцовыя арганізацыі, так і ўдзельнікі гурткоў, каб прыдбаць гэтыя прылады. Дзе-ж выхад з гэтага становішча? А выхад ёсьць. Будучы на раёне, мне даводзілася вывучаць працу вайсковых куткоў. Пры вывучэньні гэтай справы аказалася, што працуюць добра тыя вайсковыя куткі, якія маюць дробна-калібрывыя стрэльбы, а якія іх ня маюць, дык і працы там няма. Моладзь ня хоча слухаць адны толькі лекцыі, а

БОЛЬШ УВАГІ АВІЯХІМУ.

Прамова тав. Галадзеда на 1-м Менскім Акруговым Зьезьдзе ТДА-Авіяхіму.

Таварышы, я хацеў-бы сказаць некалькі слоў аб умовах працы і задачах, якія стаяць перад арганізацыяй ТДА-Авіяхіму.

У папярэдніх выступленьнях вам ужо гаварылі аб значэньні працы нашай арганізацыі, якая павінна аб'ядналь усіх працоўных з шэрагамі Чырвонай арміі. Ня было і няма яшчэ ніводнай краіны, на якую-б была ўскладзена гэткая гістарычная задача, каб навучыць адначасова рабочага і селяніна працаваць на мірным фронце і заўсёды быць гатовым замяніць плуг і молат на зброю і ўстаць на абарону пралетарскай рэвалюцыі, на абарону рабочай дзяржавы. Мы павінны ведаць і памятаць аб тым, што ўзброены эўрапейскі капітал імкнецца ўчыніць напад на першую ў сьвеце пралетарскую дзяржаву. Калі вы паглядзіце на ўзаемаадносіны капіталістычных дзяржаў з СССР за апошнія гады вы ўбачыце, што капітал узмацняе сваё ўзбраеньне для барацьбы з Савецкім Саюзам. У мінулым годзе ў міжнародных адносінах ужо было пэўнае напружаньне: разрыў Англіі з СССР, забойства нашага прадстаўніка т. Войкава ў Варшаве, напад на нашых прадстаўнікоў у Кітаі і г. д. На фоне гэтых узаемаадносін мы павінны будаваць нашу палітыку.

Наша палітыка была заўсёды накіравана ў бок міру, якую мы з цьвёрдай пасьлядоўнасьцю працягваем і будзем працягваць надалей. Напрыклад, мы імкнёмся ўтварыць гандлёвы дагавор з Польшчай, як з бліжэйшым заходнім суседам, пры чым дагавор аб нармальных гандлёвых зносінах вельмі выгадны і для Польшчы і для нас. Тым больш, што прамысловасьць Польшчы і раней была зьвязана з нашымі рынкамі збыту. Гэтыя рынкі ў сучасны момант могуць мець вялізарнае значэньне для ўсяго эканамічнага жыцьця польскай дзяржавы. Гэтыя перагаворы бясспрэчна будуць досыць цяжкімі, бо нам вядома, што польскі ўрад не заўсёды кіруецца сваімі ўласнымі намерамі, паколькі яго мерапрыёмствы ў надворнай палітыцы (ды відаць і ва ўнутранай) амаль цалкам рэгламантуюцца староньнім уплывам, іншымі словамі ангельскім кансэрватыўным урадам і буржуазным урадам Францыі. Зусім ясна, што палітыка заходня-эўрапейскага капіталу цалкам накіравана супроць разьвіцьця і ўзмацненьня савецкае дзяржавы. А таму і зараз мы можам спаткаць у сваіх мірных імкненьнях вялізарныя перашкоды з боку заходня-эўрапейскага капіталу, які мабыць ужывае ўсе спосабы ўплыву на Польшчу, каб сарваць магчымасьць утварэньня гандлёвага дагавору. Капіталісты-ж добра разумеюць, што кожны мірны дагавор, падпісаны СССР з Заходня-эўрапейскімі дзяржавамі, адцягвае тэрмін нападу на нас, а гэта таксама азначае—усё большае ўзмацненьне дыктатуры пралетарыяту на адной шостай частцы зямной кулі. Эўрапейскаму-ж капіталізму трэба мець на Ўсходзе такую шчыліну, куды можна было-б кінуць сярнічку, каб у адпаведны момант запаліць пажар сусьветнай вайны. Вось чаму мы ня можам быць упэўнены ў тым, што нам ня прыдзецца ў бліжэйшы час замяніць молат і плуг на вінтоўку для абароны кастрычнікавых заваёў эўрапейскага і сусьветнага імпэрыялізму.

Мы ў Беларусі працуем увесь час у такіх умовах, што асабліва востра павінны гэта адчуваць і памятаць. Таму праца ТДА-Авіяхіму ў нашых умовах набывае вялікае значэньне. Мы ня можам трымаць вялізарнай арміі, траціць вялікія сродкі на яе ўтрыманьне, бо чым менш мы будзем траціць сродкаў, тым мацней будзе расьці наша краіна, адгэтуль нашымі асноўнымі задачамі ў сучасны момант зьяўляюцца: 1) мабілізацыя ініцыятывы саміх рабочых і сялян вакол самападрыхтоўкі і саманавучэньня ваеннай справе, асабліва моладзі; 2) праз ТДА-Авіяхім трэба навучыць кожнага рабочага і селяніна ўладаць зброяю. Калі мы гэтага ня зробім, дык напалову ня зробім таго, што можна было-б зрабіць, ведаючы ваенную справу; 3) ТДА-Авіяхім павінен дапамагчы абслугоўваньню мірных інтарэсаў насельніцтва, выкарыстоўваючы хімію для разьвіцьця нашай сельскай гаспадаркі, напрыклад, аграхімія зьяўляецца асновай, на якой будуецца ўся навука аб ураджаі. Гэта аграхімія можа быць цалкам выкарыстана для абароны краіны.

Аб практычных задачах, якія стаяць перад намі, я лічу, што ваш зьезд зусім правільна зрабіў, ухваліўшы зварот да навуковых працаўнікоў БССР. Наша задача—шырока выкарыстаць усе навуковыя сілы для асьветы шырокіх мас і асабліва членаў ТДА-Авіяхіму па пытаньнях авіяцыі і хіміі. Новаму савету, які вы тут маеце абраць, трэба гэта правесьці ў жыцьцё.

Я лічу, што гэты зьезд павінен паставіць цэнтральнай задачай—узмацненьне працы нізавых ячэек. Які-б ні быў добры склад савету, але пры слабасьці працы нізавых ячэек нам ня ўдасца дасягнуць таго, што трэба. Узмацненьне працы ячэек ТДА-Авіяхіму на заводзе, фабрыцы і на сяле—цэнтральная задача савету.

Цэнтральнай задачай партыйных і прафэсыянальных арганізацый зьяўляецца ўзмацненьне працы ячэек ТДА-Авіяхіму на прадпрыёмствах. Трэба дамагчыся ахопу і ўцягненьня ў члены як мага больш шырокіх мас.

Гурток ваеннай хіміі пры Доме Чырвонай Арміі.

Кожны рабочы павінен быць членам ТДА-Авіяхіму, бо ў будучай вайне непрыстасаваны абараняцца рабочы і селянін будзе напалову менш варты запрыстасаванага. Кожны камсамолец і партыец абавязкова павінен быць членам ТДА-Авіяхіму.

Я здаволен ростам і працай Менскай арганізацыі ТДА-Авіяхіму і найгалоўнейшае гэта тое, што рост ідзе за лік рабочых і сялян, гэта дае нам права разьлічваць у будучым годзе разгарнуць яшчэ мацней нашу працу. Аснова, на якой павінна разгортвацца наша праца—гэта рабочыя масы і сяляне.

Я пажадаю пасьля зьезду Менскай арганізацыі ТДА-Авіяхіму ўзрасьці ня менш як у два-тры разы. Таксама трэба ахапіць усе вучоныя сілы для працы ў арганізацыі. Да будучага сэзону не павінна быць ніводнага камсамольца, неўладаючага зброяю. Апроч таго, трэба зьвярнуць асаблівую ўвагу на ўцягненьне жанчын у шэрагі ТДА-Авіяхіму. Справе ўцягненьня ў шэрагі ТДА-Авіяхіму жанчын трэба надаць выключную ўвагу. Ніводнай работніцы, жонкі рабочага і сялянкі не павінна быць ня ўцягнутай ў працу ТДА-Авіяхіму. Асабліва гэта датычыцца членаў КП(б)Б і КСМ. Камсамолка, камуністка павінны ўладаць зброяю, як і мужчына. Стопроцантнае пападаньне ў цэль—вось лёзунг для кожнага члена ТДА-Авіяхіму!

Дазвольце выказаць упэўненасьць у тым, што калі хто небудзь уздумае зрабіць замах на рэспубліку пралетарскай дыктатуры, то ён натыкнецца і дапчэнту разаб'ецца аб магутны, панцыраваны кулак рабочых і працоўных сялян.

С. С. Вастрацоў.

У 1905 годзе уступіў у РС-ДРП і быў у ёй да 1918 году. З 1-га студзеня 1920 году—член УсеКП(б).

У 1918 годзе добраахвотна уступіў у Чырвоную гвардыю [illegible].

Першы ордэн Чырвонага Сьцягу атрымаў за тое, што [illegible].

Другі ордэн Чырвонага Сьцягу атрымаў [illegible].

Трэці ордэн Чырвонага Сьцягу тав. Вастрацоў атрымаў [illegible].

Чацьверты ордэн Чырвонага Сьцягу атрымаў [illegible].

В. Сасюра

КАМСАМОЛЕЦ.

(Баляда)

... Вой агрымоў... Жоўта-сінія сьцяты
Затрапяталі на станцыі зноў...
І да палонных зморанным шагам
сам куранны падыйшоў...

Аж да касьцей прапякае вачыма,
ў страху маўклівым застылі хлапцы;
пьяна хістаецца сьмерць перад імі
сьцюжай рэвальвэр блішчыць.

— Ёсьць камсамольцы між вамі, я знаю,
кожнага кулі чакае пячаць.

Сьціснуты губы ў апошні адчай,
Усё нібы крэмень маўчаць.
— Усе, як і я вы—вочы сакалія
Шкода растрэліваць вас.
Гляньце навокал—і сонца і поле,
сьмех у адказ

— Дык зьлітаваньня ня будзе нікому.
Вас і ня ўспомніць замучаны край.
Вышаў адзін і сказаў куранному
— Я камсамолец... Страляй!..

Пераклаў Ал. Дудар.

Чырвонаштандарцы—сапраўдныя кіраўнікі ваенізацыі працоўных.

(Барысаўшчына).

Мінуўшыя гады былі гадамі шуканьня форм і мэтадаў працы па ваенізацыі насельніцтва як вёскі, так і гораду. Акрамя шуканьня форм і мэтадаў уся праца па ваенізацыі мела чыста саматужны характар—кожны праводзіў яе на свойму. Адны абмяжоўваліся дакладамі, альбо лекцыямі, другія праводзілі сходы на вёсках, на якіх ставілі амаль што заўсёды даклады аб міжнародным становішчы і г. д.

1927 г. характэрны тым, што формы і мэтады ў справе ваенізацыі знойдзены ня толькі ў працы на вёсцы, але і ў горадзе. Калі ў мінулыя гады ніякай вайсковай працы на прадпрыёмствах не праводзілася, дык цяпер па ўсіх садружных заводах і фабрыках абсталяваны вайсковыя куткі і наладжана ў іх сыстэматычная праца. Нават ячэйкі ТДА Авіяхіму, якія сохлі бяз працы і ня былі зьвязаны з ячэйкамі грамадзянскімі, дык цяпер 13 нашых ячэек (№ Чырвонаштандарнага палка) зьвязаліся з імі і праводзяць ваенізацыю таго ці іншага прадпрыёмства.

Цір Дому Чырвонай арміі, дзе штодня дзесяткі вучацца стральцоў.

Па вёсках, у раёне камплектаваньня нашага палка, камналітскладам праароблена вялікая праца, асабліва арганізацыйная. Я падкрэсьліваю арганізацыйную працу таму, што да 1927 году на гэту працу не зварачвалі ўвагі. Дзякуючы праробленай працы на раёне мы маем наступныя вынікі, якія арганізацыйна замацаваны: вайсковых гурткоў 27 і праведзена ў іх заняткаў 41; гурткоў вайсковых ведаў—29, членаў у іх 593 чал., ячэек ТДА Авіяхіму—36 і членаў у іх 967 чал., а таксама праведзена 15 інструкцыйных заняткаў з сэкратарамі ячэек. Акрамя гэтай арганізацыйнай працы камналітсклад зрабіў 38 выездаў у вёскі, у якіх праведзена агульных сходаў 20 і прачытана 19 лекцый і дакладаў.

Чэрнікаў.

Чырвоныя мэталісты вывучаюць вайсковую справу, рыхтуюцца да абароны.

(Гор. Віцебск, завод „Чырвоны Мэталіст").

Вайсковая праца сярод рабочых нашага заводу паступова разгортваецца. Ячэйка ТДА-Авіяхіму, арганізаваная яшчэ ў 1924 г. у складзе некалькіх асоб, цяпер вырасла ў моцны калектыў і налічвае 459 сябры, што складае 50 проц. усяго ліку рабочых.

Трэба адзначыць, што імкненьне да вайсковых ведаў прыкмячаецца і сярод старых рабочых. За апошні час праароблена вялікая практычная праца ў гэтым напрамку: арганізаваны гурткі, авіяхімкаманда, куплены вінтоўкі і г. д. У асобных цэхах арганізаваны 3 стралковыя гурткі, а таксама авіяхімкаманды, дзе налічваецца 42 удзельнікі. Актыў сяброў у апошні час таксама значна ўзрос і складае на сёньняшні дзень звыш—100 чал. У час распаўсюджаньня лётарэйных білетаў, наша ячэйка рэалізавала 1200 ш. Збор у фонд «наш адказ Чэмберлену» даў сярод нашых рабочых 1748 р. Але побач з гэтым у працы нашай ячэйкі ёсьць і хворыя бакі. Перш за ўсё, зусім мала было праведзена агульных справаздачных сходаў, а затым і ня дзіва, што сярод моладзі яшчэ ёсьць «мёртвыя душы», якія толькі абмяжоўваюцца выплатай сяброўскіх узносаў. З другога боку да часу пабудовы новых карпусоў, няма магчымасьці пашыраць вайсковую працу на цэхах. Таксама значную цяжкасьць працы трэба перанесьці ў клюб. Вось тыя хібы, якія ў хуткім часе будуць зьнішчаны.

П. С.

Савецкі ўрад дапамагае чырвоным байцам і іх сем'ям.

Ільготы сем'ям чырвонаармейцаў узмацняюць іх гаспадарку

(Па матар'ялах ЦВК БССР).

Пытаньне аб ажыцьцяўленьні законаў аб ільготах і перавагах для вайскоўаслужачых і іх сем'яў на мясцох спэцыяльна, да запросу ЦВК БССР, ня ставілася. Пагэтаму, калі Аргаддзел ЦВК запатрабаваў ад акрвыканкомаў у сакавіку 1927 году справаздачы па гэтаму пытаньню, то аказалася, што апошнія не змаглі даць дакладнага адказу.

ЗАЯВЫ АБ ЛЬГОТАХ ПА С.-Г. ПАДАТКУ ЗДАВОЛЕНЫ НА 100 ПРОЦ.

Са справаздач усіх акрвыканкомаў відаць, што праца па прадстаўленьні ільгот сем'ям чырвонаармейцаў, як агульнае зьявішча, ва ўсіх акругах праводзілася няпляпава. Толькі па с.-г. падатку ільготы даваліся ў пляновым парадку (Віцебская акруга і інш.). З гэтай прычыны ільготы сем'ям чырвонаармейцаў даваліся ў працэсе правядзеньня таго ці іншага мерапрыёмства (Менская акр.), ці выпадкова па меры звароту каго-небудзь з членаў сям'і вайскоўаслужачых (Бабруйская акр.).

Акрамя гэтага аказалася, што ня толькі пляпаў, але нават вучоту сем'яў вайскоўаслужачых ня было, калі ня лічыць сьпісаў вайсковых сталоў райвыканкомаў. У зьвязку з адсутнасьцю гэтага вучоту, адсутнічаў і вучот маемаснага становішча сем'яў вайскоўаслужачых.

Усё гэта не давала магчымасьці рэгуляваць працу па выкананьню законаў аб ільготах, бо нельга было ўстанавіць разьмераў, патрэбных для гэтага фондаў і правільна разьмеркаваць іх сярод асоб, якія маюць права на ільготы.

Таксама мала ўвагі зварачвалася на папулярызацыю законаў аб ільготах сярод насельніцтва.

Азнаямленьне насельніцтва з законам аб ільготах праводзілася, як агульнае зьявішча, праз сельскія саветы на агульных сходах сіламі працаўнікоў сельсаветаў, якія самі слаба знаёмы з законамі, у лепшым выпадку былі знаёмы павярхова. Пагэтаму магчыма было ня толькі няправільнае растлумачэньне закону, але і няправільнае яго ўжываньне.

На колькі процантаў здаволены заявы аб ільготах, аб гэтым дакладных лічбовых вестак няма, бо спэцыяльнага вучоту наступіўшых і здаволеных заяў ня было, а некаторыя дробныя ільготы наогул нідзе не запісваліся. Колькасьць нездаволеных заяў у некаторых акругах дасягае прыблізна 5 проц., а ў некаторых і менш. Адно толькі можна з упэўненасьцю сказаць у адносінах усіх акруг, што заявы аб ільготах па с.-г. падатку здавальняліся на ўсе 100 проц.

ДАПАМОГА ДЭМАБІЛІЗАВАНЫМ ЧЫР-ЦАМ.

У справе разьмяшчэньня дэмабілізаваных на працу мы маем наступны малюнак. З 1 кастрычніка 1925 г. па 1-е сакавіка 1927 г. у Аршанскай акрузе накіравана на працу 269 дэмабілізаваных, у тым ліку на часовую 95 чал. Гомельскай біржай з 1 сьнежня 1926 г. па 1 красавіка 1927 г. накіравана на працу 220 чал., у тым ліку на часовую 156 чал. Па Бабруйскай акрузе (ня лічачы быўш. Слуцкай) з кастрычніка 1925 г. па 1 кастрычніка 1927 г. накіравана на працу ўсяго 268 чал., у тым ліку на часовую 107 чал. Менскай біржай з кастрычніка 1926 г. па 1 сакавіка 1927 г. накіравана на працу 346 чал.

Вялікай перашкодай у разьмяшчэньні дэмабілізаваных на працу зьяўляецца іх слабая кваліфікацыя і нізкая зарплата на грамадзкіх працах.

Беспрацоўныя дэмабілізаваныя атрымлівалі грашовую дапамогу ад Страхкас. На гэту патрэбу, напрыклад, па гор. Бабруйску з 1 красавіка 1925 г. па 25 красавіка 1927 г. Страхкасай выдадзена 7102 руб. на 172 чал. Акрамя грашовай дапамогі беспрацоўныя дэмабілізаваныя карысталіся дармовымі, ці ільготнымі абедамі і дармовым начлегам у інтэрнатах. Па гор. Гомелю дармовымі абедамі карысталася штодзень 40—50 чал. Колькасьць-жа ільготных абедаў, выдадзеных па Менску за час з 10 сьнежня 1926 г. па 1 красавіка 1927 г., дасягае 4792 і г. д.

ПАСТАНОВЫ ЎРАДУ БУДУЦЬ ВЫКАНАНЫ.

ЦВК БССР у сваёй пастанове па гэтаму пытаньню адзначыў агульнае дасягненьне ў справе дапамогі вайскоўаслужачым і іх сем'ям (разьмяшчэньне дэмабілізаваных на спэцыяльна забраніраваныя пасады ў розных установах і прадпрыёмствах і прадастаўленьне ільгот сем'ям чырвонаармейцаў па с.-г. падатку, падатках з будынкаў, жывёлы, рэнтнаму абкладаньню, разьмеркаваньню лесу, сенажацяў і г. д.) і даў цэлы шэраг дырэктыў адпаведным установам для ўзмацненьня яе ў далейшым.

Гэта пастанова, а таксама пастановы ЦВК БССР, зацьверджаныя перад 10-й гадавінай Чырвонай арміі (аб зьнішчэньні беспрацоўя сярод дэмабілізаваных і інш.) сьведчыць аб тым, што савецкі ўрад не на словах, а на справе дапамагае сем'ям чырвонаармейцаў і дэмабілізаваным байцам Чырвонай арміі.

Насельніцтва хоча працаваць—арганізацыі не дапамагаюць.

Нядзеля—адпачынак для вёскі. Кожны селянін яе скарыстоўвае так, як ён хоча. Моладзь наладзіць вечарынку, «пакруціцца», як кажуць, старэйшыя сабраўшыся пагамоняць аб сваіх справах. Вось і ўсё.

А хто надумае аб карыснай працы? Між тым, можна быць сьведкай, калі які небудзь «грамацей» пачне чытаць газэту—цэлы шэраг пытаньняў сыплецца чытачу, і пытаньні не асабістага характару. Цікавасьць, як бачыце, ёсьць.

А як справа з ваенізацыяй? Ці ёсьць цікавасьць? Прыкладам можа быць **вёска Грабенка, Грабенскага с.-савету Чэрвенскага раёну.** Калі была наладжана стральба, дык хто-ж страляў? Стралялі піанэры, дзяўчаты і „барадачы"—дзядзькі гадоў 40-50. Пападаньні добрыя. Вось дзяўчына падыходзіць і пападае ў яблычка. Дзядзька, каб не падгадзіць, таксама бярэ стрэльбу. Стрэльнуў, але так, не папаў, бо, як сам ён сказаў, „рукі трасуцца". Затое папраўіў піанэр—папаў.

Робіцца даклад аб міжнародным становішчы, пытаньні ў канцы: ці хопіць у СССР сродкаў даць адпор буржуазіі, ці можа Чырвоная армія працаваць у гуртках вайсковых ведаў, як уступіць у таварыства абароны СССР і іншыя пытаньні.

На працягу дапрызыўнай падрыхтоўкі ўтворана 6 гурткоў вайсковых ведаў (па Грабенскаму с.-савету) завербавана 63 сябры таварыства Т.Д.А.-Авіяхіму. Выпісана 10 экз. вайсковай газэты „На страже". Ці варта яшчэ прыводзіць цэлы шэраг дасягненьняў у вёсцы Грабенка па вайсковых справах?

А ці цікавяцца гэтым мясцовыя арганізацыі, к прыкладу, с.-савет, савет хаты чытальні, ячэйка камсамолу? Пакуль што гэтага не адчуваецца.

С.-савет, хата чытальня, ячэйка камсамолу павінны на бліжэйшы час у плян сваей працы ўключыць працу па ваенізацыі, бо нельга плесьціся ў хвасьце насельніцтва.

С. Х[illegible]

Супроць гвалту польскіх катаў.

Польскія паны не задушаць рэвалюцыйны рух Заходняй Беларусі.

Агульны сход рабочых і служачых гарбарні імя Лекарта рашуча пратэстуе супроць зьверскай расправы, якую падрыхтоўваюць польскія каты над правадырамі Зах. Беларусі.

Працэс «133» ёсьць пачатак абдуманага пляну польскага фашызму ў барацьбе з нарастаючым рэвалюцыйным рухам у Зах. Беларусі; за гэтым працэсам будзе яшчэ наладжан суд над Работніцка-Сялянскай Грамадой і дэпутатамі сойму.

Гэтым самым польскі фашызм мяркуе разьвязаць сабе рукі ў будучай вайне, вырываючы лепшых барацьбітоў і ссылаючы іх на катаргу і ў турмы; пры гэтым польская буржуазея ўжывае сярэднявяковыя катаваньні ў сьцедах дэфэнзывы.

Агульны сход рабочых і служачых ганьбіць польскіх катаў і патрабуе вызваленьня з турмаў удзельнікаў Работніцка-Сялянскай Грамады і вызваленьня прыцягнутых да адказнасьці па працэсу „133“.

У адказ на зьверствы польскіх паноў мы яшчэ больш узмоцнім нашу дапамогу палітвязьням, якія мучацца ў турмах капіталу.

Энэргія лепшых сыноў—рабочых і сялян Польшчы яшчэ больш узмацніцца; тысячная арганізаваная маса рабочых і сялян Польшчы паскорыць пагібель задуманага пляну польскіх драпежнікаў.

Няхай жыве камуністычная партыя Польшчы і Зах. Беларусі!

Вам адамсьціцца за нявінную кроў працоўных.

Мы, чырвонаармейцы № асобнага сапёрнага батальёну, выказваем пратэст супроць гвалтаў і наладжаньня працэсу «133» беларускіх таварышоў. Польскія паны хочуць засадзіць у турмы на шмат год лепшых сыноў рабочых і сялян Зах. Беларусі.

Дык ведайце-ж, каты, што ваш суд над працоўнымі ня пройдзе вам дарма. Надыйдзе час, калі працоўныя масы адамсьцяць вам за нявінна пралітую кроў.

Рабочыя і сяляне Савецкай Беларусі прагналі вас; таксама вам ня ўдасца ўтрымацца і ў Заходняй Беларусі.

Ганьба польскім крывасмокам.

Агульны сход калектыву Магілеўскай псыхалячэбніцы рашуча пратэстуе супроць зьверства польскіх фашыстаў над правадырамі працоўных мас Зах. Беларусі.

Польскі фашызм пад кіраўніцтвам ангельскага капіталу арганізуе палітычныя працэсы над рэвалюцыянэрамі, ссылаючы іх на вечную пакуту, мяркуючы гэтым разьвязаць сабе рукі ў будучай вайне.

Працэс «133» ёсьць пачатак барацьбы з нарастаючым рэвалюцыйным рухам у Зах. Беларусі, пасьля чаго пачнецца другі працэс—над Работніцка-Сялянскай Грамадой.

Агульны сход калектыву псыхалячэбніцы пратэстуе супроць разгрому рэвалюцыйнага руху Зах. Беларусі, ганьбіць крывавых польскіх катаў і патрабуе вызваленьня ўсіх палітзьняволеных па справе «133».

Сьмерць катам, гвалтаўнікам Польшчы!

Няхай пашыраецца, расьце і ўкараняецца камуністычная партыя Польшчы!

У адказ на панскія зьверствы—узмацнім шэрагі МОПР'у.

Дэлегацкі сход гарадзкога раёну г. Менску рашуча пратэстуе супроць зьверскіх нападаў на лепшых працаўнікоў—рабочых і сялян Зах. Беларусі.

Гісторыя чалавецтва яшчэ ня ведае такога эканамічнага і палітычнага ўціску нацыянальнасьцяў, які існуе ў Польшчы над міліёнамі рабочых і сялян.

Мы, дэлегаткі гарадзкога раёну, глыбока абураны супроць суду, які рыхтуецца над 133 таварышамі, лепшымі сынамі працоўных мас Зах. Беларусі і Польшчы, і заклікаем усіх працоўных нашага Савецкага Саюзу паўстаць супроць нячуванай у гісторыі зьверскай расправы.

Няхай ведае ўвесь сьвет, як жывуць працоўныя пад абсацам фашысцкай Польшчы.

У адказ на гэты суд дэлегаткі гарадзкога раёну ўступаюць у шэрагі МОПР'у і будуць дапамагаць матар'яльна і маральна братом і сёстрам, якія церпяць у турмах Зах. Беларусі.

Няхай жыве камуністычная партыя Заходняй Беларусі і Польшчы!

Няхай жыве і мацнее міжнародная арганізацыя дапамогі барацьбітом за справу рабочае клясы—МОПР!

Няхай жыве Камуністычны Інтэрнацыянал, які павядзе рабочую клясу ўсяго сьвету да гэткага ладу, які зараз існуе ў нас!

Хто каго павінен судзіць?

(Да працэсу „Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады“).

Набліжаецца працэс „Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады“. Польскія газэты паведамлялі, праўда, з месяц таму назад, што працэс віленскай групы пачнецца 23 лютага г. г. Аднак, у апошнія часы гэтыя газэты, як бы згаварыўшыся, не даюць аб справе «Грамады» ніводнага радка. Чаму гэта так—трудна сказаць, але, відаць, што робіцца гэта знарок, па загаду зьверху.

Як-бы там ні было—ці працэс пачнецца сёньня—23 лютага, ці ён будзе адкладзен на некаторы час,—справа „Грамады“, як шырокай народнай арганізацыі, абхапіўшай у кароткі час усю Зах. Беларусь і выклікаўшай сярод польскай адміністрацыі і асабліва сярод польскага абшарніцтва страшэнны перапуд і потым рэпрэсіі,—справа гэта мела, мае і будзе мець вялізарнае грамадзкае значэньне.

* *

Дзікая радасьць, якая ахапіла польскае грамадзянства і польскую прэсу, калі ліквідавалі „Грамаду“, ня мела граніц. Шмат каму ў Польшчы здавалася, што з ліквідацыяй «Грамады» беларускі народ ні з сяго ні з таго забудзе польскія зьдзекі і праследаваньні і... палюбіць Польшчу. Зразумела, што разгром «Грамады» меў якраз адваротныя вынікі, выклікаўшы ў беларускіх масах яшчэ большае агульнае нездаволеньне і абурэньне. Каму-каму, а здавалася-б сучасным кіраўнікам польскай палітыкі, якія самі на сваёй скуры пераканаліся ў тым, што рэпрэсіі ня толькі часова спыняюць рэвалюцыйны рух, але яшчэ больш паглыбляюць яго,—трэба было-б ведаць, што падобнымі лякарствамі хвароба ня вылечваецца.

І вось цяпер будуць судзіць „Граматy“. За што? Ёй прыпісваюць намер адарваць Зах. Беларусь ад Польшчы.

Лягчэй усяго ставіць агульныя абвінавачаньні, не заглядваючы ў корань справы, не жадаючы знайсьці прычыну агульнага нездаволеньня ў Зах. Беларусі. Як вядома, усё на сьвеце мае свае прычыны. Таксама і стыхійны ўзрост нездаволеньня ў Зах. Беларусі мае сваёй прычынай дзікую польскую палітыку, якая пазбавіла беларусаў самых элемэнтарных чалавечых праваў і застасавала да іх дзікую сыстэму арыштаў, астрогаў, разбояў і нават забойстваў. Падзеі польскай адміністрацыі на «Усходніх Крэсах»—пры іншых варунках-павінны-б былі стацца прадметам судовай расправы проці тых, хто зьбіраецца цяпер судзіць «Грамаду». Фактычна—па справядлівасьці—трэба было-б судзіць не «Грамаду», а польскую адміністрацыю, якая зрабіла тысячы праступкаў проці насяленьня Зах. Беларусі. Матар'ялы, якія ў свайм часе былі зафіксаваны соймавымі пасламі з «Бел. С-Р. Грамады», найлепш сьведчаць аб тым, хто сапраўды вінаваціц дрэннага становішча інтарэсаў польскай дзяржаўнасьці на «Ўсх. Крэсах». Для ілюстрацыі гэтага становішча мы прывядзем тут шэраг вытрымак з «Інтэрпэляцый» паслоў з «Бел. С.-Р.Грамады», якія характарызуюць штодзённае жыцьцё ў Зах. Беларусі. Мы прывядзем тут вытрымкі толькі з некаторых інтэрпэляцый, дзе апісваюцца арышты, зьдзекі, катаваньні і забойствы, бо апісаны ў іх гэты бок „дзейнасьці“ польскай адміністрацыі найбольш памог уздыму рэвалюцыйнага руху, а разам з тым—і шпаркаму ўзросту арганізацый «Грамады».

Вось, напрыклад, апісаньне, як адбываліся масавыя арышты і потым катаваньні ў розных мясцовасьцях Зах. Беларусі (Інтэрпэляцыя паслоў Бел. С.-Р. Грамады ад 2-III, 1926 г.).

«У другой палове студзеня г. г. арыштаваны цэлы рад людзей у вёсках Кокошыцы і Шылаўка, Слонімскага павету. Арыштаваных трымаюць дацяпер і нялюдзкім спосабам катуюць у экспозытуры слонімскай паліцыі.

Сымону Рамановічу ў в. Шылаўка прывалі кайданамі рукі да ног і білі гэтак зьвязанага да страты прытомнасьці. Самлеўшага ачуньвалі, прыкладаючы яму гарачую папяросу да рук і грудзей, а калі гэта не памагала—аблажылі яго сьнегам. Боль і холад зьвярнулі няшчаснаму прытомнасьць, і пасьля ізноў катавалі яго агідным спосабам.

Тодара Кавалеўскага з вёскі Шылаўка валакі за валасы, потым прывязалі яму рукі да ног і білі ў пяты да страты прытомнасьці...

Гэтак сама мучылі Сымова Дабрыяна і Мацея Дабрыяна.

Янку Лукашэню—катавалі, як і папярэдніх, а апрача таго, калолі яму цела і налівалі гэтыя ўколы воцтам. Паўла Солтыса білі і праваціравалі Дзям'яна Гараську і Сымона Рамановіча падвешвалі пад рукі па некалькі разоў у дзень і марылі голадам. Апрача вышэй памянутых, арыштавалі яшчэ 10 асоб з в. Шылаўцы.

Калі рабілі прымусовы продаж з аукцыёну за запаганыя падаткі, арыштавалі сельскага старасту в. Какольчыцы, Чарэмскай гм., Слонімскага пав., Аляксандра Дабрыяна, за тое, што асьмеліўся прасіць, каб адлажылі аукцыён, з прычыны вялікай нэндзы жыхароў. За гэты «праступак» забралі яго на пастарунак, куды таксама прыехалі каты з павятовай паліцыі ў Слоніме. Дабрыяна катавалі ад 9 гадз. да 12 уначы. Завязалі яму вочы анучаю, і заткнулі рот, а калі сіліўся сарваць анучы—залалілі яму вочы і рот глінаю. Білі яго так, што некалькі разоў траціў прытомнасьць. Катаваньне адбывалася ў прысутнасьці камэнданта дзяржаўнай паліцыі ў Касьцяновічах № 1377. На поўначы выкінулі скатаванага за дзьверы, без напісаньня пратаколу...

28 кастрычніка, у часе масавых арыштаў у Нясьвіскім пав. арыштавалі Міхала Карповіча з в. Турашчыны, Нясьв. пав. і перавязьлі на пастарунак дзяржаўнай паліцыі ў Ніцавіцы, дзе пісалі пратакол на арыштаванага: кіраўнік экспазытуры Пухальскі, служачы Міхал Сулетыцкі, Дзў і інш. Каб змусіць арыштаванага падпісаць зроблены паліцыяй пратакол, ужывалі да Карповіча наступныя катаваньні: вырывалі валасы з галавы, білі кулакамі ў твар, у нос і па ўсім целе, усаджвалі шпількі пад ногці, білі гумовым кіем у пяты, калолі цела шпількамі, білі шомпаламі, сьціскалі пальцы паміж дзьвярыма, на паваленага на зямлю каты сядалі і білі яго рэвальвэрамі па горле і па найболей чулых мясцох. Пад канец прыстаўлялі яму рэвальвэр да галавы, пагражаючы яму, што застрэляць. Уначы з 31 кастрычніка на 1 лістапада паўтарылі зноў вышэй апісаныя катаваньні, прычым служачы дзяржаўнай паліцыі Міхал Сулетыцкі так моцна ўдарыў арыштаванага па вусе, што лопнула бубенная балонка“.

Ужо з аднэй гэтай інтэрпэляцыі можна зрабіць вывад аб надзвычайных здольнасьцях польскай паліцыі ў спосабах катаваньняў, якім магла-б пазайздросьціць нават сярэдня-вяковая інквізіцыя...

Наступны малюнак дае новае сьцьвярджэньне таго, што польская паліцыя ў Зах. Беларусі сыстэматычна практыкуе катаваньні да паўсьмерці (Інтэрпэляцыя паслоў з Бел. С.-Р. Грамады ад 25-III, 1926 г.).

„Вось яшчэ адна крывавая старонка з гісторыі мучаніцтва беларускага насельніцтва—пісьмо палітычнага вязьня Антона Сіцько з Малой Бераставіцы, Горадзенскага пав., які ўмірае павольнай сьмерцю ў вастрозе ад катаваньняў паліцыі ў часе допыту.

Арыштавалі мяне 9-га ліпеня 1925 году. У м. Сьвіслачы заждалі ад мяне паказаньняў аб якімсьці сходзе, аб якім я аднак нічога ня ведаў і ні ад каго нічога ніколі ня чуў. Не атрымаўшы ніякага адказу пачалі мяне дзіка біць і катаваць: спачатку агент тайнай паліцыі Махура выцяў мяне так моцна ў галаву, што я зваліўся на зямлю. Потым зьнялі ў мяне абуцьцё з ног, паралажылі мне локці праз паложаны на плячох кол, сагнулі ногі ў каленах і прыкавалі да рук. Тады накінулі мне на галаву якісь кажух, хтось з паліцыянтаў сеў мне на грудзі і пачаў біць калом у пяты. Білі тры паліцыянты назьмену, прычым я атрымаў 60 удараў, потым улілі мне праз нос бутэльку вады. Пасьля раскавалі мяне і паставілі босымі нагамі на залітай вадой падлозе, вымагаючы, каб паўтараў я паказаньні паводле дыктоўкі паліцыі. Дзеля таго, што я адмовіўся пачаў зноў мяне біць той самы агент Махура калом па шыі. Ня маючы магчымасьці болей зносіць гэтага катаваньня я згадзіўся падпісаць прыгатаваны паліцыяй пратакол, са зьместам якога нават і не пазнаёмілі мяне. Гэтак скончыўся допыт і пратакол на пастарунку дзярж. паліцыі ў Сьвіслачы.

Пасьля гэтага катаваньня я такі быў хворы, што 4 дні ляжаў чуць жывы там-жа на пастарунку і паліцыя была змушана перарваць усялякі „допыт“. Потым перавязьлі мяне скутага ў Ваўкавыскую экспазытуру, дзе пытаў мяне сьледавацель у прысутнасьці камэнданта пастарунку дзяржаўнай паліцыі.

Перавязьлі мяне ў Гародзенскі астрог, дзе сядзеў я каля 2 месяцаў. 21 верасьня ўкінулі мяне ў цёмную лёху. Пасьля двох дзён перавязьлі мяне на аўтамабілі ў памяшканьне старасты, дзе зноў выпытвалі аб якойсьці невядомай мне арганізацыі. Нейкі невядомы мне паліцыянт намаўляў мяне, каб абвінаваціў я ў гэтай справе якога-небудзь яўрэя. Ня мог нічога сказаць, бо нічога ня ведаў аб гэтай справе.

Тады ўсадзілі мяне ізноў у аўтамабіль, у які сеў таксама і горадзенскі староста, і адвязьлі на пастарунак дзяржаўнай паліцыі ў М. Бераставіцы. Да вечара накінулі мяне ў сутнаці. Увечары пазачынялі вакяніцы, паставілі варту наўкол пастарунку і пачалі мяне „дапытваць“. Зноў зажадалі ад мяне, каб сьцьвердзіў, што належу да камуністычнай партыі. Калі адмовіўся—пачалі катаваць. Катаваньне гэтае цягнулася цэлую ноч. Скутанага і зьвязанага білі мяне ў пяты, білі нагамі, адзін з катаў скочыў мне на грудзі і таптаў нагамі. Пасьля білі мяне калом па галаве, грудзёх і плячох, засаджвалі шпількі мне пад ногці, так, што ад болі самлеў. Калі я ляжаў непрытомны, адзін з паліцыянтаў так моцна выцяў мяне ботам у твар, што выбіў мне зуб. Потым я страціў прытомнасьць і прачнуўся толькі на другі дзень у полудзень. Ляжаў я ў кухні гэтага пастарунку, каля мяне сядзеў адзін з маіх пачных катаў і абціраў сьпіртам мне раны і ўліваў мне сьпірт у рот. Мучыўся я страшэнна і прасіў, каб паклікалі доктара. Просьбы мае ня споўнілі. Ляжаў я хворы ў кухні цэлы тыдзень і вельмі мучыўся. Праз тыдзень толькі прывязьлі доктара з Крынак, які мяне агледзеў“.

(*Канец будзе*).

Замежны.

Мусаліні ліквідуе парлямант.

ВЫБАРЧАЯ «РЭФОРМА» Ў ІТАЛІІ.

РЫМ, 20-II. Рада міністраў канчаткова распрацавала законапраэкт аб выбарчай рэформе. „Палата дэпутатаў будзе складацца з 400 дэпутатаў. Пры выбарах у палату кандыдаты павінны намячацца нацыянальнымі радамі фашысцкіх канфэдэрацый. З намечаных такім парадкам кандыдатаў вялікая рада фашысцкае партыі выбірае 400 кандыдатаў у выбарчы сьпіс. Галасаваньню падлягае сьпіс, складзены вялікаю радаю, прычым, выбаршчыкі маюць права галасаваць толькі за, ці проці ўсяго сьпісу, не ладаючы да яго ніякіх зьмен. Выбарчым правам карыстаюцца італьянскія грамадзяне мужчынскага роду, дасягнуўшыя 21-го году, такіх катэгорый: 1) хто выплачвае сяброўскія ўзносы ў карпарацыі (фашысцкія арганізацыі, створапыя замест прафсаюзаў); 2) сябры прадпрыемчых кампаній; 3) асобы, якія выплачваюць ня менш 100 лір непасрэдных падаткаў у год; 4) усе, хто атрымлівае сталую пэнсію з сродкаў дзяржаўнага бюджэту; 5) асобы, якія ўваходзяць у склад каталіцкага духаўніцтва.

БЛІЗКІ ПРАЦЭС ГРЭЦКАГА ЭКС-ДЫКТАТАРА.

ВЕНА, 18-2. Водлуг паведамленьняў з Атэн, ранейшы дыктатар Пангалос, які знаходзіцца ў зьняволеньні, перавезен з высыпы Крыту ў Атэны, дзе быў апытан сьледчай камісіяй парляманту, якая высунула проці яго 11 пунктаў абвінавачаньня. Пасьля папярэдняга допыту, Пангалосуададзены 15-цідзённы тэрмін для падрыхтоўкі тлумачэньняў па ўсіх абвінавачаньнях, галоўным з якіх зьяўляецца абвінавачаньне ў арганізацыі дзяржаўнага перавароту.

Дасягненьні і недахопы нашага росту.

З прамовы тав. Рыкава на усесаюзным зьезьдзе мэталеўцаў.

НАШАЯ ЗАДАЧА СЁНЬНЯ—ЗРАБІЦЬ БОЛЬШ ТАННЫМІ І БОЛЬШ ІНТЭНСЫЎНЫМІ РАБОТЫ ПА КАПІТАЛЬНЫМ БУДАЎНІЦТВЕ.—ПАВЯЛІЧЭНЬНЕ ЗАРАБОТКУ БУДЗЕ ІСЬЦІ ПОРУЧ З АДПАВЕДНЫМ РОСТАМ УСЯЕ ГАСПАДАРКІ СССР.

Асыгнаваньні на капітальнае будаўніцтва.

На вячэрнім пасяджэньні зьезду мэталёўцаў 17-га лютага выступіў тав. Рыкаў.

Абмаляваўшы вялізнае значэньне мэталюргічнае прамысловасьці ў нашым сацыялістычным будаўніцтве, тав. Рыкаў падрабязна спыніўся на вострых пытаньнях і заганах гаспадарчага будаўніцтва. Сродкі прамысловасьці сёлета ўзрастуць на суму блізка 1 міліярду 200 міліёнаў рублёў. Сёлета на новых і рамонтных працах будзе занята, згодна папярэдніх падлікаў, 1 міліён 200 тысяч чалавек звыш працуючых пастаянна, тады як летась на гэтых самых працах было занята блізка 1 міліёну будаўнічых рабочых. На пераабсталяваньне і аднаўленьне транспарту мы сёлета патрацім блізка поўміліярда рублёў.

Аднак, ад гэтых асыгнаваньняў мы ня маем тых вынікаў, якія маглі-б мець. Пытаньне ня ў тым, каб павялічыць выдачу сродкаў, а ў тым, каб навучыцца найбольш мэтазгодна выкарыстоўваць іх. Адзін з галоўных недахопаў нашага капітальнага будаўніцтва да гэтага часу ў тым, што мы ня ведаем, колькі што будзе каштаваць. Скаргі на несваячасовае фінансаваньне часта бываюць таму, што кошт працы зьяўляецца значна большым, чымся гэта меркавалася па каштарысах, а вольных сродкаў для пакрыцьця гэтых непрадбачаных выдаткаў у дзяржавы няма.

Другі недахоп у капітальных працах, гэта —што яны мала інтэнсыўныя. Галоўная прычына гэтага—у нашай тэхнічнай адсталасьці, з-за нашых недахопаў у галіне капітальнага будаўніцтва і малое інтэнсыўнасьці, з-за таго, што новыя прадпрыемствы, новае абсталяваньне вельмі позна ўваходзяць у працу,—шмат нашых пляпаў і гадавых, і пяцігадовых, даводзіцца часта пераглядаць і зьменьваць. **Пытаньням капітальнага будаўніцтва трэба аддаваць максымальную ўвагу, каб ад асыгнаваньня мець найбольшую карысьць.** Набіты вопыт некаторых нашых гаспадарцаў сьведчыць, што гэта вельмі магчыма. Тут трэба „націснуць ва ўсю“.

Дабрабыт рабочых раней і цяпер.

Далей тав. Рыкаў спыняецца на пытаньнях заработку. Чаго чакае рабочы ад павялічэньня заработку? У першую чаргу палепшаньня яго кватэрных умоў, палепшаньня харчаваньня, вопраткі, абутку, лепшага задаваленьня яго культурных патрэб. Для гэтага трэба ня толькі павялічыць заработак у грашох, але адначасна павялічыць у краі колькасьць абутку, тканіны, прадуктаў харчаваньня, масла, яек, пабудаваць кватэры і г. д. Толькі ў гэтым выпадку павялічэньне заработку рабочых у грашох будзе сапраўды рэальным павялічэньнем.

Калі спажываньне рабочых у 1926 годзе параўнаць з тым, што рабочы спажываў у 1911 годзе, дык выявіцца, што спажываньне на едака жытняе мукі зьменшылася на 5 проц., а пшанічнае—павялічылася на 64 проц., рыбы ўжываецца менш на 36 проц., а мяса ў паўтара разы больш; алею ўжываецца менш на 3 проц., масла—на 42 проц. больш, цукру і цукерак —на 25 проц. больш, вопраткі, бялізны і абутку—на 15 проц. больш.

З гэтых даных відаць, што палепшаньне матар'яльнага дабрабыту рабочых зьвязана з адпаведным ростам і зьменамі ва ўсёй гаспадарцы Саюзу, а ў адносінах прадуктаў харчаваньня —непасрэдна зьвязана з разьвіцьцём сельскае гаспадаркі.

Прычыны недастачы тавараў.

Зараз часта скардзяцца на перашкоды па рынку с.-г. тавараў, асабліва ў вялікіх цэнтрах. Некаторыя з гэтых перашкод бяссрэчна зьяўляюцца ў выніку памылак, дапушчаных намі ў загатоўчай кампаніі. Але ня трэба забываць і другі бок справы. Пасьля скончэньня леташняе загатоўчае кампаніі ПК Гандлю забраніраваў для буйных цэнтраў такі лік масла і яек, які, на яго думку, гарантаваў бесперабойную дастаўку гэтых прадуктаў гораду. У сваіх вылічэньнях ён грунтаваўся на разьмерах леташняга спажываньня з адпаведнаю надбаўкаю на павялічэньне спажываньня сёлета. Цяпер-жа выявілася, што рост спажываньня гарадоў і, у асобку, рабочае клясы па гэтыя прадукты расьце значна шпарчэй, чымся гэта можна было прадбачыць. Гэта лішні раз падцьвярджае, што адмежаванае абмеркаваньне пытаньня аб росьце заработку па-за залежнасьцю ад росту ўсяе народнае гаспадаркі было-б памылкаю. У працэсе сацыялістычнага будаўніцтва мы імкнемся прыстасаваць усю гаспадарку, каб элемэнтарныя законныя патрэбы рабочае клясы былі здаволены поўнасьцю і па магчымасьці ў кароткі тэрмін. Але гэта можа быць ажыцьцёўлена толькі шляхам разьвіцьця і рэканструкцыі ўсяе нашае гаспадаркі.

Тав. Рыкаў далей зазначае на скаргі рабочых, што гарады аголены зараз ад прамысловых тавараў, і што ў рабочай кааперацыі часта няма самага патрэбнага. Прычына гэтых скаргаў тая-ж, што і ў адносінах сельска-гаспадарчае прадукцыі, але з другога канца. Урад прымушан быў для забясьпечаньня ходу хлебных загатовак і бесперабойнае дастаўкі хлеба ў гарады і рабочыя пасёлкі аголіць іх часова ад прамысловых тавараў. Гэтае мерапрыемства сябе апраўдала, і ў сучасны момант у нас перашкод у дастаўцы рабочым і гарадзкому жыхарству хлеба сёлета ня будзе. Увесну дастаўка гарадам і рабочым кааператывам прамысловых тавараў павінна быць і будзе павялічана ў максымальна магчымых разьмерах.

Рост, якога ня ведаў сьвет.

Не зважаючы на безьліч недахопаў, якія мы павінны нішчыць штодзённа, **мы паказваем прыклад такога росту і ў такіх умовах, якіх сьвет да гэтага часу ня ведаў.** Бліжэйшы год ці два—наўрад ці будуць лягчэйшымі за той, які мы перажываем у сучасны момант. Гэта тлумачыцца тым, што затраты, якія мы ўклалі летась і ўкладаем сёлета, дадуць свае вынікі толькі праз некалькі гадоў, калі новыя працы будуць скончаны. А пакуль-што мы трацім міліярды рублёў у год, ня маючы ад гэтага непасрэднага выніку ў сэнсе адпаведнага росту прамысловых тавараў на рынку. Значная частка ідзе на капітальнае будаўніцтва, значыць, пераходзіць да жыхарства ў выглядзе заработку і, павялічваючы яго плацежаздольнасьць, павялічвае таксама і попыт на розныя тавары асабовага спажываньня. Адгэтуль вялікія цяжкасьці на працягу першага пэрыяду вялізных укладаў у капітальныя працы. **Іменна з гэтае прычыны трэба нашу працу палепшыць, тэмпу працы ня супыняць, не паддавацца перапуду, фарсаваць разьвіцьцё цяжкае індустрыі, забясьпечваючы гэтым парадкам перамогу сацыялістычнага будаўніцтва.**

(Зьезд праводзіць тав. Рыкава бурнымі воплескамі, якія пераходзяць у авацыю. Усе ўстаюць, выгукі «ура»).

СЛАЎНАЯ ГАДАВІНА АРМІІ РЭВАЛЮЦЫІ.

Прывітаньне ТДА-Авіяхіму.

МАСКВА, 21-2. Прэзыдыум ТДА-Авіяхіму СССР зьвярнуўся да Чырвонае арміі і Рэвалюцыйнага Вайсковага Савету СССР, вайскова-паветраных сіл, вайскова-марскіх сіл і вайскова-хэмічнай управы Рабоча-Сялянскае Чырвонае арміі з прывітаньнямі ў адзнаку 10-х угодак Чырвонае арміі.

ТДА-Авіяхім ад імя 3-х мільёнаў працоўных, аб'яднаных у яго радох, рашуча завяраюць Рэвалюцыйны Вайсковы Савет у сваёй нясупыннай гатоўнасьці да далейшае арганізацыі неперможнае абароны кастрычнікавых заваёў пралетарыяту і працоўнага сялянства СССР.

Чырвоная армія не адзінокая.

Прывітаньне ад КІМ'а.

МАСКВА. У прывітаньні КІМ'а ў адзнаку юбілею Чырвонае арміі зазначана:

«Імпэрыялісты ўсяго сьвету ізноў рыхтуюцца да нападу на СССР. Яшчэ няма-ла боек давядзецца вытрымаць Чырвонай арміі. Бясспрэчна, што Чырвоная армія, як і раней, напагатове. Бясспрэчна таксама і тое, што **працоўная моладзь усяго сьвету стане на абарону СССР.** З свайго боку КІМ і яго сэкцыі робяць усё, каб перашкодзіць імпэрыялістам у іх правакацыйнай дзейнасьці і ўзьняць масы працоўнае моладзі проці сваёй буржуазеі і ўсяго капіталістычнага ладу, мабілізанаць салдат і матросаў буржуазных армій пад лёзунгамі абароны СССР і пераходу на бок Чырвонае арміі. Непакоі ў запасных арміях і флёце Францыі, рэвалюцыйныя дэманстрацыі навабранцаў з чырвонымі сьцягамі і сьпевам рэвалюцыйных сьпеваў у Польшчы, распаўсюджаньне рэвалюцыйнае прапаганды ў ангельскім флёце, рост сымпатый да СССР ва ўсіх краёх, —усё гэта сьведчыць, што **Чырвоная армія не адзінокая, што ў цяжкі момант ёй дапамогуць працоўныя ўсяго сьвету.**

Узнагарода ордэнам Чырвонага Сьцягу.

За пасьпешнае выкананьне заданьняў аб пабудове чыгуначнае каляіны, высокую рацыяналізацыю працы, дзякуючы чаму гэтыя каляіны былі скончаны раней тэрміну, за прыкладную вайсковую дысцыпліну і культурна-асьветную працу сярод сялянства ўхвалена ўзнагарадзіць Чырвоным Сьцягам і ордэнам Працоўнага Сьцягу №-скія чыгуначныя палкі Ленінградзкага ваеннага вокругу, Беларускага ваеннага вокругу, Карасьценскі і Чырвонаштандартны полк, чыгуначны полк Украінскага ваеннага вокругу, чыгуначны полк Сібірскага ваеннага вокругу, полк сувязі Беларускага ваеннага вокругу і два саперных батальёны Украінскага ваеннага вокругу, а таксама сапёрны батальён Маскоўскага ваеннага вокругу.

СУПРАЦОЎНІЦТВА САВЕЦКА-СКАНДЫНАЎСКАГА ПРАФРУХУ.

СТАКГОЛЬМ, 20 II. Расейска-фінска-нарвэская канфэрэнцыя прафсаюзаў у Капэнгагене скончылася. Канфэрэнцыя ўхваліла распачаць працу ў галіне аднаўленьня міжнароднага адзінства прафэсыянальнага руху, змагацца проці павялічэньня ваеннае небясьпекі і спрыяць збліжэньню аб'яднаньняў прафэсыянальных саюзаў Фінляндыі, Нарвэгіі і СССР.

„САВЕЦКІЯ ПРАПАНОВЫ-САПРАЎДНЫ ШЛЯХ ДА РАЗБРОЕНЬНЯ“

АЦЭНКА ПРАЭКТУ САВЕЦКАЕ КАНВЭНЦЫІ ДЗЕЯЧАМІ РАБОЧАЕ ПАРТЫІ.

ЛЁНДАН. Пацыфісцкая часопісь «По Мор Уор» агаласіла анкету сярод дзеячоў рабочае партыі наконт савецкіх прапаноў у Жэневе. Макданальд піша; «Ня бачу прычын ня верыць шчырасьці прапаноў аб усеагульным разброеньні, зробленых савецкімі прадстаўнікамі. Ангельскі ўрад павінен узяць максімум карыснага з гэтых прапаноў.

Старшыня генэральнае рады Бэн Тэрнер, вітаючы савецкія прапановы, піша: «Ангельскі ўрад павінен сумленна зрабіць адважны крок у напрамку да поўнага разброеньня».

Бэрнар Шоў піша; «Усе буйныя ваяўнічыя дзяржавы прыкрываюць падрыхтоўку да будучае вайны заявамі аб імкненьні да міру. Савецкія прапановы выкрылі гэтую ману».

Старшыня незалежнае рабочае партыі Мэкстон піша: «Дыплёматы, а таксама цынікі могуць называць савецкія прапановы аб усеагульным разброеньні невыпаўнімымі, аднак, самі ствараюць перашкоды на шляху да разброеньня, якія затым абвяшчаюцца неперможнымі».

Посьпехі савецкай нафты трывожаць кансэрватараў.

ЛЁНДАН, 21-II. Агенцтва Рэйтэра паведамляе: «У палаце вобшчын кансэрватыўны дэпутат палкоўнік Хол запытаў міністра гандлю Лістэра, ці не паведаміць ён, якія інструкцыі дадзены мясцовай уладзе наконт пазіцыі ўраду ў справе куплі савецкае нафты, якая здабываецца з крыніц, належаўшых ангельскім грамадзянам.

Міністр гандлю адказаў, што ўрад ня раз падкрэсьліваў свой намер ня ўмешвацца ні ў якой форме ў пытаньне наконт гандлю з Расеяй і ў пытаньне аб палёгках для такога гандлю. З гэтае прычыны ўсе, хто запытваў, каму па справе належыць гэтая расейская нафта, былі паведамлены, што кожная асоба ў Англіі вольна рабіць, як ёй хочацца ў гэтым пытаньні. Што датычыць закупак ураду, дык ён у сваёй практыцы ўхіляецца набываць тавары, якія раней зьяўляліся ўласнасьцю іхніх грамадзян і былі канфіскаваны без кампэнсацыі.

Хол ізноў запытаўся: «Калі-б запытаньні падаваліся з муніцыпалітэту, дык ці не належыла-б зазначыць, што набыцьцё крадзенае нафты шкодзіць інтарэсам краю». Лістэр заявіў, што яго адказ поўнасьцю супадае з інфармацыяй, дадзенай у адказ на запытаньні.

Варожае спатканьне Саймона ў Калькуце.

ЛЁНДАН, 21-II. У часе прыезду камісіі Саймона ў Калькуту вуліцы гораду абярнуліся ў арэну вялізных свараджысцкіх дэманстрацый. Дэманстранты несьлі плякаты з надпісамі: «Саймон, едзь назад», «байкот чужаземным таварам» і г. д.

Пасьля гэтага адбыліся масавыя мітынгі, удзельнікі якіх урачыста кляліся, што ня будуць насіць ангельскае тканіны, пакуль Індыя ня будзе мець самакіраўніцтва.

На адным з мітынгаў прысутнічаў сябра палаты вобшчын Тэртль (рабочая партыя), які падарожнічае па Індыі прыватным парадкам разам з сваёю жонкаю, дачкою Лэнсбэры.

Камуністычная арганізацыя ў Шанхаі.

ШАНХАЙ, 21-II. Як паведамляе друк, на тэрыторыі Шанхайскага міжнароднага кварталу выкрыта «штаб-кватэра» камуністаў гораду Уэй (цэнтр шоўкавае прамысловасьці правінцыі Цьзянсу ў 150 кілёмэтрах ад Шанхаю ў паўночна-заходнім напрамку). Водлуг слоў газэты, у памяшканьні захоплена шмат літаратуры, двое кітайцаў былі арыштаваны.

ПЕРАМОГА ЛЕВЫХ ПРАФСАЮЗАЎ НА ВЫБАРАХ У РЫЗЕ.

РЫГА, 20-2. Учора адбыліся выбары ў гарадзкую думу. Буржуазея, якая выступала на выбарах з шматлікімі сьпісамі, пацярпела паражэньне. Левае крыло думы ўзмацнілася.

* *

РЫГА, 21-II. Прэса аднагалосна адзначае посьпех левых прафсаюзаў на выбарах у гарадзкую думу і паражэньне дэмакратычнага цэнтру.

Буржуазныя газэты лічаць, што левыя прафсаюзы выйгралі часткаю за кошт сацыял-дэмакратаў, бо, калі частка дробнае буржуазеі аддала свае галасы сацыял-дэмакратам, дык частка рабочых, якія звычайна галасуюць за сацыял-дэмакратаў, гэты раз галасавала за сьпіс левых прафсаюзаў.

Актыўнасьць апазіцыі проці Вальдэмараса

БЭРЛІН, 21-II. Літоўскі карэспандэнт «Бэрлінэр Тагеблят» паведамляе, што частка лідэраў літоўскіх партый, якія знаходзяцца ў апазіцыі да ўраду Вальдэмараса, выехала ўчора з Коўні ў Бэрлін для нарады з лідэрамі літоўскіх хрысьціянскіх дэмакратаў Быстрасам (былы прэм'ер, які ўцёк з Літвы) наконт пазіцыі, якое яны павінны трымацца ў адносінах да ўраду Вальдэмараса. Партыі, якія ўдзельнічаюць у канфэрэнцыі, лічаць сучаснае становішча, у зьвязку з апошняю нотаю Залескага Вальдэмарасу, надзвычайна сур'ёзным.

ЛІТОЎСКІЯ ЭМІГРАНТЫ ПРАТЭСТУЮЦЬ.

Літоўскія эмігранты, члены сацыял-дэмакратычнай партыі, якія пражываюць у Вільні, агаласілі пратэст проці апошніх масавых арыштаў сацыял-дэмакратаў у Літве. Пратэст падпісалі б. паслы Ковенскага сойму: Паўлаўскас, Кедыс і інш.

У ЛІТОЎСКАЙ АРМІІ.

«Кур'ер Віл.» паведамляе, што літоўская ўлада выкрыла антыўрадавую змову ў 2 палку артылерыі. Камандзір батарэі, два лейтэнанты і два падафіцэры арыштаваны.

Новая авантура ў Таўрогенскім павеце.

«Кур'ер Віл.» паведамляе, што гэтымі днямі ў Таўрогенскім павеце арыштавана каля 80 асоб і ў самым Таўрогене 8 асоб. Арышты зроблены на аснове выкрытага кантакту арыштаваных з віленскімі эмігрантамі.

Новае назначэньне т. Кубяка.

МАСКВА, 20-II. ЦК УсеКП(б) вызваліў ад абавязкаў сэкратара ЦК т. Кубяка, назначанага наркомам земляробства РСФСР і абраў сэкратаром ЦК т. Сьмірнова, А. П.

Аварыя нарвэскага параходу.

ОСЛО, 21-II. Нарвэскае тэлеграфнае агенцтва паведамляе, што ноччу на 21-га лютага затануў паштовы параход „Норж“ між Осло і Бэргенам. Параход наскочыў на скалістае ўзьбярэжжа ля Хаугезунду. Экіпаж параходу ў ліку 10-ці чалавек загінуў. Да гэтага часу знойдзены 2 трупы.

У АПОШНІ ЧАС.

(Атрымана а 1 гадз. уночы).

Пастанова ЦВК і СНК СССР

З ПОВАДУ ДЗЕСЯЦІГОДЗЬДЗЯ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ.

МАСКВА, 22-II. ЦВК і СНК СССР, характарызуючы заслугі Чырвонай арміі ў эпоху грамадзянскай вайны і яе значэньне ў цяперашні час, ухвалілі:

1) Выдзеліць з фондаў крэдытаваньня вясковай беднаты і доўгатэрміновага крэдытаваньня сельска-гаспадарчых калектываў 2 мільёны руб. на доўгатэрміновае крэдытаваньне асабліва адчуваючых патрэбу гаспадарак былых чырвоных партызан і чырвонагвардзейцаў.

2) Зьняць з гаспадарак быўш. чырвоных партызан і чырвонагвардзейцаў нядоімкі і пеню па с.-г. падатку за ранейшыя гады па 1926-1927 г. уключна.

3) Запрапанаваць ЦВК'ам саюзных рэспублік зьняць з бядняцкіх сялян з былых чырвоных партызан і чырвонагвардзейцаў запазычанасьць па насеннай пазыцы, якая маецца на 1-га кастрычніка 1927 г., падаць ім ільготныя ўмовы па забясьпечаньні сартавым насеньнем, устанавіць для іх тыя-ж ільготы па землябудаўніцтву, якімі карыстаюцца бядняцкія гаспадаркі.

4) Прызнаць неабходным распаўсюдзіць прадбачанае маніфэстам ЦВК СССР ад 15 кастр. 27 г. забясьпечаньне за рахунак дзяржавы старыкоў з маламоцных гушчаў сялянства—у першую чаргу па быўшых чырвоных партызан і чырвонагвардзейцаў і членаў іх сем'яў.

(Поўнасьцю пастанова будзе надрукавана ў заўтрашнім нумары).

Маленькі фэльетон.

АХ!

Усім дагадзіць цяжка...

Так у братоў Шкілевічаў у Капылі выявілася жаданьне паламаць у Міліцыі крукі, выламаць дзьверы, вызваліць з пад варты брата і за адным тозахадам пабіць міліцыянэра.

Ці мала людзей у нашым Саюзе,— а ў кожнага свае жаданьні, свой густ...

Я-ж казаў, усім дагадзіць цяжка.

Бо, скажам, братом Шкілевічам падабалася біць міліцыянэра, а ці падабалася гэта міліцыянэру—гэтага дакладна мы ня ведаем.

Але тое, што міліцыянэру моцна балела, дык гэта напэўна, бо міліцыянэр крычаў:

— Куды б'еш, ня маеш прав біць чалавека кіем па галаве, калі ён знаходзіцца пры выкананьні службовых абавязкаў.

— Маю права,—адказваў Шкілевіч і, замахнуўшыся, зноў дадаў... Эх-ма! Амністыя надыходзіць!..

— Але-ж ты—сьвядомы чалавек і гэтак робіш, адказваць будзеш,—пратэставаў міліцыянэр.

Шкілевіч быў супыніўся, але паразважыўшы загадаў:

Паўла! «Вдарь» ты яго! Ты няпісьменны. Бі яго па несьвядомасьці

Нарэшце наступіў апагей славы братоў Шкілевічаў і іх крэўных. Крукі і дзьверы былі выламаны, шынэль на міліцыянэры падрана і сам міліцыянэр у дастатковай меры збіты ўжо моўчкі ляжаў на падлозе.

— «Рэстаўрыравалі» адным словам чалавека.

Усё!

АЛЁША.

P. S. Кажуць у рэдакцыі, каб я напісаў, што было далей. Ці варта?..

Ну, вядома, судзілі, ну на судзе хуліганы сядзелі такія ціхія, такія пакорлівыя, гатовыя нават па самаахвяру, гатовыя нават усё забыць і дараваць міліцыянэру.

І судзьдзі:

Ах!

Ах!

Ды зноў:

Ах!..

— Гэта-ж злачынцы па несьвядомасьці!

Гэта-ж яны напярэдадні амністыі.

... Апраўдалі, адным словам.

— Я табе так і казаў, усьміхаючыся заўважыў Рыгор Шкілевіч,— Паўлу,—выходзячы з памяшканьня Капыльскага суда і зусім задаволены яго цікавым прыгаворам.

А.

На патрэбы новае вёскі.

Рэалізацыя пазыкі належна не разгарнулася.

СПРАВАЗДАЧЫ З МЕСЦ.

Цэнтральная Камісія заслухала шэраг справаздач членаў ЦВК, якія нядаўна вярнуліся з паездкі ў раёны па справе рэалізацыі пазыкі. Гэтыя справаздачы характарызуюць слабы тэмп распаўсюджваньня пазыкі ўзмацненьня сялянскае гаспадаркі. На першым месцы ў справе рэалізацыі пазыкі стаіць Мазырская акруга, дзе ў сярэднім рэалізавана па 90 к. на кожны сялянскі двор. На апошнім месцы—Полацкая акруга, якая рэалізавала пазыкі па 5 к. на сялянскі двор. Слаба таксама праходзіць рэалізацыя пазыкі і ў Віцебскай, Магілеўскай і Аршанскай акругах.

Па думцы дакладчыкаў, справе рэалізацыі многа перашкаджае адначасовае праводжаньне некалькіх кампаній; гэтай справе перашкаджае яшчэ і тое, што на мясцох ня зусім зразумелі значэньне гэтай кампаніі. У гэту кампанію амаль ня ўцягнуты сялянскі актыў і вясковая інтэлігенцыя.

У некаторых мясцох партыйныя і савецкія працаўнікі таксама цягнуцца ў хвасьце.

Добра праходзіць кампанія ў тых мясцох, дзе Лесбел ды інш. арганізацыі своечасова выплачваюць сялянам запазычанасьць па лесараспрацоўках. У Чачэрскім р., Гомельскай акр., напрыклад, добра праходзіць распаўсюджваньне пазыкі, бо там Лесбел поўнасьцю расплаціўся з сялянствам.

У абмене думкамі т. Хацкевіч зазначыў, што ў БССР вельмі слаба праходзіць кампанія рэалізацыі пазыкі. Да гэтага часу ўсяго рэалізавана 9,1 проц. заданьня. Трэба больш рашуча праводзіць гэту кампанію, трэба зьвярнуць увагу на барацьбу з тымі асобамі, якія распаўсюджваюць розныя правакацыйныя чуткі, маючы на ўвазе гэтым сарваць кампанію.

Цэнтральная камісія павінна ўжыць рашучыя меры супроць тых акругаў і раёнаў, якія слаба працуюць у справе распаўсюджваньня пазыкі.

Тав. Дубіна лічыць, што ў справу рэалізацыі пазыкі неабходна ўцягнуць мястэчкі і гарады.

Прыкладныя рабочыя.

ГОМЕЛЬ, 22-II. (Ад уласн. кар.). Калектыў рабочых Церахоўскага с.-г. крэдытнага т-ва, у ліку 18 чалавек, падпісаўся на пазыку ўзмацненьня сялянскае гаспадаркі на 450 руб. Нават тыя сябры калектыву, заработак якіх не перавышае 20 руб. у месяц, падпісаліся на 5—10 руб.

Трэба ўзяць прыклад з церахоўцаў калектывам Палессаюзу, Сельска-гаспадарчага банку і рабачкомам сельска-гаспадарчых рабочых Гомельскага раёну.

УСЕ, ЯК АДЗІН.

ВІЦЕБСК, 22-2. (Ад улас. кар). Рабочыя Сураскага лесазаводу і млына, якія ў свой час прымалі самы актыўны ўдзел у распаўсюджаньні пазыкі індустрыялізацыі, не адсталі і зараз. Яны купілі аблігацый пазыкі ўзмацненьня сялянскае гаспадаркі на 65 рублёў. Не засталося ніводнага рабочага які ня купіў-бы палову ці чвэрці аблігацыі.

НА 30.000 РУБ. АБЛІГАЦЫЙ ДАДАТКОВА.

ГОМЕЛЬ, 21-II. Акруговы Аддзел граш. спраў атрымаў дадатковую партыю аблігацый сялянскай пазыкі на 30 т. р. Аблігацыі ўжо разьмяркованы па раёнах акругі.

ЯУРЭЙСКІЯ АРЦЕЛІ НЕ АДСТАЮЦЬ.

ВІЦЕБСК, 22-II. (Ад ул. кар.) Яўрэйская сельска-гаспадарчая арцель „Эйнгайт", Віцебскага раёну, падпісалася на пазыку ўзмацненьня сялянскае гаспадаркі на 50 руб. і вызначыла спэцыяльнага работніка для рэалізацыі пазыкі сярод навакольных сялян. „Эйнгайт" выклікае яўрэйскія арцелі—„Фрайншафт" «Колпачово» і «Трудолюбие» зрабіць па яе прыкладу.

ТРЭБА ПРАЦУ ЎЗМАЦНІЦЬ.

ЖЛОБІН, 21-II. За апошні тыдзень у нашым раёне прададзена аблігацый сялянскай пазыкі на 1670 р., а з пачатку кампаніі—на 4017 р. 50 кап. Неабходна тэмп рэалізацыі ўзмацніць.

Вынікі сысканьня нядоімак у с.-г. крэдытнай каапэрацыі.

ЗА МЕСЯЦ ЗАПАЗЫЧАНАСЬЦЬ ПАМЕНШЫЛАСЯ НА 25 ПРОЦ.—АСАБЛІВА АДСТАЮЦЬ ВІЦЕБШЧЫНА І ГОМЕЛЬШЧЫНА.

Рост пратэрмінаваных пазык асабліва павялічыўся са студзеня г. г., прычым яны, у параўнаньні з тым, што было на 1 кастрычніка 1927 г., узрасьлі ў 3 разы і на 1-га студзеня складалі каля 1.500.000 руб.

Белсельбанк зараз жа прыняў належныя крокі да спагнаньня нядоімак. Ва ўсе акругі былі камандыраваны адказныя працаўнікі Белсельбанку, каб дапамагчы акруговым і нізавым таварыствам у правядзеньні кампаніі па зборы пратэрмінаваных пазык і інш.

Не зважаючы на вялікае значэньне гэтай кампаніі, усё-ж некаторыя акругі не аддалі належнай увагі працы па сысканьні пратэрмінаваных пазык наогул, праўленьні с.-гасп. таварystваў ня прынялі своечасова мер да паляпшэньня пратэрміновак, прычым у большасьці абмяжоўваліся выпіскай судовых загадаў і чакалі, пакуль ім прынясуць грошы.

У тых мясцох, дзе працаўнікі с.-г. крэдытных таварыстваў выяжджалі самі непасрэдна ў вёску для растлумачэньня важнасьці своечасовага звароту пазык, справа са спагнаньнем нядоімкі стаяла больш-менш добра.

У выніку праведзенай кампаніі за час з 10 студзеня да 10 лютага па ўсёй сыстэме с.-гасп. крэдытных таварыстваў пратэрміноўкі паменшыліся ў сярэднім на 25 проц. Трэба сказаць, што па некаторых таварыствах пратэрміноўкі наогул значна паменшыліся, але разам з тым у Віцебшчыне і Гомельшчыне праца па сысканьні нядоімак ідзе вельмі марудна.

Кампанію па сысканьні пратэрмінаваных пазык неабходна ўзмацніць, аб чым Белсельбанк і даў мясцом дырэктывы. Праўленьне Банку запрапанавала акругам прыцягнуць да судовай адказнасьці тыя таварыствы, якія нядбайна адносяцца да справы збору нядоімак. У дырэктывах падкрэсьлена, каб пры спагнаньні пазык быў сурова захаван клясавы падыход.

Мясцовым працаўнікам трэба ўжыць максымум энэргіі да таго, каб кампанія па спагнаньні пратэрмінаваных пазык прайшла з посьпехам і каб пазыкі былі сысканы поўнасьцю.

АДЧЫНЕНЬНЕ ПЛЕНУМУ АК КПБ.

Чарговы Пленум Менскага Акруговага Камітэту КП(б)Б адчыніцца ў панядзелак, 27-га лютага, а 6-й гадзіне ўвечары у Малой залі клюбу імя Карла Маркса.

ПАРАДАК ДНЮ:

1. Аб правядзеньні вясеньняй сельска-гаспадарчай кампаніі ў акрузе.
2. Аб ходзе работы па загатоўках, спагнаньні падаткаў і збораў і рэалізацыі пазыкі ўзмацненьня сельскай гаспадаркі.
3. Аб становішчы саўгаспадарак у акрузе.
4. Вынікі прапрацоўкі рашэньняў 15-га партзьезду, кастрычнікавы прызыў і далейшыя задачы партыйна-выхаваўчай працы.

МЕНАКРУГКОМ КПБ.

ЗАГАТОЎКА ХЛЕБА І СЫРАВІНЫ.

Колькі загатоўлена за другую дэкаду лютага.

(Па тэлеграфу ад ул. карэспандэнтаў).

ПОЛАЦАК, 22-2. Паводле вестак сыстэма спажывецкай каапэрацыі за другую дэкаду лютага загатовіла розных хлебных культур 39 тон, вікі—12,8 тон, семя лёну—90 пуд., буйнай скуранай сыравіны—216 шт. і дробнай—2312 шт., пушніны—на 1309 руб., шчаціны—на 770 руб., рызьзя на—451 руб.. мяса і жывёлы на 8984 руб. і сялянскага палатна—857 мэтраў.

ВІЦЕБСК, 22-2. Вясковая спажывецкая каапэрацыя за час з 11 да 20-га лютага загатовіла 70 тон розных хлебных культур, 8,5 тон семя лёну, буйнай скуранай сыравіны—295 шт. і дробнай—2993 шт., шчаціны на 635 руб., пушніны на 1295 руб., сялянскага палатна—11.217 мэтраў, мяса—на 18953 руб. і рызьзя на 990 руб.

СЛУЦАК, 22-2. Спажывецкая капэрацыя Случчыны за другую дэкаду лютага загатовіла: жыта—24,7 тон, пшаніцы—19,4 тон, аўса—6,4 тон, ячменю—7,4 тон. Апрача таго загатоўлена скуранай сыравіны на 155 руб., сялянскага палатна на 838 руб. і іншай другараднай сыравіны на 297 руб.

НЕГАРЭЛАЕ, 22-2. Мясцовае спажывецкае таварыства за апошнія 10 дзён загатовіла: хлеба—402 п., скуранай сыравіны—на 31 руб. і рознай другараднай экспартнай сыравіны—646 руб.

КОЙДАНАВА, 22-2. Койданаўскае спажывецкае таварыства за час з 11-га да 20 лютага загатовіла: 762 пуд. розных хлебных культур, пшаніцы—на 317 рублёў, скуранай сыравіны буйнай—на 390 руб. і дробнай—на 886 руб, апрача таго, загатоўлена мяса на 1381 руб.

ЛАГОЙСК, 22-2. З пачатку кампаніі Лагойскае спажывецкае таварыства сабрала паявой нядоімкі 1448 руб., з іх 509 руб. за апошнія дзесяць дзён лютага. Горш стаіць справа з загатоўкамі, а загатаўляць ёсьць што: за другую дэкаду лютага загатовілі ўсяго 360 пуд. хлеба, семя лёну—8 пудоў і рознай сыравіны—на 210 руб.

ГАЙНА, 22-2. Мясцовае спажывецкае таварыства за час з 11-га да 21-га лютага загатовіла хлеба—61 пуд., скуранай сыравіны—на 116 руб. і пушніны—на 64 р., Трэба нашым працаўнікам каапэрацыі бліжэй падыйсьці да селяніна, тады і вынікі загатовак будуць лепшымі.

БАБРУЙСК, 22-2. Па 16 таварыствах сельска-гаспадарчай капэрацыі за апошнія дзесяць дзён загатоўлена розных хлебных культур—39,6 тон, валакна лёну 42 пуд., семя лёну—79 пуд., скуранай сыравіны буйнай—на 2592 руб. і дробнай—на 2627 рублёў, шчаціны—на 641 руб. і іншай экспартнай сыравіны—на 1623 р.

ПОЛАЦАК, 22-2. Нізавая сетка сельска-гаспадарчай каапэрацыі нашай акругі з пачатку кампаніі па сёньняшні дзень загатовіла 522 тоны валакна лёну. У гэтым ліку [illegible]

Загатоўкі другараднай экспартнай сыравіны павялічваюцца.

У студзені загатоўкі другараднай экспартнай сыравіны некалькі павялічыліся. Асабліва ўзрасла загатоўка кішак. Так, у першым квартале бягучага году было загатоўлена 134 камплекты, а ў студзені г. г. загатоўлена 959 камплектаў. Ёсьць таксама досыць значнае павялічэньне загатоўкі рызьзя. Напрыклад, Управа Дзяржаўнага Гандлю ў першым квартале загатовіла 182,5 тоны, а толькі за адзін месяц другога кварталу 162 тоны.

Асабліва добра ідуць загатоўкі прадуктаў смалярнай прамысловасьці. На першым квартале бягучага году па пляну трэба было загатовіць смалы 700 тон, а загатоўлена 1500 тон, у студзені-ж смалы загатоўлена ўжо 706 тон, што складае прыблізна палову загатоўленага за квартал. Такім чынам, загатоўка смалы ідзе ўвесь час з правышэньнем пляну. Крыху горш стаіць справа з загатоўкай шпігінару: на першы квартал было заданьне загатовіць 1120 тон, а загатоўлена 879 тон, але ў студзені месяцы ўзмацнілася і загатоўка шпігінару (загатоўлена 367 тон).

Па вестках тэмп загатовак гэтых відаў другараднай экспартнай сыравіны ў студзені ня толькі замацаваў, але ёсьць усе падставы думаць, што ён і павялічыцца. Такім чынам, заданьне па другі квартал па загатоўцы другараднай экспартнай сыравіны [illegible]

Выгавар за непрадстаўленьне статыстычных данных.

[illegible] Белсельсаюз і Белкаапсаюз сыстэматычна ўхіляюцца ад выкананьня гэтага, што не дае магчымасьці НК Гандлю ўлічваць ход загатоўчых апэрацый і належна рэгуляваць дзяржаўныя загатоўкі.

У сувязі з гэтым Народны Камісарыят [illegible] загадчыку статаддзелу Белкаапсаюзу Розэнгаузу і абавязаў іх прыняць рашучыя меры да своечасовага прадстаўленьня статыстычных данных НК Гандлю і ўпарадкаваньня гэтай работы па лініі сельскай і спажыв. каапэрацыі.

Хроніка.

У Прэзыдыуме Менакрвыканкому

ДАПАМОГА СЕМ'ЯМ ЧЫРВОНААРМЕЙЦАЎ.

Інспэкцыя сацыяльнага забесьпячэньня зрабіла вучот сем'яў чырвонаармейцаў па Менскай акрузе, а таксама вучот дадзеных ім льгот. На вучоце ў акрузе знаходзіцца 2123 сем'яў чырвонаармейцаў. Грашовую дапамогу атрымалі 224 сям'і. Ад сельска-гаспадарчага падатку звольнена 1307 сем'яў. Аказана працоўная дапамога 84 сем'ям.

ПАВЯЛІЧЭНЬНЕ ДАПАМОГІ ІНВАЛІДАМ ВАЙНЫ.

Па бюджэту на аказаньне дапамогі інвалідам вайны і сем'ям забітых на вайне на 1927-28 год прадугледжваецца 118.200 руб. У параўнаньні з леташнім годам гэта сума дае павялічэньне на 100 проц. Пэнсія інвалідам сёлета таксама павялічана на 20 проц. З 1-га студзеня 1928 году колькасьць інвалідаў і іх сем'яў, якія атрымліваюць пэнсію па Менску, павялічылася на 65, а па акрузе—на 84 чалавекі.

ПАДРЫХТОЎКА ДА «МІЖНАРОДНАГА ЖАНОЧАГА ДНЮ».

Прэзыдыум АВК заслухаў даклад аб падрыхтоўцы да „міжнароднага жаночага дню". Адпаведным установам даручана правесьці наступныя мерапрыемствы па падрыхтоўцы да «міжнароднага жаночага дню»:

У Халопенічах арганізаваць пункт для апрацоўкі лёну; правесьці ў раёнах акругі каапэраваньне бядначак, якія самастойна кіруюць гаспадаркамі, на што адпусьціць 2.400 руб.; арганізаваць 5 дзіцячых установ (3 ясьляў і 2 пляцоўкі) у раёнах Сьмілавіцкім, Плешчаніцкім, Койданаўскім, Заслаўскім і Бягомльскім.

Мерапрыемствы да „Міжнароднага Дню Жанчыны".

Да дню 8-га сакавіка ў 15 раёнах БССР будуць адчынены дзіцячыя яслі. У Гомелі і Магілеве да гэтага дню прыстасоўваецца закладка новых будынкаў для дзіцячых ясьляў. У Менску да „Міжнароднага Дню Жанчын» прыстасоўваюцца выпускі гурткоў першай дапамогі. Апрача гэтага, у Менску пры 6 жактах будуць адчынены дзіцячыя пляцоўкі, і пры 6 ячэйкі ТДА-Авіяхіму.

У госьці на падшэфны лінкор „Парыская Камуна".

ЦК ЛКСМБ атрымаў ад падшэфнага карабля „Парыская Камуна" запрашэньне прыслаць дэлегатаў на сьвяткаваньне 10-й гадавіны Чырвонага флёту, якое адбудзецца 23-га лютага.

Бюро ЦК ухваліла камандыраваць на падшэфны лінкор сакратара ЦК ЛКСМБ тав. Баранькова і па два прадстаўнікі ад усіх акружкомаў.

Насосы для Менскай вадаправоднай станцыі.

Для пашырэньня Менскага вадаправоду выпісаны з Францыі 4 насосы, коштоўнасьцю ў 12.000 руб. Гэтыя насосы будуць дастаўлены ў Менск да пачатку работ па пашырэньні вадаправоду.

Здарэньні.

ХАЦЕЎ ПАЖЫВІЦЦА КААПЭРАЦЫЙНЫМІ СРОДКАМІ.

Старшыня Рэчкаўскага спажывецкага таварыства Т. Цімашэнка заявіў, што яго абрабавалі, забраўшы 650 рублёў каапэрацыйных грошай.

Аднак, гомельск я райміліцыя ўстанавіла, што ніякага грабяжу ня было, і што Цімашэнка хацеў пажывіцца каапэрацыйнымі сродкамі.

Апавяшчэньні.

ДОМ АСЬВЕТЫ.

— У пятніцу, 24-га лютага—кіно «Екатерина Измайлова». Сэансы у $7^{1}/_{2}$ і $9^{1}/_{2}$ гадзін.

Карціну суправаджае музыка.

— У суботу, 25-га лютага — вечар, прысьвечаны дзесяцёхгодзьдзю Чырвонай арміі.

Уваход па білетах, разьмеркаваных па групкомах і мясцкомах.

Пачатак роўна а 7 з пал. гадзіне.

Папярэджваецца, што ў 7 гадз. 45 хв. уваход у залю будзе зачынен.

—24 лютага роўна а 7-й гадзіне ўвечары адбудзецца агульны сход настаўнікаў гор. Менску.

На парадку дню—даклад заг. дасьледчай школы.

Сярод літоўцаў.

1 газэта—на 2 двары.

Літоўская газэта „Чырвоны Араты" выпісваецца на кожныя 2 двары—адна газэта. Зараз тыраж газэты дасягнуў 1200 экзэмпляраў. Тутэйшую літоўскую газэту, у колькасьці 300 экз., выпісваюць літоўцы, якія жывуць у Амэрыцы.

Вывучэньне эканамічнага становішча.

Вывучэньне эканамічнага становішча літоўскага сялянства выявіла наступнае: кулакоў і заможных (у прыблізных лічбах, налічваецца 12 проц., серадзякоў—56 пр.. беднаты—25 проц., рэшта—безьзямельныя) Вядзецца праца па далейшым вывучэньні эканамічнага стану літоўскага сялянства.

Далейшыя мерапрыемствы.

Далейшыя мерапрыемствы ў працы сярод літоўскага насельніцтва стаяць: пашырэньне сеткі школ, паступовы пераход да калектыўных спосабаў вядзеньня с.-г. і інш. У маі мяркуецца склікаць усебеларускую нараду літоўцаў-камуністаў, на якой будуць абгавораны пытаньні адносна паляпшэньня працы сярод літоўскага насельніцтва.

Школьная справа пашыраецца.

Зараз у БССР ёсьць 10 школ, з якіх 2 адчынены сёлета. Апрача таго, ёсьць 2 школы-перасоўкі па палітасьвеце, чырвоных куткоў—15 і хат-чытальняў—3.

Рабочая каапэрацыя—да юбілею Чырвонай арміі.

Да сьвяткаваньня юбілею Чырвонай арміі Белрабсекцыя праводзіць шэраг мерапрыемстваў.

Папершае, будзе адчынен 8 новых разьмеркавальных пунктаў пры вайсковых часьцях. Пашыраецца асартымэнт тавараў у вайсковых крамах і ўзмацняецца забесьпячэньне апошніх таварамі.

У Віцебску і Бабруйску пры магазынах ЦРК будуць арганізаваны вайсковыя куткі. Апрача гэтага, асыгнавана 952 руб. на правядзеньне культпрацы ў вайсковых часьцях.

Для вайсковых часьцей, якія знаходзяцца ў БССР, адпушчана 25 бібліятэчак. Кніжны магазын Белкаапсаюзу адпусьціў акругам 900 плякатаў і 4000 брашур, прысьвечаных юбілею Чырвонай арміі.

Рэалізацыя вытворчасьці «Меншвэя».

Маскоўская кантора Белпайгандлю заключыла дагавор з Вяцкім нарабкопам на пастаўку апошняму гатовага адзеньня фабрыкі «Меншвэю» і іншых аб'яднаньняў Беларусі, на агульную суму 189.000 р.

Бюро па выкарыстаньні торфу.

Пры НК Земляробства арганізуецца бюро па выкарыстаньні тарфяных залежаў Беларусі. Статут гэтага бюро прадстаўлен на зацьверджаньне ў Эканамічную Нараду.

Калі адбудуцца акруговыя зьезды прафсаюзаў.

Прэзыдыум ЦСПСБ устанавіў тэрмін правядзеньня акруговых зьездаў прафсаюзаў. Апошнія будуць праведзены з 15-га красавіка да 15-га мая.

Цікавяцца беларускімі навукова-дасьледчымі ўстановамі.

Абхаская навукова-дасьледчая сельска-гаспадарчая ўстанова, якая знаходзіцца ў Сухуме, зьвярнулася ў Галоўнавуку БССР з просьбай дапамагчы наладзіць сувязь з адпаведнымі ўстановамі БССР для абмену з імі вопытам і навуковымі выданьнямі.

Камісія па пэрспэктыўным плянаваньні.

Пры Дзяржпляне БССР арганізована камісія па пэрспэктыўным плянаваньні. У склад камісіі ўвайшлі працаўнікі Дзяржпляну і прадстаўнікі эканамічных і гаспадарчых органаў. Старшынёю камісіі назначан тав. Карклін.

„Дзяржаўная капэля".

Ужо больш як 2 гады працуе „Беларускі Студыйны Хор" і за гэты час ён заваяваў папулярнасьць сярод рабочых клюбаў Менску. Улічваючы мастацкае выкананьне беларускіх, латвійскіх, літоўскіх, яўрэйскіх і польскіх сьпеваў, Наркамасьветы камандыраваў Студыйны Хор у г. Маскву для ўдзелу на «Мастацкай Выстаўцы Народнасьцяў СССР", дзе хор быў 10 дзён.

Маючыяся ў Наркамасьвеце і СНК Беларусі афіцыйныя водзывы шэрагу фабрык і заводаў Масквы, а таксама атэстаты Акадэміі Мастацкіх Навук—гавораць аб тым, што капэля (гэтая назва дадзена хору Масквой) пакідае самае добрае ўражаньне. Рэцэнзіі ў «Правде» і ў іншых газэтах яшчэ і яшчэ раз падкрэсьліваюць, што капэля неабходна, што яе трэба падтрымаць і даць ёй магчымасьць разьвівацца, але... побач з гэтымі пажаданьнямі ў працы капэлі ёсьць некаторыя недахопы, выкліканыя фармальнымі адносінамі некаторых установ да капэлі, што ставіць капэлю ў цяжкія ўмовы, а іменна:

1) Ня гледзячы на маючуюся згоду аб наданьні хору назвы капэля—афармленьне ня зроблена;

2) Памяшканьня для рэгулярных заняткаў і хаваньня касьцюмаў (а іх маецца больш як на 600 руб.) і да гэтага часу няма. Капэлі штотыдзень прыходзіцца наймаць дзе небудзь памяшканьне для сьпевак і за памяшканьне плаціць па 2-3 і больш руб. за вечар са сродкаў капэлі.

3) У часе знаходжаньня капэлі ў Маскве, капэля засталася яшчэ на 2 дні, наладзіўшы 4 дадатковыя канцэрты, але абяцаньне аб аплаце за гэтыя 2 дні ўжо 4-ы месяц ня выконваецца, нягледзячы на тое, што патрэбная на гэта сума асыгнавана.

4) Пры ад'езьдзе капэлі ў Маскву, па ўсіх установах, дзе служылі працаўнікі капэлі, Наркамасьветай былі пасланы адносіны з просьбай ЦВК даць магчымасьць служачаму паехаць з захаваньнем яго пэнсіі. Па прыезьдзе ўсе атрымалі пэнсію апроч 2 служачых «Эльводу», а аднаму служачаму... маскоўскія дні залічаны—у лік чарговага водпуску.

Неабходна ўрэгуляваць гэтыя балючыя пытаньні і даць магчымасьць капэлі працаваць у больш нармальных умовах.

АД РЭДАКЦЫІ.

Пастанова Эканамічнай Нарады пры Савеце Народных Камісараў БССР аб палажэньні ўмоў камандзіраў Рабоча-Сялянскай Чырвонай арміі будзе надрукавана ў заўтрашнім нумары нашай газэты.

АДДЗЕЛ «ЖЫЦЬЦЁ І ПРАЦА АСЬВЕТНІКА» ВЫЙДЗЕ У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ.

СУД.

Працэс 16 бандытаў.

Другі дзень.

Правая рука бандытаў.

На ранішнім пасяджэньні 21 лютага суд дапытваў падсудных [illegible]

[illegible] рэчы і інш.

— Ляжаць рэчы, ну, няхай ляжаць—можа знадобяцца,—заяўляе Аляксей Прахарчук адносна нарабаваных рэчаў, якія ў яго былі знойдзены пры вобыску.

Сын мой, але я даўно адмовіўся ад яго...

— Лявон Крук—мой сын, але я даўно выключыў са сьпісаў маёй сям'і, бо мне бандыты непатрэбны, — заяўляе Мікола Крук.

Мікола Крук апавядае, што пасьля таго, як ён ажаніўся другі раз, сын яго, Лявон Крук, не захацеў з ім жыць, а пайшоў да „лепшага бацькі Паўлючэнка", заяўляе, што з сынам не спатыкаўся, харчоў яму не даваў і нарабаваных рэчаў ня прымаў на захаваньне; калі даведаўся, што сын рабуе па дарогах, сам пра гэта заявіў у сельсавет.

Як Няборскі «выпраўляў» бандытаў у дарогу.

Мікола Няборскі хвалюецца. Ён апавядае суду наступнае:

[illegible]

Прадавалі бандытам патроны.

Сьцяпан Знак і Мікола Жданок у часе акупацыі і грамадзянскай вайны зрабілі вялікі запас патронаў. Суд высьветліў, што яны прадавалі гэтыя патроны бандытам.

Не заявілі, бо надта далёка міліцыя.

Падсудныя—сёстры Ганна і Паста Знак катэгарычна адмаўляюць сувязь з бандай.

Яны апавядаюць, што былі выпадкі, калі бандыты прыходзілі на вечарыны, гулялі з дзяўчатамі, скакалі. Пасьля вечарыны ўсе расходзіліся па хатах, а бандыты накіроўваліся ў лес.

На запытаньне суду, чаму падсудныя не заявілі міліцыі, што бандыты бываюць на вечарынках, адказваюць:

— Мы не заяўлялі таму, што міліцыя надта далёка ад вёскі—аж у Чэрвені.

Д. Кастроў.

КІНО.

„Хаз-Пуш".

Паказаць на экране барацьбу клясаў—цяжкая задача. Аднак рэжысэр Бэк-Назараў з гэтай задачай справіўся надзвычайна добра. Некалькі асобных характэрных момантаў, некалькі густа падкрэсьленых рукой мастака кадраў даюць поўнае ўражаньне аб галодных, абарваных хаз-пушах (пэрсыдзкай беднаце), якім „губляць няма чаго", якія адважна кідаюцца на віноўнікаў сваёй беднаты і голаду.

Бэк-Назараў з фільмам справіўся лепей, чымся з папярэднімі сваімі творамі. Тут умела і памастацку паказана спэкуляцыя пэрсыдзкага духавенства на веры хаз-пушаў у Алаха, купцы, якія «заграбаюць жар» рукамі беднаты, неўладзетыя хазпушы, якія са ўсяго Тэгерану зьбіраюцца на начлег у разваленыя будынкі, бліскучыя рауты шаха ў грамадзе з ангельскімі «сяўцамі культуры». Сюжэт уложан не асобнымі эпізодамі - ёсьць суцэльнасьць.

Фільм мае недахваты чыста тэхнічнага характару: нярэзкасьць кадраў, у некаторых мясцох канцэнтруецца ўвага на пунктах другараднага значэньня і інш., але віна апэратара Аношчанка ні ў якім выпадку не зьмяншае каштоўнасьці фільму.

Арменкіно, выпусьціўшы „Хаз-Пуш" зрабіла крок наперад.

С. Аз.

Ліст у рэдакцыю.

Паважаны т. рэдактар!

Прашу зьмясьціць у вашай газэце наступны ліст.

У газэце «Савецкая Беларусь» за 22 лютага г. г. быў зьмешчаны артыкул прыват-дацэнта БДУ Воўк-Левановіча: „Пацікавіўся, прачытаў і пашкадаваў, што прачытаў", дзе ён дае адказ на крытыку яго працы т. Лёсікам.

Тав. Воўк-Левановіч большую частку арфаграфічных памылак у яго працы тлумачыць тым, што машыністкі, якія друкавалі яго кнігу, ня ведаюць беларускай мовы.

Я, машыністка, якая друкавала кнігу Воўк-Левановіча, лічу патрэбным сказаць, што кнігу я друкавала з арыгіналу рукапісу т. Воўк-Левановіча бяз усякіх зьмен, з прычыны таго, што Воўк-Левановіч пры здачы для надрукаваньня сваёй кнігі прасіў дакладна прытрымлівацца арыгіналу рукапісу (хаця пры друкаваньні я і зьвяртала яго ўвагу на шматлікія памылкі ў беларускай арфаграфіі тэксту гэтай кнігі).

Калі прыват-дацэнт Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту па выкладаньні гісторыі беларускай мовы ня ведае добра беларускай мовы, то ў гэтым ён павінен прызнавацца сам, а не спасылацца на машыністак, якія зьяўляюцца проста тэхнічнымі працаўнікамі.

З пашанай прывітаньнем

А. П. Дудзіна.

Што слухаць па радыё:

Чацьвер, 23 лютага.

12-00—12-30	Даклад на тэму: „Чырвоная армія—пагроза проці сусьветнага імпэрыялізму".
12-35— 1-20	Канцэрт. I аддзяленьне: аркестр духавы № палка.
1-20— 3-00	II аддзяленьне: сымфанічны аркестр „РП".
6-00— 6-30	Даклад на тэму: Дзесятгодзьдзе Чырвонай арміі за 10 год.
6-30— 8-00	Урачысты нумар Беларускай радыё-газэты № 34.
8-00— 9-30	Канцэрт—I аддзяленьне.
9-30—10	Лёзунгі.
10 —12	Канцэрт—II аддзяленьне.

Пятніца, 24 лютага.

6-00— 6-30	Гутарка 5-я па прыродазнаўству на тэму: «Гісторыя зямной кары».
6-30— 7-10	Беларуская радыё - газэта № 35.
7-10— 7-40	Гутарка аграномаў на тэму: 1) Машынізацыя с. гаспадаркі. 2) Якую галіну жывёлагадоўлі трэба канцыраць.
7-40— 8-10	„Беларуская Вёска" на радыё.
8-10— 10	Канцэрт.

Рознае.

НА ПАВЕТРАНЫХ ШЛЯХОХ.

— Нямеччына, пазбаўленая па Вэрсальскаму мірнаму дагавору права мець дырыжаблі, ня так даўна дабілася зьняцьця забароны будаваць паветраныя караблі і распачала аднаўленьне будаўнічай вэрфі Цэпеліна.

На вэрфі закладзен дырыжабль абхватам у 108 тысяч кубічных мэтраў. Тут жа распрацоўваецца праэкт звышдырыжабля Люцгофа. Гэты паветраны карабль будзе складацца з трох частак, прычым кожная частка будзе мець сваю абвалочку. На выпадак, калі адна з абвалочак сапсуецца, дырыжабль зможа ляцець да бліжэйшага аэрапорта. Гэты дырыжабль зможа надымаць 155 тысяч кілёграмаў грузу.

— Амэрыка ідзе першай ад усіх краін у справе будаўніцтва дырыжабляў. На вэрфі каля Нью-Ёрку будуецца звышдырыжабль абхватам у 196 тысяч куб. мэтраў. Гэты паветраны гігант з 8 маторамі на 4.800 конскіх сіл зможа праляцець без пасадкі 10 тысяч кілёмэтраў з хуткасьцю 165 кілёмэтраў у гадзіну Дырыжабль зможа ўзяць 100 пасажыраў і да 13 тысяч кілёграмаў багажу і пошты.

— Англія сярод эўрапейскіх краін па будаўніцтву дырыжабляў стаіць на першым месцы. Яна вельмі зацікаўлена ў наладжаньні пастаяннай паветранай лініі з Англіі ў Індыю і з Індыі—у Аўстрыю. У Англіі будуецца некалькі звышдырыжабляў, з якіх адзін будзе мець абхват у 142 тысячы куб. мэтраў і даўжыню ў 216 мэтраў.

У ніжняй сваёй часьці звышдырыжаблі змогуць трымаць 6 самалётаў, якія ў мірны час будуць развозіць багаж і пошту ў пункты, якія ляжаць у баку ад галоўнай паветранай лініі. У часе вайны да дырыжабляў будуць падвешаны самалёты-разьведчыкі і бамбамёты, а самыя дырыжаблі, апрача таго, будуць узброены артылерыяй.

МЭХАНІЧНЫЯ ВОЧЫ.

Адзін ангельскі вынаходца надумаў прыладу, якая дае магчымасьць бачыць у шмат разоў далей, чымся простым вокам.

З гэтай прыладай рабілі вопыты ў прысутнасьці вучоных. Прылада перадала нават дым ад цыгаркі, якую курылі за 10 кілёмэтраў.

ЦЬВЁРДЫ СЬПІРЫТУС.

У Бэрліне выпушчан у продаж у невялікіх плітках цьвёрды сьпірытус. Каб зрабіць з яго гарэлку, трэба такую сьпірытусовую плітку развесьці ў вадзе. Навіна карыстаецца посьпехам сярод бэрлінскіх выпівак.

Адказны рэдактар М. КУДЗЕЛЬКА.

ТЭАТР-КІНО.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЯЎРЭЙСКІ ТЭАТР БССР.

Чацьвер, 23 лютага „БОТВИН".

Білеты ў касе тэатру.

КІНО-ТЭАТР «КУЛЬТУРА». ГРАНДЫЁЗНЫ ФІЛЬМ „ХАЗ-ПУШ". ХУТКА! «Парижский сапожник». Звыш праграмы «КРЫМ ЗОВЕТ» Землятрасеньне ў Крыме.

КІНО „ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА". ГРАНДЫЁЗНЫ МАСТАЦКІ ФІЛЬМ „ПРОВОКАТОР" («У ПАУТИНЕ») драма ў 7 частках. Пачатак сэансаў у 6, 7 з пал., 9 і 10 з пал. гадз. веч.

КІНО «ПРАЛЕТАРЫ». БЫТАВЫ ФІЛЬМ „ОРДЕР НА ЖИЗНЬ" драма ў 6 част. Звыш праграмы—КІНО-ХРОНІКА САВКІНО (апошні выпуск). Пач. сэансаў у 7, 8-45 і 10 з пал. гадз. веч.

КІНО „ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ". Новы мастацкі баявік „Конец Санкт-Петербурга". Драма ў 7 частк.

Менскі ЗАГС выклікае на 20 сакавіка г. г. гр-на Якавенка Сяргея Еўграфавага па справе скасаваньня шлюбу з гр-кай Якавенка Геняй Вульфавай.

Гр. Мірон Аўраам, які находзіцца з гр-н в. Старынкі, Койданаўскага раёну, Менскай акругі, і жыве ў саўхозе „Невяліччы" таго ж раёну—нарадж. 1895 г.—зьмяняе прозьвішча Мірон на прозьвішча „Міронычык".

Асоб, якія маюць пратэсты супроць зьмены прозьвішча, просяць паведаміць аб гэтым у Менскі Загс, паказаўшы сваё прозьвішча, імя і месца пражываньня.

Менскі ЗАГС выклікае на 14 сакавіка 1928 г. г-ку ТУКЕРКЕС ур. Саўчанка Ніну Нікіфараўну па справе скасаваньня шлюбу з гр-нам ТУКЕРКЕС Уладзімерам.

Галоўлітбел 302.

1-я Дзяржаўная друкарня.